

Együtt az úton

Együtt az úton

Kézikönyv az óvodai hittanoktatáshoz

HUJBER ISTVÁNNÉ
LACKNERNÉ PUSKÁS SÁRA
LÁSZLÓNÉ AGOD ANETT
TÓTHNÉ SZEBENI GYÖNGYI

Budapest, 2022

2. kiadás

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© Luther Kiadó, 2022

© Hujber Istvánné, 2022 © Lacknerné Puskás Sára, 2022

© Lászlóné Agod Anett, 2022 © Tóthné Szebeni Gyöngyi, 2022

Kottagrafikák © Csernyik Ferenc, 2022

Illusztrációk © Bódi Katalin, 2022

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója
Budapest, 2022

www.lutherkiado.hu

Felelős kiadó: Antal Bálint

Olvasószerkesztő: Diószegi Rita

Szöveggondozó: Miklósné Székács Judit

Műszaki szerkesztő: Török Andrea

Nyomdai munkák: Gelbert Eco Print Kft.

Felelős vezető: Gellér Róbert ügyvezető

ISBN 978-963-380-170-3

Tartalom

Elöljáróban	7
Bevezető az első alkalmakhoz	12
Áhítat – liturgikus keret	13
Újra együtt	14
Szeretetláng	
Megyünk a templomunkba	16
Jelképeink	18
Könyveink	22
Teremtés	24
Bűnbeesés	28
Nóé bárkája	31
Ábrahám elhívása	34
Mózes születése	38
Az égő csipkebokor	41
Tízparancsolat	44
Karácsony	
az egyházi óvodában	47
Karácsonyi ünnepkör	49
Mária és az angyal	51
Szálláskeresés	
és Jézus születése	55
A napkeleti bölcsek	59
Jézus bemutatása	
a templomban	63
A tizenkét éves Jézus	67
a templomban	67
Jézus megkeresztelése	70

A nagy halfogás	74
Az első csoda –	
A kánai menyegző	79
A vak Bartimeus	
meggyógyítása	84
Jézus lecsendesíti a tengert	88
A magvető példázata	91
Húsvét az egyházi óvodában	95
Húsvéti ünnepkör	97
Virágvasárnap	101
Böjt	
Utolsó vacsora	105
Húsvét	
Az üres sír	109
Jézus megjelenik	
két tanítványnak	
az emmausi úton	114
Tamás kételkedése	
és hitvallása	119
Jézus megjelenik	
a Tibériás-tengernél:	
a nagy halfogás	123
Jézus Krisztus	
mennybemenetele	127
Pünkösöd	131
Pünkösöd	132
Záró alkalom	135
AZ ÓVODÁKBAN IS	
HANGSÚLYOS ÜNNEPEINKHEZ	
KAPCSOLÓDÓ	
TÉMAFELDOLGOZÁSOK	
Miklós püspök (december 6.)	138
Március 15.	
Hazaszeretet	142
Anyák napja	145
Az énekek forrásai	148
Forrásművek	148
Kották	149

Elöljáróban

Az óvodáskor jellemzői

Óvodáskorban – a gyermekek *életkorának* megfelelően – nem szabad és nem is érdemes hitoktatásról, hittanfoglalkozásról beszélni, hiszen az óvodában nem a klasszikus értelemben vett tanítás folyamata valósul meg. A gyermekek érzelmeire hatva a *hitre vezetést* tartjuk célunknak, amely leginkább az *áhítatok* meghitt, bensőséges keretén belül valósulhat meg. Ez nem a hagyományos értelemben vett igehirdetői alkalmat jelenti, hanem interaktív módon valósítja meg a fenti elveket. Az óvodában tartott bibliai, lelki alkalmakat, foglalkozásokat a könyv szerzői a továbbiakban az áhítat szóval jelölik.

A 3–7 éves korú gyermekek között *nem a tematikus ismeretek nyújtását* tekintjük a legfontosabbnak, annál inkább az átélt, megtapasztalt valóság lehet út a célunk felé. A gyermekáhítatok legfőbb célja pedig nem a biblikus tudás átadása, nem ismeretnyújtás, nem is az iskolai hittantudás előkészítése, hanem annak megtapasztalása, hogy együtt lenni jó, valamint az életre szóló, *mély érzelmi benyomások, közösségi élmények átélése, hogy a gyermekek halljanak a szerető, megbocsátó, elfogadó Istenről és az értünk, értük is földre jött Jézus Krisztusról*. Érezzék meg, hogy nincsenek egyedül e világon. Feladatunk a keresztyén értékek, a keresztyén szokások és *életvitel*, a lelki élet (például imádság) gyakorlatának megismertetése, együttes átélése, az evangélikusságunkhoz való érzelmi kötődés kialakítása.

A gyermekek között és velük együtt élő, *jó példával* elől járó felnőtt felelőssége óriási. Amikor elnyerjük bizalmukat, amikor minden szavunkat elhiszik, nagyon fontos a *Biblia* üzenetét *hitelesen*, a megfelelő tartalommal közvetíteni feléjük. Éppen ezért az egyes témáknál elsőként olvassuk el a Szentírásban megjelölt igehelyet. Majd keressük azokat a könyveket és írásokat, amelyek segítséget nyújtanak sokrétűen felkészülni, hogy az esetlegesen felmerülő *kérdésekre* megnyugtató és igaz választ kapjon a kisgyermek. De mindig *csak annyit*, amennyi a gyermek kíváncsiságát kielégíti ahhoz, hogy megkapja a megnyugtató választ. Nem többet és nem kevesebbet.

Ne vessünk fel olyan problémákat, amelyek a gyermeket még nem foglalkoztatják, hiszen talán meg sem érti azokat. Kérdéseire *egyszerű* választ adjunk.

Az *imádság* fontos eleme az alkalmaknak. A szülők nemzedékében is sokan nőttek fel imádság nélkül, így nem volt mit továbbadniuk. Ezért fontos, hogy ne imádságokat, azaz szövegeket tanítsunk csupán, hanem igyekezzünk együtt megélni az imádkozás *légkörét*. Ebben is nagy szüksége van a gyermeknek a felnőtt őszinte, hiteles példájára. A *Miatyánk* sem megtanítandó szöveg, hanem mindennapi kenyerrünk, melyből először csak morzsákat csipegetnek a gyerekek – az imádság meghitt légköre a meghatározó számukra.

Fontos az *időkeret* (a gyermekek életkorának megfelelően 20-30 perc) megtartása is, mivel az óvodáskorú gyermekek szándékos figyelme ennyi ideig megtartott. A „túlméretezett hittanórák” tönkreteszhetik az amúgy értékes munkát.

Áhítat az óvodai életben

Az óvodások életében a „hittan” számtalan változatban jelenhet meg. A *helyszín* lehet óvoda (egyházi vagy önkormányzati), más helyiség (gyülekezeti vagy egyéb); a *csoportok létszáma* is bizonyosan egészen különböző; az *áhítatot tartó* felnőtt lehet óvónő, külsős hitoktató vagy lelkész; a rendelkezésre álló *időszak* is eshet kora reggeltől késő délutánig bármikorra: ami éppen a helyi adottságoknak megfelel. *Életkor szerint* is különböző korosztályból jöhetnek gyermekek. Könyvünkben az anyag összeállításakor ezekre tekintettel igyekeztünk variálható lehetőségeket felkínálni. Azonban természetesen szükség van a „felhasználó” saját bölcsességére és kreativitására is ahhoz, hogy a helyzetének legjobban megfelelőt válassza, vagy kiegészítse saját ötletekkel. A tájékozódást kis piktogramok segítik, de ezek is inkább irányadók, semmint szigorú kategóriák. 1-2-3 gyerekfej jelzi a kisebb, illetve nagyobb létszámú csoportnak szánt megvalósítási javaslatot. A rövidebb, illetve hosszabb időigényt pedig az egészen vagy kevésbé színezett óralap mutatja (nem pontos időtartamot, csak arányokat jelez).

Keresztyén nevelésről nevelő-oktató *intézményeinkben*, főleg óvodáinkban csak akkor érdemes beszélni, ha az nem korlátozódik rövid, behatárolt időszakokra, ha az nem szakad ki a nevelés folyamatából. Akkor éri el a célját, ha a légkör befogadóvá válik. Evangélikus óvodáinkban ezért lehetőleg a kisgyermekkel szoros érzelmi kapcsolatban lévő személy tartsa az áhítatot, hiszen a csoportban adódó események, napi történések, közösen átélt élmények óriási lehetőségeket kínálnak a keresztyén nevelés terén.

Az óvodai csoportba érkező, áhítatot tartó *lelkész, hitoktató* munkáját, beilleszkedését, a gyermekekhez való kötődését nagyban tudja segíteni az óvodapedagógussal való együttműködés. Nagyon hasznos lehet, ha az óvodapedagógus az áhítat előtt pár mondatban tudja ismertetni a csoport *aktuális* játékát, tevékenységét, a felmerülő problémákat, vitákat stb., hiszen ezáltal beilleszthető a keresztyén tartalom a min-

dennapi élet eseményei közé. Valamint ezek jól beépíthetők a közös beszélgetésekbe, illetve segíthetik a bibliai történet megértését is. (Például a bűnbeesés történeténél a teológiai, illetve valláspedagógiai üzenet megjelölése nem terjed ki a számonkérés, háritás, egymásra mutogatás mozzanataira. Ám ha a csoportban egy aktuális helyzet azt kívánja, természetesen ki lehet rá térni. Fontos azonban, hogy ne akarjuk egy alkalommal az összes lehetséges teológiai hangsúlyt feldolgozni.) Az előzetes megbeszéléshez hasonlóan a foglalkozás utáni tájékoztatás is fontos mindkét fél számára.

A felnőtt *készülődése*, előkészülete jelezze a gyermekeknek, hogy most nem mesélésre, hanem áhítatra, közös, meghitt beszélgetésre kerül sor. A legnagyobb időhiány esetén se vágjunk bele az imádságba vagy a „tartalom” elmondásába rögtön. Nagyobb létszámú óvodai csoportnál a megfelelő *hely* biztosítása, kialakítása, az eszközök előkészítése jelzésértékű a gyermekeknek. Kisebb létszám esetén is az áhítat mindig kezdődjön az eszközök előkészítésével. Bármilyenek is legyenek a külső körülmények, ne érezzük elfecsérelt időnek a *ráhangelődés* néhány percét!

Alkalmazott módszerek

A *módszereket* (beszélgetés, magyarázat, bemutatás, tevékenykedés, dicséret, segítségnyújtás, ellenőrzés-értékelés) igyekezzünk mindig az adott helyzetnek és a gyermekek életkorának megfelelően megválasztani. De ne felejtjük, a *dicséret* a kisgyermeknek szárnyakat ad!

Törekvésünk, hogy a szemléletesség és cselekedtetés módszerét alkalmazzuk az egyes témáknál, mivel ebben az életkorban a gyermek a tevékenységek által tanul, *ismeretszerzése érzékszervi-mozgásos, a gondolkodása szemléletes élménygondolkodás*. Mindezek mellett tudnunk kell, hogy mindenféle ismeret és közvetíteni kívánt anyag csak akkor ér el a kisgyermekhez, ha előtte áll a szeretett felnőtt, aki magatartásával, életével, emberi megnyilvánulásaiival példát mutat. Ne feledjük, ebben az életkorban a gyermekek mindenben *érzelemvezéreltek*.

Az áhítat, közös együttlét *kezdő és záró liturgikus része* minden alkalommal legyen egyforma, kialakult rendje legyen a témától független. Ezzel is tudjuk biztosítani a három-hét éves korosztály számára oly fontos biztonságérzetet és kiszámíthatóságot. Például készítsük elő a gyertyát, énekeskönyvet, Bibliát. Amikor körbeülünk, kérjünk meg név szerint gyermekeket: Kérlek szépen, X. Y., hozd ide a gyertyát! stb. A gyerekeknek legyen lehetőségük kézbe venni a Szentírást, az *Evangélikus énekeskönyvet*, így nagycsoportos korukra már meg tudják különböztetni, fel tudják ismerni e két fontos könyvünket.

Az anyag felépítése

Minden téma címéhez kapcsolódik egy kis kép. Ez lehet hívókép vagy emlékeztető. Akár kerülhet a liturgikus sarokba egy kis falíújság, ahova hétről hétre kitűzzük ezeket emlékeztetőül, amíg év végére mind össze nem gyűlik.

Minden témához két-két *üzenetet* fogalmaztunk meg: egy *teológiait* és egy *valláspedagógiait*. A bibliai történeteknek nagyon sokrétű a mondanivalójuk. Óvodáskorban ne akarjunk a szerteágazó mondanivaló minden vonatkozására kitérni! Ezért a gyerekek életkorának megfelelően igyekeztünk a kétféle üzenettel olyan *metszéspontot* keresni, ahol találkozik a bibliai üzenet az óvodáskorú gyermekek élethelyzetével, érzelmi és gondolatvilágával. A teológiai és valláspedagógiai háttér az áhitatot vezető felnőttnek szól, melynek keretében igyekeztünk a megjelölt kétféle üzenetet bővebben kifejteni, a találkozási pontra rávilágítani. A *szómagyarázattal* a gyerekek számára érthető magyarázatokat kerestünk, ám semmiképpen sem azzal a céllal, hogy mint egy definíciót, megtanítsuk ezeket.

Ajánlott tevékenység címen ráhangoló tevékenységeket javasolunk. Többnyire három változat szerepel, melyek közül az adott csoport helyzetének megfelelően válogathatunk. Az első változatot nagy létszámú csoportnak ajánljuk, a másodikat, majd a harmadikat a kisebb létszámokhoz. Ez azonban nem merev rend, ki-ki választhat belátása szerint, vagy ötletet meríthet belőle, esetleg el is hagyhatja, ha elégnék tartja a meghitt beszélgetést, imádságot. A tevékenységek *felsorolása* után található ezek *részletesebb ismertetése*.

Ahol egyházi *intézményben* óvodapedagógus vezeti az áhitatot, *Az óvodáskor jellemzői* című szakaszban megfogalmazottaknak megfelelően már *délelőtt, a játékidőben történik az ajánlott ráhangoló tevékenység*. Ilyen módon minden kisgyermeknek elegendő időt tudunk hagyni az életkorból és egyéni fejlettségéből adódó különbségek szerint az ajánlott tevékenységben megjelölt alkotások elkészítésére. Alkalmasint az egész hét folyamán megjelenhetnek ezek a ráhangoló, ajánlott tevékenységek.

Más helyzetben az ajánlott tevékenység rövidebb formában a foglalkozás részét képezheti a következő ponttal együtt. Ahol a hitoktató csupán a foglalkozás idejére találkozik a gyermekekkel, javasoljuk, hogy *előre készítse el a szemléltetőeszközöket*. Ilyenkor célszerű a ráhangoló tevékenységek közül is egy rövid *mozzanatot kiválasztani*, hogy arányos maradhasson az időbeosztásunk.

Az interaktivitás, a mozgásos játékok ne menjenek a tartalom rovására, hanem annak *megértését szolgálják*. Számítanunk kell arra, hogy húsz perc alatt nem lehet a gyerekeket többször is „leültetni”, a mozgásos tevékenységeket nem célszerű a középpontba helyezni sem időben, sem hangsúlyában. Sokkal fontosabb, hogy *legyen érzelmi íve* az alkalomnak, melynek közepe éppen az elmélyülésre való.

Ezért válik külön a *gyakorlati megvalósítás*, mely már a liturgikus keretbe (lásd

lent) illesztett tevékenység. Ennek során rövid beszélgetéssel kapcsolódunk a ráhangoló tevékenységhez, mely eddig az átélést segítette.

Végül megfogalmazzuk a *bibliai történetet* úgy, ahogy azt a saját szavainkkal elmondanánk. Az óvodáskor sajátossága, hogy nincs szükség a hallottak értelmezésére, visszakérdésre, számonkérésre. A gyerekek még nem is képesek számot adni arról, vagy elemezni azt, amit hallottak. Sokszor csak napok múltán „ülepedik le” bennük mindez. Értékes lehetőség az egyházi óvodákban, hogy a gyerekek *utólag reagálhatnak*, megfogalmazhatják kérdéseiket, vagy a figyelmes óvodapedagógus észreveheti a játékaik során, hogy mit jelentett számukra, amit hallottak.

Az egyes hetek témájának feldolgozásánál *nem az egységességre törekedtünk*, hanem arra, hogy az a kisgyermek számára érthető, befogadható és az életkoruknak megfelelő üzenetet, információt hordozzon. Így lehet, hogy van, amelyik beszélgetős-kérdős, van, amelyiknél elegendő maga a bibliai történet elmondása, és van, amelyiknél játék, közös tevékenység segíti a feldolgozást.

A *rajzos feladatokat* amolyan „ha minden kötél szakad” esetre szántuk. A kicsiknek sok időre van szükségük egy-egy színező befejezéséhez, szinte a teljes időtartamra. A színezéshez a teljes figyelmükre szükségük van, egészen biztos, hogy nem tudnak „közben figyelni”. Használhatjuk a színezőt levezető, pihentető tevékenységnek, esetleg hazavitelre emlékeztetőül, de nem javasoljuk fő hangsúlyként.

Az *énekek* választása csupán ajánlat, ki-ki a saját ismeretanyagából is bővítheti a palettát. Kiválasztásuknál fontos szempont volt, hogy gyermekek számára is énekelhető hangterjedelműek, ritmusukban, hangkészletükben, illetve tartalmukban az életkorhoz igazodók, zenei anyanyelvünkhöz közelítők legyenek. Törekedtünk arra is, hogy az *Evangelikus énekeskönyv* énekkincséből is megismertessünk néhányat a gyerekekkel, ezért a javasolt énekek között szerepelnek „felnőtt énekek” is. Az énekeket ne mindenáron megtanítani akarjuk a kisgyermekeknek, célunk az evangélikus énekek hallása és megszerettetése legyen.

Bevezető az első alkalmakhoz

Az első hónap témái: *újra együtt; templomunk – szeretetláng; könyveink; jelképeink*. E témák olyan ajánlások, amelyek teljesen jól beilleszthetők a *beszoktatás* időszakába, hiszen az első hetek, az első hónap az óvodában az ismerkedéssel, az összeszokással, az érzelmi alapok lerakásával telik. Ezért ne sietessük, és ne akarjuk mindenáron megtartani mindegyik alkalmat. Az első két hétben még a nagyobb gyerekeknek is nehéz egy helyben, csendben ülni, hogy is kívánhatnánk ezt a legkisebbektől? Az óvodapedagógus, hitoktató, lelkész belátására, gyermekismeretére és legfőképpen *nevelői szabadságára* bízunk, hogy az adott évben melyik témákat választja az első időszakban. Biztosak lehetünk abban, hogy a három-négy év alatt, amíg a kisgyermek óvodai közösségben van, hallani fog mindegyik témáról.

Sok helyen, főképpen ahol az áhítatot „külsős” lelkész vagy hitoktató tartja, a *beszoktatás* szeptemberi időszakában nincs is lehetőség találkozni a gyermekekkel. Ilyen esetben sem tanácsos megspórolni a *személyes érzelmi kötődés kialakítására* fordítható időt. Ebben a szakaszban nem az a cél, hogy mielőbb „a tárgyra térjünk”, hanem hogy a ránk bízott kisgyermek számára megteremtsük azt az *érzelmi biztonságérzetet*, amelyre alapozva az Istenbe vetett bizalom, az élő hit útján kezdhethetjük majd vezetni őket. Fontos a magunk számára tudatosítani, hogy az óvodapedagógusok ezt az alapozást egy hónapon át végzik. Legyünk tehát türelemmel és figyelemmel, hogy a gyermekek nyitottságának megfelelő mennyiségben adjuk át az üzenetet, ne pedig az eltervezett „anyagot” erőltessük mindenáron. Ha egy alkalmon csupán egyetlen mondatot tudunk átadni a „tananyagból”, de az akkor hangzik el, amikor a kisgyermek figyelmét türelmesen, a maguk érdeklődésére alapozva rá tudtuk terelni, és az a mondat lélektől lélekig ható üzenet lesz, akkor elértük *célunkat*. Ezért a bevezető alkalmak olyan kínálatot jelentenek, amelyekből mindenki bölcs belátása szerint kiválaszthatja a saját helyzetének legjobban megfelelő ötleteket. Ha éppen nem áll rendelkezésre ilyen szeptemberi ráhangoló időszak, akkor október elején is lehet belőle egy alkalmat tartani, illetve lehet a reformáció ünnepén is hasznosítani (például a Luther-rózsáról szóló szakaszt).

Tisztában vagyunk vele, hogy a *templomlátogatás* is csak ott oldható meg, ahol a gyülekezet, illetve intézmény temploma közel van. Hosszabb útra még nem kell vállalkozni az új gyermekekkel és kicsikkel. Jó ötlet lehet, hogy a templomról egy fényképet viszünk a gyerekek közé, melyet akár bekeretezve ki is akaszthatunk a falra.

Mivel a kisgyermek keresztyén nevelésében az *ökumené* szellemét tartjuk szem előtt, ha lehetőség nyílik rá, tervezzük be más felekezetek templomainak a meglátogatását is. Érdekes az, ahogyan a gyerekek felfedezik a különbségeket, hasonlóságokat. A felismerés örömet élhetik át, amikor rájönnek, hogy abban a templomban vagyunk, ahol megkeresztelték, ahova a családjával jár, vagy netán ismeri a lelkészt, papot.

Áhítat – liturgikus keret

1. *Szervezési feladatok:* Asztal előkészítése, áhítatkör kialakítása, gyertya, gyufa, Biblia, énekeskönyv és egyéb eszközök előkészítése.

2. *Motiváció:* Amíg közösen énekelünk, a felnőtt meggyújtja a gyertyát.
Ének: *Jézus kopogtat* (EÉ 528) vagy *Összeteszem két kezem* (EÉ 543).

3. *Imádság:* Néhány mondatos bevezető imádság, melyet a felnőtt fogalmaz meg. Jó, ha tartalmazza az éppen aktuális áhítat egy fontos fogalmát. Hálát adhatunk, köszönetet mondhatunk az elmúlt napokért, eseményekért. Beteg társaink neve is elhangozhat, gondoljunk rájuk, vegyük számba őket, hiszen hiányoznak közösségünkben.

Közös imádság a gyerekekkel:

Szívből kérlek, Istenem,
ma egész nap légy velem.
Segíts meg, hogy jó legyek,
mindenkivel jót tegyek.
Ha rám nézel e napon,
mosoly legyen arcodon. Ámen.

4. *A téma feldolgozása*

5. *Imádság:* A témához kapcsolódó rövid imádság, és/vagy mondjuk el az Úrtól tanult imádságot!

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved; jöjjön el a te országod; legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma; és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek; és ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól! Mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen.

6. *Záróének:* A témától függően.

Újra együtt

A tanév eleji első közös áhítat egyben az új kisgyermek első olyan alkalma is, amikor a csoporttal közösen ülnek le imádkozni, énekelni. Az áhítat egyetlen „témája” a csend és a nyugalom. Ismerve az izgó-mozgó kisgyerekeket, fontos arra figyelni, hogy a csendre ne kényszerítsük őket a kudarc fejünk felett lebegő sötét árnyékától kísérvé, hanem kínáljuk meg őket a csend örömeivel. Zajos, gépesített, médiumoktól hangos világunkban ez igazi kuriózum. Ne fegyelmező szóval, hanem a kíváncsiság felkeltésével igyekezzünk ezt elérni. Ne keseredjünk el, ha ez nem azonnal sikerül, olyan, mint egy új étel bevezetése az étrendbe: először csak kóstolgatjuk, majd rákapunk az ízére.

Erre az áhítatra vegyünk egy új gyertyát, amely egész évben az áhítatok fontos kelléke lesz.

Ajánlott tevékenység

Gyertyadíszítés: Készítsünk elő méhviasz lapokat több színben. Nyomkodjuk rá a gyertyára tetszőleges formában. A gyerekekkel közösen díszítsük ki a „gyertyánkat”. Közben jó lehetőség nyílik a már ismert énekek felelevenítésére, beszélgetésre.

Ha már van kialakult rend a csoportban, kérjük a nagyobb, régi óvodások segítségét a terem elrendezésében. Ha mindenki új, beszéljük meg, miért vagyunk együtt, mit miért teszünk.

Készítsük elő az énekeskönyvet, a Bibliát és a gyertyát. Biztosítsunk elegendő helyet, hogy meg tudjuk teremteni a nyugodt, szeretetteljes légkört. Idézzük fel, hogy mit hová és hogyan szoktunk az áhítaton helyezni.

A gyertyát tegyük középre, de ne gyújtsuk meg, csak abban az esetben, ha előre-láthatóan nem lesz lehetőség szeretetlángot hozni a templomból (lásd a következő alkalom leírását). Ezt mondjuk el a gyerekeknek.

Az *imádság* megkezdése előtt, ha van új gyermek a csoportban, mondjuk el, hogy van nekünk egy mennyei Atyánk, aki nagyon szeret minket, most őhöz szólván.

Az imádságban adjunk hálát az elmúlt nyárért, a sok élményért, azért, hogy újra láthatjuk egymást, a barátainkért, új társainkért, és gondoljunk az iskolába ment nagyokra is. Fejezzük ki hálánkat a mennyei Atya iránt, aki óvott minket, vigyázott ránk a szünet, szabadság alatt.

A közös *imádságot* elevenítsük fel, legyünk türelmesek, hisz a nagyobbak is elfelejtették, és a kicsik sem ismerik még.

Gyakorlati megvalósítás

- Milyen sok idő telt el a legutolsó áhítat óta! Megnőttünk, okosodtunk, ügyesedtünk...
- Ki emlékszik arra, hogy miről, kiről szoktunk áhítatokon beszélgetni? (A mennyei Atyáról, Jézusról és a tanításairól.)
- Sokat gondoltam rátok a nyáron. Nagyon hiányoztatok. Sokszor jutottak eszembe azok a percek, amikor együtt elcsendesedtünk, imádkoztunk és énekeltek. Próbáljuk meg ismét hallgatni a csendet! Ugye, milyen jó? A csendben sok jó dolog van.
- Miért jó a csend? Például: meghalljuk a halk szavú társainkat; tudunk magunkra figyelni; tudunk Istenre figyelni, meghalljuk az ő szavát is.

Javasolt ének

Örök Isten, áldj meg minket (EÉ 293),

Összeteszem két kezem (EÉ 543)

Jézus kopogtat (EÉ 528)

Téged kér szívünk (EÉ 575)

Szeretetláng

MEGYÜNK A TEMPLOMUNKBA

Egy templomlátogatás értékes lehetőség a templomhoz való kötődés kialakítására. Egyúttal annak is szimbóluma lehet ez az alkalom, hogy nem csupán egy épülethez „zarándokolunk”, hanem Jézus Krisztus vezetésére bízunk magunkat, aki a világ világossága, az ő szeretetéből szeretnénk erőt meríteni egész éven át.

Ahol az áhítat a templom közelében történik, az alkalmat kezdjük a csoportban, és lélekben felkészülve vonuljunk át együtt a templomba. A lenti vázlat ehhez igazodik.

Ahol nincs erre lehetőség, ott is köthetjük ezt a bevezető, ismerkedő alkalmat a gyertya lángjához. Segítségünkre lehet ebben egy kép a templomunkról, annak oltáráról.

Ahol egy vasárnapi istentiszteleten, esetleg a gyülekezeti tanévnyitó istentiszteleten van lehetőség rá, a lelkésszel megbeszélve a liturgiába is beilleszthető a szeretetláng meggyújtása és a gyermekek megáldása.

Készítsük elő a múlt alkalommal közösen kidíszített gyertyát a többi kelléssel együtt.

- Milyen szép az új gyertyánk! Mire való a gyertya?

Ahol helyben maradunk, bővebben is beszélgethetünk erről. Ha át tudunk menni a templomba, ne szaporítsuk a szót, legyen a templomban szerzett élmény a hangsúlyos. Mesélhetnek a gyerekek a gyertyafénnyel kapcsolatos élményeikről. Sok helyen csak dísznek használják a gyertyát, sosem gyújtják meg, hiszen ennél alkalmasabb világító eszközeink vannak. Annál inkább kötődik viszont a gyertyagyújtáshoz valamilyen ünnep melegsége, meghitt, emelkedett hangulata. Mondjuk el, hogy régen a gyertya vagy hozzá hasonlóan a mécses volt az egyetlen világító eszköz. Így tudtak este is tevékenykedni a házban, vagy ilyen élő lánggal világították meg az utat, ha ott érte őket a sötétség. Helyben maradva is adhatunk ünnepélyes jelleget az első gyertyagyújtásnak, megfogalmazva a gyertya üzenetét: szeretnénk egész évben Jézus vezetésére bízni magunkat. Ebben az esetben is tehetünk minden gyermek elé egy-egy teamécsest. Megfigyelhetik a láng lobogását, melegségét, kedves egyszerűségét. Ezenkívül a gyertyagyújtás is segít bennünket abban, hogy megtaláljuk az áhítat csendjét.

Templomba indulás előtt:

- Miért gyújtunk gyertyát az áhítaton és a templomban? (A gyertya lángja Jézust jelképezi, az ő jelenlétét, aki a világ világossága.)
- Azért, hogy legközelebb már világítson nekünk is az áhítaton a gyertya lángja, menjünk át szeretetlángért a templomunkba.

Mielőtt elindulunk, elevenítsük fel azokat az illemszabályokat, amelyeket a templomban be kell tartani.

1. Ha belépünk az ajtón, a fiúk, férfiak vegyék le a sapkájukat – ez a tisztelet jele.
2. Csenedesedjél el, mert az Isten házába lépsz, ahol mások is vannak, és éppen imádkoznak!
3. Ahova leülsz, maradj is ott! A templomban nem futkosunk!
4. Az énekeket énekelheted szép, csilingelő hangon.
5. Imádságnál kulcsold össze a kezedet!
6. Figyelmesen hallgasd, amit a lelkészek mondanak!
7. Istentisztelet végén pénzt dobunk a perselybe.
  - Szeretném, ha jól megnéznétek mindent. Változott valami?
  - Mi lett másmilyen? (Pl. az oltárterítő, a virág stb.)
  - Mi az, ami soha nem változik?

A templomban a szeretetlángért együtt megyünk ki az oltárhoz, ahol áldást is kapunk. A gyertyát egy nagycsoportos gyermek tartja, természetesen felnőtt segítsége mellett. Utána visszamegyünk a gyerekekkel a csoportba, ahol minden kisgyermek kap egy kis méceszt vagy gyertyát, amelyet meggyújtunk a közös gyertyánk lángjával. Így akár mindenki haza is viheti az otthonába a szeretetlángot. (A kis méceseket tehetjük egy kartonból kivágott kör- vagy szívformára, a gyertyáknak pedig készítsünk gallért, hogy ne csepegjen a viasz a gyerekek kezére, és így könnyebben meg tudják fogni.)

Az éneket és az Úrtól tanult imádságot énekeljük, illetve mondjuk el a gyerekekkel a templomban.

Javasolt ének

Templomunk az Isten háza (<http://gyerekoldal.reformatus.hu/honlapok/enekszoveg/jezusenek/enek50.htm>)

Örök Isten (EÉ 293)

Jézus kopogtat (EÉ 528).

Jelképeink

Teológiai háttér

Luther-rózsza: Minden közösség életében összetartó erőt jelent a közös jelképek használata, hiszen azok térben és időben összekötik az embereket. Az evangélikusok legismertebb jelképe (logója) a Luther-rózsza. Ez eredetileg Luther személyes címere volt, melyre leginkább az óriási méretűvé duzzadt levelezése miatt volt szükség. Vitairatait, okmányait és leveleit a kor szokásai szerint hitelesítette. Luther személyes címere még valamivel egyszerűbb volt a mai Luther-rózsánál: egy ötszirmú rózsza, közepén szívvel, abban egy kereszt. 1530-ban ebből készült el a ma is ismert változat, amelyben a színeknek is nagy jelentősége van. Luther így írt a pecsét elkészítőjének:

„Mivel tudni akarja, hogy pecsétemet jól etalálta-e, barátilag közlöm önnel elgondolásomat arra vonatkozólag, milyen legyen pecsétem, hogy az jellemezze teológiámat. A kereszt legyen az első, feketén, szívbe helyezve. Ezzel arra akarom magamat emlékeztetni, hogy a Megfeszítettben való hit üdvözít bennünket. Ugyanis csak akkor igazulunk meg, ha szívből hiszünk. Jóllehet a kereszt fekete, mivel megöl, s ha kell, hogy fájjon is, mégis meghagyja a szívet saját színében. Az igaz ember hit által él, mégpedig a keresztre feszítettben való hit által.

Ez a szív fehér rózsza közepén legyen, annak a kifejezéséül, hogy a hit örömmel, vigasztalással és békességgel ajándékoz meg, és egyenesen egy fehér üde rózsába helyez. Mivel nem olyan békesség és öröm ez, amilyent a világ ad, azért legyen a rózsza fehér, és ne piros. A fehér szín ugyanis a lelkek és angyalok színe.

Ez a rózsza égszínkék mezőben legyen, mert az ilyen lelki és hitbeli öröm az eljövendő mennyei örömök kezdete. Ez azonban a lélekben és hitben már most megvan, a reménység által előre ízleljük, jóllehet most még nem érzékeljük. A mező körül aranygyűrű legyen: jelezze, hogy ez a mennyei üdvösség örökké tart, és nincs vége soha, emellett értékesebb minden örömnél és vagyonnál, amint az arany a legnemesebb és legértékesebb fém.”

(Forrás: *Evangélikus egyszeregy mindenkinek* – <https://www.egyszeregy.hu/h-1-23.htm>)

Ajánlott tevékenység

Luther-rózsza színezése, készítése különböző technikákkal (ha az idő engedi, akár égethető vagy só-liszt gyurmából is készülhet): Előre nyomtatott Luther-rózsát ábrázoló színezőt vegyünk elő. Egyet előre készítsünk el, ez lesz a minta a gyerekeknek. Többnyire még nem tudják, „milyen virág” ez, ezért kicsit titkolózhatunk is, hogy az értelmezés során derüljön ki, mitől is olyan különleges ez a virág. Mielőtt hozzálátunk a színezéshez, játszhatunk kicsit a színekkel. Tegyük középre mindenféle színű papírkorongot. Válogassák ki a gyerekek azokat a színeket, amelyeket a virágon is megtalálnak. Ezután vegyük őket sorra. A magyarázathoz kapcsolódva ki is színezhetik a megfelelő részeket.

Emeljük föl a *pirosat*:

- Kinek tetszik a piros?
- Néhány véleményt hallgassunk meg: Azért tetszik a piros, mert... (Folytasd!)
- Nézzük meg, mi az, ami piros a virágunkon! (A szív.)
- Vajon mit akar jelölni a piros szív?
- Mikor szoktunk szívet rajzolni? (A szeretetet jelöljük vele. De gondolunk mindazokra az érzésekre is, amelyek nagyon mélyen bennünk vannak.)

Megmutathatjuk, hogy esetenként a szívünkre is tesszük a kezünket, amikor valamit nagyon belülről fakadóan mondunk.

Fekete:

- Milyen szín a fekete?

Általában nem tetszik a gyerekeknek, mert komor, talán még ijesztő is. Hadd mondják el őszintén ezeket a véleményeket. Hiszen a kereszt az, ami fekete, s éppen a rossz dolgok miatt van szükség rá. Noha a gyerekek egy része Jézust még nem ismeri, elmondhatjuk, hogy az ő keresztje legyőzi a rossz dolgokat az életünkben. Ezért van a szívben, hogy a szívünkben is ő győzzön a szeretetével.

Fehér:

Hallgassuk meg a gyerekek véleményét a fehér színről, majd mondjuk el, hogy a különleges virágunk fehér szirmai az örömet és a békeséget üzenik nekünk.

Kék:

- Mi a véleményetek róla?
- Nézzünk ki az ablakon, fel az égre (ha nem borús...). Milyen érzés fölfele nézni? Éljük át az ég nagyságát, nyitottságát, szabad levegőjét. A mennyei Atya adja nekünk az örök örömet és békeséget.

Arany:

- Mi jut eszetekbe róla? (Az arany drága, értékes. Ilyen drága és értékes nekünk a mennyei Atya szeretete. Ahogy a gyűrű vonalának nincsen vége, úgy az ő szeretetének sincs soha vége.)

Nagyon ügyes, aki ugyanígy tudja kiszínezni!

A színek sorrendiségének követéséhez segítség lehet ez a versike, melyet közben mondogathatunk:

Kinek szívében Krisztus keresztje,
Annak tövisek közt is rózsás lesz élete.
Reá kéklőn mosolyog az ég,
És Krisztus szeretete aranyozza be életét.

Egy másik kis rigmus is született róla: „Rózsákon jár Krisztus híve, ha keresztet hordoz szíve.”

Gyakorlati megvalósítás

Keressünk és készítsünk elő olyan képeket, amelyeken különböző jelképek vannak (pl. ötkarika – olimpia; szív – szeretet; címer – Magyarország, kereszt – hit, Luther-rózsa – evangélikus).

Ötlet: Készítsünk a hét folyamán annyi Luther-rózsás nyakláncot, ahány kisgyermekkel találkozunk az áhítaton. (Kézműves- vagy hobbiboltokban kapható, átlátszó zsugorkafóliát használjunk.)

Miután meggyűjtöttük a gyertyát, rakjuk ki a kör közepére az előre összegyűjtött képeket, és beszéljünk róluk:

- Mit láttok a képeken?

Nézzük meg a gyerekekkel sorban a képeket.

- Tudjátok-e, hogy melyik mit jelent?
- Minek a jelképei?

Vezessük rá a gyerekeket, hogy ezek a jelképek mindig több embert kapcsolnak össze. Ahogy a csoportunknak is van egy közös jele, például Maci csoport, ezek is az összetartozást jelölik.

Ezután beszéljük meg a Luther-rózsa színeit: ez az evangélikusok közös jelvénye, Luther-rózsának hívjuk. (Nem a felekezeti megkülönböztetés a cél, hisz óvodánkban az ökumené szellemében neveljük a gyermekeket! Ahogy a kertek virágainak is szívesen örülünk másokkal együtt, úgy a Luther-rózsa sem rekeszt ki másokat a közösségünkéből.)

- Milyen óvodába jártok?

(Amennyiben evangélikus óvodáról van szó.)

- Ki találja meg a teremben a Luther-rózsát?
- Az evangélikusoknak van saját köszönésük: Erős vár a mi Istenünk! Ez az evangélikusok köszönése, de más keresztény köszöntés is van. Ki melyet ismer? (Áldás, békesség! Dicsértessék a Jézus Krisztus!)
- A keresztények (evangélikusok, reformátusok, katolikusok stb.) közös jelképe a kereszt. Kereszt: Isten határtalan szeretete mutatkozik meg benne. Láttatok

már máshol is keresztet? Hol? (Templom csúcsán: iránymutató az embernek; nyaklánc: aki hordja a szíve felett, annak személyesen fontos, jelent neki valamit; oltáron: Isten üzenete a szeretetéről nekünk, embereknek; temetőben: élet és halál jelképe.)

Készüljünk fel a lehetséges válaszokra, s várjuk meg a gyermekek válaszait, kérdéseit, ne akarjunk mindent feltétlenül elmondani nekik.

- Van közös hitvallásunk is.

Hitvallásunk: Az énekeskönyvet kinyitva kezdjük el felolvasni. Azokra a gyerekekre gondolunk ezzel, akik például gyülekezeti óvodába járnak, s együtt rendszeresen részt vesznek az istentiszteleten; vagy ha nem egyházi intézményben templomba járó gyerekekkel van dolgunk. Nem várjuk, hogy értsék és tudják a hitvallást. Egyszerűen csak örüljenek annak, hogy számukra ismerősen hangzik; s hogy az valami komoly, fontos dolog, mely az övék is; mely összeköti őket a Krisztusban hívőkkel. A mondott szöveg ritmusa, üteme magával ragadja őket, érzik, hogy ez része a hitünknek, hozzánk tartozik. Célunk nem a szöveg ismerete, hanem a hozzá kapcsolódó jó érzést szeretnénk közvetíteni – hogy majd otthonosan érezzék magukat a templomban. A gyerekek reakcióitól, türelmétől függően rövidített „ízeltőt” is adhatunk a hitvallás szövegéből: például: Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, és Jézus Krisztusban, az ő egyszülött Fiában. Hiszek Szentlélekben. Ámen.

- Hol hallottad már? (A templomban, istentiszteleten, keresztelőn stb.)

Utalást tehetünk rá, hogy az iskolában majd megtanulják.

Az evangélikus jelképek, amelyek az összetartozásunkat mutatják: a Luther-rózsa és a köszönés. A kereszt és az Apostoli hitvallás pedig összeköt bennünket a Jézusban hívőkkel (soroljuk fel a csoportba járó gyerekek felekezetét).

Javasolt ének

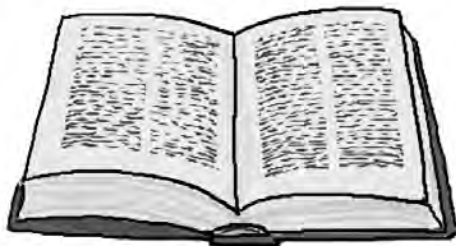
Áldott legyen a mi Urunk (https://kiskoros.lutheran.hu/petofiiskola/uploads/enekek/aldott_legyen_a_mi_urunk.jpg)

Az Ő neve bástya, erős várunk (*Dicsérem Neved* 2, 24 – http://www.kottacsere.hu/?wpfb_dl=1127)

Erős vár a mi Istenünk (felnőtt énekelje, a lényeg, hogy hallják a gyerekek – EÉ 254,1)

Éneklés közben egyenként adjuk át a nyakláncot a kisgyermeknek: Szeretettel adom nektek, viseljétek büszkén!

Könyveink

Teológiai háttér

A Biblia olyan könyv, amelyet Luther szerint nemcsak szemmel, hanem füllel is kell olvasni. Emberek írták, de a sorain keresztül Isten szól hozzánk. Ezért nevezik Isten igéjének is. Régen tekercsekre írták, kézzel másolták pergamen- vagy papiruszlapokra, melyeket aztán összeragasztottak, és az így kapott széles, hosszú szalagot rudacskákhoz erősítették, és feltekerték rájuk.

A Biblia a *biblion* görög szó többes száma, mely azt jelenti: 'könyvek'. A két nagy egységből (Ó- és Újszövetség), hatvanhat könyvből álló művet több elnevezéssel is illetik, úgymint Szentírás, könyvek könyve, Isten igéje stb. Azon könyvek gyűjteménye ez, melyeket kanonizáltak, vagyis az egyház elismerte, hogy azok Istentől ihletett, sugalmazott iratok. Tehát egyszerre emberi és isteni mű. A legkorábbi és a legkésőbb keletkezett iratok között több mint ezer év telt el, mégis egységesnek tekinthető.

A Biblia középpontjában Jézus Krisztus áll. Reformátorunk azt tanította, hogy mindegyik könyv valamilyen módon Krisztusra mutat, benne elrejtve, mint egy pólyában, megtalálhatjuk Jézust. Az Ótestamentum elmondja, hogyan készítette el Isten Jézus eljövételét a zsidó nép történetében. Az Újszövetség Jézus és apostolainak munkájáról szól, és Jézus újraeljövételére készít fel.

Gyakorlati megvalósítás

Vigyünk a gyerekek közé különböző könyveket (például szakács-, mese-, ismeretterjesztő, baba-, rágható, illetve tankönyvet stb.), s amikor körbeülünk, adjuk a gyerekek kezébe, hadd nézzék, fogják, lapozzák őket.

- Tudjátok-e, mik ezek?
- Mire használják az emberek a könyveket?
- Mindegyikbe ugyanaz van írva?
- Ti milyen könyveket ismertek?

- Nektek melyik könyv tetszik? Miért?
- Mindegyik könyvet lehet mindenhol használni?
- Melyiket használják az iskolában? (A tankönyvet.)
- Milyet olvasnak az óvodában?
- Melyik könyvre van szükség az istentiszteleten?
- Nézzétek, nálunk, az áhítaton mindig itt van ez a két könyv: a Biblia és az énekeskönyv. Ki látott már másutt ilyen könyveket?

Aki szemfüles volt, észrevehette a templom látogatásakor az oltáron a Bibliát vagy a padon/polcon az énekeskönyvet. Aki otthon találkozott vele, bizonyára örömmel említi majd. Ne legyen szégyen, ha valakinek ezek teljesen ismeretlenek!

Adjuk a gyerekek kezébe a Bibliát, gyermekbibliát és énekeskönyvet. Majd tegyük a többi mellé őket.

- Hasonlítanak a többi könyvhez?

Adjunk lehetőséget a gyerekeknek, hogy megfogalmazzák, számukra melyik könyvnek milyen a hangulata. Ismerős számukra a Biblia és az énekeskönyv vagy idegen? Másmilyennek látják-e ezeket a könyveket, mint a többit? Esetleg a felnőtt Bibliát, melyben „csak” fekete betűk vannak, komolynak vagy unalmasnak látják?

- Ha elkezdjük olvasni, sok színes történettel találkozunk benne. Nézzük meg a képes Bibliát, melybe közülük sokat le is rajzoltak nekünk! Van köztük ismerős? Ha igen, örüljünk együtt a felfedezésnek. Ha nem, mutassuk meg azt a képet, ahol Jézus megáldja a gyermekeket. Mondjuk el, hogy Jézus szeretné, ha ismernénk őt, ezért üzen nekünk a könyv történetein keresztül.
- A Biblia más néven Szentírás: benne van Isten írott ígéje. Ez az egész könyv arról szól, hogy Isten átölel, szeret bennünket. Az oltáron is ott látjuk a kinyitott Bibliát. Olyan, mintha Isten a kitárt karját nyújtaná felénk. A Bibliát és énekeskönyvet csak a templomban lehet elővenni?
- Csak a lelkész olvashat a Bibliából? Nézegessétek sokat, kérjétek meg szüleiteket, hogy olvassanak belőle, és majd, ha már tudtok olvasni, olvassátok sokszor, mert Isten általa is szól hozzátok, tanít benneteket. Vigyázzatok rá és az összes többi könyvre is, hogy sokáig tudjunk örülni nekik.

Javasolt ének

Örök Isten, áldj meg minket (EÉ 293)

Ha te Jézust követed (EÉ 539)

Teremtés

(1Móz 1,1-2,4a)

Teológiai üzenet

Kitől kaptam az életemet?

Pedagógiai üzenet

Hála és felelősség

Teológiai hangsúly

A Biblia legelején Mózes első könyvének első tizenegy fejezete műfajilag eltér az azt követő fejezetektől. Az emberiség ősi kérdéseire ad választ (hogyan keletkezett a világ, honnan származunk, miből ered a rossz stb.), azonban nem történeti munka, és nem az a célja, hogy természettudományos ismereteket nyújtson. Igazságtartalma nem tudományos, hanem teológiai. Elmondja számunkra, hogy a világot Isten teremtette hat nap alatt, a hetediken pedig megpihent. Az egész mindenség Istené, ő mindenek felett áll, és minden őhöz tartozik. A káoszból rendet teremtett. Ő adott életet az élőlényeknek és rendet a világnak. Ő rendezte be a Földet, az ember lakóhelyét. Minden Isten szándékából lett, nem véletlenül, és minden, amit Isten tett, jó.

A teremtés leírása napokra tagozódik, amelyek időegységeket jelölnek. Az első három napon szétválasztás nyomán létrejönnek a terek: az első napon a fényé, a másodikon a vízé és a levegőé, a harmadikon a szárazföldé a növényekkel. A további három napon benépesülnek a terek: a negyedik napon a fény világa, az ég égitestekkel. Az ötödik napon a víz és a levegő halakkal és madarakkal, a hatodik napon a szárazföld állatokkal és emberrel. Az ember különleges helyet foglal el a teremtésben: Isten a saját képére és hasonlatosságára alkotta őt, férfivá és nővé teremtette, valamint ő a teremtés ura: nevet adott minden élőlénynek, és Isten rábízta a teremtett világot.

Az első egységet (1Móz 1,1-2,4) hatnapos teremtéstörténetnek is nevezik, azon-

ban a hetedik nap is hangsúlyos. Isten a hetedik napon megpihent, megáldotta és megszentelte ezt a napot. Ez lett a nyugalom napja, a szombat, amelyet Izrael népe a mai napig ünnepel. A keresztények Jézus Krisztus feltámadásának napját, a vasárnapot ünneplik. Így minden vasárnapon Jézus feltámadására emlékezünk, azt ünnepeljük, egyben azonban meg is pihenünk, és – elsősorban Isten igéjének hallgatásával – megszenteljük az ünnepnapot.

Szómagyarázat

Teremtés: Isten alkotó munkája. Isten a szavával teremt a semmiből valamit, a „rendetlenségből” rendet.

Valláspedagógiai hangsúly

Óvodáskorban nem lehet célunk, hogy a bibliai teremtéstörténetet mint lexikális ismeretet tanítsuk meg a gyerekeknek. A teremtés hét napja lehet fogódzó, melynek mentén elbeszélésszerűen fűzhetjük gondolatainkat, de sokkal fontosabb ennél az élményszerűség, a rácsodálkozás. Lássák a gyerekek a természetet s benne az embert mint Isten alkotását. A kisgyermek még nem képes a környezetét nagy egészként látni, róla átfogó képet alkotni, figyelmét inkább az apró részletek ragadják meg. Egy részletgazdag kép szemlélésekor valamilyen benyomás, érzelmi, hangulati hatás alapján fogalmazza meg, mit lát, vagy csak egy valamire koncentrálnak. Ezért jó, ha a teremtés bibliai leírásának fázisain mint egy virtuális sétán vezetjük végig a gyerekeket. Ahol van lehetőség egész héten át ráhangolódni, ott ez különösen jól megvalósítható. Ahol csak a hittanfoglalkozás rövid ideje áll rendelkezésre, ott ne legyünk maximalisták. Többet jelent, ha a gyerekek ki tudják fejezni tetszésüket, örömeiket a világ egyes csodáinak láttán, s ha megtanítjuk, hogy ezért Istennek lehetünk hálásak, mint ha a bibliai ismereteket sulykoljuk a teljesség igényével. Lesz még erre lehetőség iskoláskorukban.

Amit közvetíteni szeretnénk: Isten olyan világot teremtett, amely jó. A teremtés célja, hogy ebben a világban az élőlényeknek s kiemelten az embernek jó helye legyen, ahol minden megtalálható, amire csak szükség van. A gyerekek mindennapi életéhez tartozik, hogy az összekeveredett dolgokat (játékokat) a helyükre teszik, különválogatják, így raknak rendet maguk körül. Noha a gyerekek remekül érzik magukat a rendetlenség közepén is, és a rendrakást esetleg nyúgként élik meg, a külső rend és a rendszeresség mégis biztosítja a nyugalmaikat. Amikor játékba kezdenek, nekik is öröm, hogy mindent a helyén találnak, és jó, hogy számíthatnak rá, hogy a szokott időben lesz ebéd (sajnos van ez alól kivétel). Isten a teremtéskor a világot s annak rendjét alkotta meg.

Ajánlott tevékenység

A teremtés egymásra épülő napjai bemutatásánál arra érdemes törekedni, hogy a gyermekek az érzékszerveikkel és a saját érzéseiken keresztül tapasztalják meg az őket körülvevő világot mint teremtettséget.

1. *Közös kép készítése* (karton, festék, ecset, olló, ragasztó, színes ceruza): A hét minden napján kötetlen kézműves-tevékenység kezdeményezése, melynek kere-

tében a teremtés napjainak egymásra épülő folyamatát jelenítjük meg a gyerekekkel.

2. *Terepasztal készítése* (gyurma, agyag, lisztgyurma, színes papír, termések): Egy gyurmából, agyagból, lisztgyurmából és termésekből készülő terepasztalon ábrázoljuk közös tevékenység során a teremtett világot.

3. *A teremtés folyamatának játékos átélése*: Előre elkészített, síkban kiterített földgömb, melyre a szintén előre kivágott növények, égitestek, állatok, végül az ember válogatása, felragasztása történik a történet elmondása során és sorrendjében. Másik lehetőség: színes, könnyed anyagok, kendők, sálak kiosztása a gyerekeknek, akik azoknak a színével játszva jelenítik meg a teremtést (víz: kék, föld: barna, növények: zöld stb.).

Gyakorlati megvalósítás

Az elkészített alkotást úgy helyezzük el, hogy köré tudjunk ülni, így mindenki láthatja.

- Csukjátok be a szemeket! Mit láttok?
- Fogjátok be a fületeket! Mit hallotok?
- Jó lenne, ha sötét és csend lenne a világunkban?

Rátekintünk az elkészült munkára:

- Mennyi szépség látható rajta! Kinek mi tetszik?
- Mi az, amit jó hallgatni?

Utánozhatjuk a képen megjelenített élőlények vagy természeti jelenségek hangját.

- Honnan van mindez?

Elmondom nektek, hogyan szól erről a Biblia (a történet ismertetése a saját szavainkkal): Isten teremtette az eget és a földet, a világosságot és a sötétséget. Előtte nem volt este és reggel. Ő hozta létre a tengert, a szárazföldet és a növényeket. Isten alkotta a napot, hogy világítson nekünk nappal, és a holdat, csillagokat, hogy az éjszaka se legyen teljesen sötét. Ő teremtette a halakat, madarakat és mindenféle földi állatot is. Végül a hatodik napon megteremtette az embert, és rábízta a földet, hogy vigyázzon rá. A hetedik napon Isten megpihent, ünnepet teremtett, és látta, hogy mindaz, amit teremtett, jó!

Isten nélkül nem volna semmi a világon. Ő teremtett minden embert, téged is,
X. Y.

Minden kisgyermeket nevéen szólítunk, hogy így is átérezzék, hogy őket is Isten teremtette.

És Isten látta, hogy milyen csodálatos ez a világ és amiket teremtett. Azt mondta:
Íme, ez jó.

- Nektek is tetszik?
- Mit szeretsz benne a legjobban?

Isten nekünk, embereknek adta a Földet. Ránk bízta, hogy vigyázzunk rá, hogy műveljük, óvjuk és védjük. Erről ne feledkezzünk el soha!

Javasolt imádság

Ki teremtette a Napot, a Holdat és a csillagokat?

Ki hozta elő a fát és a virágokat közelben s távolban?

Ki alkotta nagynak és kicsinek az állatokat?

Ki adta nekem is az életem?

A szerető Isten egyedül.

Ezért hálát adok neked, Istenem!

Javasolt ének

Ki teremtette ezt a világot? (JÉ 92)

Kicsi katicabogár (JÉ 91)

A mennyei Atya (EÉ 555)

Bűnbeesés

(1Móz 2,15-17; 3,1-24)

Teológiai üzenet

Kiben bízhatok?

Pedagógiai üzenet

Mi a jó, és mi a rossz?

Teológiai hangsúly

A bőség és gyönyörűség szimbóluma az Éden, amelyet görög fordításban úgy ismerünk, hogy a Paradicsom, a gyönyörűség kertje. Az ember egykor harmóniában élt Teremtőjével és a világgal. Az ember számára megteremtett mindaz, amire szüksége volt. Isten bőkezűen gondoskodott róla, de megparancsolta, hogy a kertben álló egyik fáról, a jó és a rossz tudásának fájáról ne egyen gyümölcsöt. A kígyó azonban hazudott az embernek, az ígérte, hogy ha az ember eszik a gyümölcsből, olyan lesz, mint Isten, és rábeszélte a rosszra, felkeltette a kívánságát. Ádám és Éva ezzel megszegte Isten parancsát. A rossz a bűnnel lép be az ember életébe, előtte boldogságban élt, és nem érezte a jó és a rossz kettősségét. A bűn következménye pedig, hogy ráébredtek, milyen védtelenek, és félelem fogta el őket. Elrejtőztek Teremtőjük elől, majd egymást vádolták. Engedetlenségük következménye, hogy el kellett hagyniuk a Paradicsomot. Nem bíztak Istenben, nem hallgattak a szavára, de Isten továbbra is gondoskodik az emberről. Ruhát adott nekik, és vigyázott rájuk, de már nem „sétált mellettük” mindennap. Az ember életében most már ott lesz a jó és rossz egyaránt, de a jó végül győzedelmeskedni fog. (A protoevangélium – 1Móz 3,15 – már előrevetíti a Megváltó érkezését.)

Szómagyarázat

Bűn: amikor az ember bizalmatlanná válik Istennel szemben.

Édenkert: nem földrajzi hely, hanem Isten közvetlen közelségének szimbolikus helye, elsősorban az embernek, de minden élőlénynek az életre alkalmas otthona.

Kísértés: rosszra vivő gondolat.

Csábít: vonzóvá tesz, felkelti az érdeklődést.

Kívánatos: amit nagyon szeretnénk, amihez egész lényünkkel vonzódunk.

Valláspedagógiai hangsúly

Az óvodáskor a gyermek morális fejlődése szempontjából a heteronóm erkölcs szakasza. A gyermekek szemében az őket körülvevő felnőtteknek abszolút tekintélyük van, a szabályok az ő utasításaikon és tiltásaikon alapulnak. A gyermekek számára ebben az életkorban erkölcsi szempontból nincsenek árnyalatok, enyhítő vagy súlyosbító körülmények. A dolgok, cselekedetek megítélése fekete-fehér: vagy jó valami, vagy rossz, köztes vagy viszonylagos választ nem tudnak értelmezni. Az erkölcsi fejlődés szempontjából nagyon hangsúlyosak az emberközi s a saját énnel kapcsolatosan szerzett tapasztalatok. A felnőtt helyeslése vagy rosszallása jelöli ki a mértékadó pontokat a jó és rossz közötti eligazodás útján.

A bűnbeesés történetében központi motívum a jó és rossz tudásának fája. A teremtes történetének „*Látta Isten, hogy ez jó*” megállapítása az ember számára elég alap lehetne, hogy Istenre bízta magát. A bűn lényege, hogy az ember maga akar mértéket szabni a jó és rossz kérdésében, nem pedig Istentől fogadja azt. Az óvodás gyermek az életkori helyzetéből adódóan a nagyobbaknál, a felnőtteknél is jobban átélheti, mit jelent valakinek a döntésére, értékítéletére hagyatkozni. Ugyanakkor a dac és az engedetlenség sem idegen jelenség. A bűnbeesés történetének fontos üzenete, hogy az Istennek való engedelmesség nem más, mint hogy a szeretetére az őbenne való bizalommal válaszolunk. Isten a büntetésével nem vonja meg a szeretetét az embertől.

Ajánlott tevékenység

1. *Angyal-ördög játék (bábok a mellékletben):* A játékot már a játékidő végén, a rakodáskor illesszük a gyerekek tevékenységébe. A cél, hogy megérezzék, hogy a megszokott rendből ki tud zökkenteni, aki a rosszra csábít, de a lelkiismeretüket az angyal mégis helyrebillenti. A közös rakodás közben a felnőtt az egyik ujjára vegye az angyalbábót, a másikra pedig az ördögöt. (Kis létszámnál bármi más szituációra alkalmazhatjuk az ötletet.)

Járjon a gyerekek között, és adjon nekik rossz tanácsokat: Például: Az autót tedd a szőnyeg közepére. Azután szól az angyal: Rakjad inkább a helyére, te tudod, hol a helye! stb.

2. *Angyal készítése (fehér kartonpapír, színes ceruza, olló):* „Az angyal legyen a tanácsadód” (Luther) Az előrajzolt angyalformát a gyerekek kivágják, majd arcot rajzolnak neki, és díszíthetik a szárnyát.

Gyakorlati megvalósítás

Beszélgetés az angyalról, ördögről:

- Melyik mit tanácsol?
- Melyik akar jót?
- Melyik akar rosszat?
- Te melyiknek fogadtál szót?
- Miért?
- Melyiknek volt jobb szót fogadni?
- Miért?

Az őszinte beszélgetésben elmondhatják azt is, ha éppen az ördög kérését esett jól megtenni, mert bizony néha fárasztó jónak lenni. Vagy éppen viccesnek tűnt az ördöggel csintalankodni. De vezessük úgy a beszélgetést, hogy kiderüljön: öröm jót tenni, és fontos is, mert rend és nyugalom jár vele.

Isten az embernek adta a Földet, hogy gondját viselje. Az első emberpár, Ádám és Éva az Édenkertben éltek. Gondtalanul, békeességben, boldogságban teltek napjaik. Itt is megvolt a rend és nyugalom, hiszen Isten nekik adta az egész kertet, hogy otthonuk legyen, műveljék és őrizzék. Egyetlen dolgot tiltott meg csupán: hogy a kert közepén álló fáról gyümölcsöt egyenek. A kígyó azonban megzavarta a kert és az ember nyugalalmát. Kínálgatta őket a tiltott fa gyümölcsével. Ádám és Éva nem fogadtak szót Istennek, nem bíztak benne, megszegték parancsát. Érdekesebbnek találták a kígyó ötletét, de amint hallgattak rá, elmúlt a szívükből a nyugalom. Érezték, hogy megbántották a mennyei Atyát, ezért féltek, és elrejtőztek előle. A mennyei Atya úgy határozott, hogy nem maradhatnak tovább a Paradicsomban. Szeretete azonban nem múlt el irántuk. Ruhát adott rájuk, hogy azzal is óvja őket.

Az ember életében most már ott lesz a jó és a rossz, de a jó végül győzedelmeskedni fog. A mai világban is kell döntéseket hozni az embereknek, nekünk is. Ha van bizalmunk Isten felé, akkor jó döntést tudunk hozni.

Javasolt ének

Ki teremtette ezt a világot? (JÉ 92)

Ó, vigyázz... (JÉ 229)

Nóé bárkája

(1Móz 6,1–9,17)

Teológiai üzenet

Szövetségekötés Isten és az ember között

Pedagógiai üzenet

Oltalom igénye a viszály és békétlenség közepette

Teológiai hangsúly

Nóé idejére elhatalmasodott a földön a gonoszság. Isten jó teremtése teljesen megromlott, ezért Isten megbánta, hogy embert teremtett. Mégis kiválasztotta Nóét, aki „igaz ember” volt, és kegyelméből megmentette őt a pusztulásból. Nóé engedelmeskedett (a hit példaképei között sorolja fel a Zsidókhoz írt levél szerzője Zsid 11,7-ben), és Isten útmutatása szerint bárkát épített. A hatalmas építményben elért a családja (felesége, három fia és azok feleségei), valamint minden állatfajból kettő-kettő. Az eső negyven napig esett, amely szent szám, és általában a sokat jelöli. A víz százötven napig áradt, azután Isten szelet (*ruah*) támasztott; ez a héber szó sok esetben Isten Lelkét is jelöli. Isten kegyelme mutatkozik meg a szél vizet felszárító munkájában. A víz apadni kezdett, és a bárka megfeneklett az Ararát hegyén. Nóé türelmesen várt, először egy hollót, majd háromszor egy galambot engedett ki, hogy lássa, visszahúzódott-e már a víz. A harmadik alkalommal a galamb nem jött vissza, Nóé pedig látta, hogy szikkad a föld. Amikor felszáradt, Isten kihívta őt, a családját és az állatokat a bárkából. Nóé oltárt épített, és áldozatot mutatott be Istennek, az Úr pedig szövetséget kötött az emberrel, és ígéretet tett, hogy nem pusztítja el többé özönvíz által a földet. A szövetség jele a szivárvány.

Szómagyarázat

Özönvíz: vízáradat, mellyel Isten büntette a gonosszá vált világot. Fontos, hogy a hangsúly a megmentésre és a szövetségkötésre kerüljön, s ne a pusztulás ecsetelésére. Nem lenne jó, ha egy bosszúálló Isten képét közvetítenénk a történettel.

Igaz ember: Istenben bízunk, és követi az ő akaratát.

Szövetség: Isten elköteleződése az ember iránt, ígéret, melyben biztosítja az embert hűséges szeretetéről.

Valláspedagógiai hangsúly

Nóé történetének bibliai leírása az erőszak elterjedésének megállapításával kezdődik. Ez a kórisme sajnos mai világunkra éppúgy igaz, hiszen az erőszak gyakorlásának még „fejlettebb” eszközei állnak az emberiség rendelkezésére. Nagyon eltérő lehet a gyerekek háttéré abból a szempontból, hogy kit mennyire óvnak meg a családban a médián keresztül áramló erőszakos jelenetek látványától, híradók ijesztő jeleneteitől, erőszakkal teli, korántsem gyermekeknek való meséktől, rajzfilmekről. Esetenként éppen maga a család sem mentes ezektől, kicsi gyerekek is lehetnek családon belüli erőszak szenvedő alanyai.

Jó esetben a család védelmet és biztonságot nyújt nem csupán fizikailag, hanem érzelmileg is. Konfliktushelyzetek azonban minden ember életében adódnak. A gyerekek ezt sokszor felnagyítva élik meg: egy hangosabb veszekedés lehet számukra fejük fölé tornyosuló „özönvíz”. Az ő szempontjukból a konfliktus legfontosabb tétje, hogy el ne veszítsék a számukra biztonságot jelentő felnőtt szeretetét. (A jó mesék is beszélnek a rossz és az erőszak jelenlétéről, de erejük éppen abban van, hogy megmutatják: a gonosz kitartó küzdelemmel, becsülettel, okossággal, jósággal legyőzhető. A jó tündérek, manók megjelenése azt a valós életérzést fogalmazza meg, hogy a gonosz olyan ember feletti hatalom, melyet magunktól nem tudunk uralni.)

Az özönvíz történetének elbeszélésekor éppen ezért nem az (akkori vagy mai) bűn és pusztulás nagyságának érzékeltetése a célunk, hanem sokkal inkább az, hogy rámutassunk: Istenben bízva minden körülmények között számíthatunk az ő oltalmára. Találkozunk a *szövetség* kifejezéssel is. Nem célunk, hogy ezt feltétlenül megjegyezzék a gyerekek, de használjuk az elbeszélésben, és érzékeltessük az előbbieken megfogalmazott tartalmát.

Ajánlott tevékenység

1. *A történet átélése, megismerése a szerepjáték által*

(kalapács, fakocka, papírtégla, székek): A délelőtti folyamán kalapáccsal a kezünkben lássunk munkához.

Építsünk téglából, kockákból, kalapáljunk. A gyerekek kíváncsiságára alapozva biztos, hogy rögtön lesznek segítőtársaink. Végig fontos a felnőtt jelenléte, hiszen az egész történetet az ő irányítása mellett játszhatják el és élhetik át a gyerekek.

2. *Szivárvány készítése* (fehér karton, festék, ecset): Tegyük festékeket a szivárvány hét színéből kis poharakba. A gyerekek tenyerét

fessük be festékkel, és nyomják oda sorban egy fehér kartonpapírra. A lenyomatok a szivárvány színeit kövessék.

3. *Kép készítése közösen* (előre kivágott állatképek válogatása, ragasztása): Különböző újságokból, lapokból állatképeket vágunk ki (ha van rá időnk, a gyerekekkel együtt, egyébként előre elkészítve), majd ragasztunk egy papírból kivágott bárkára.

Gyakorlati megvalósítás

Alakítsunk ki hajóformát (kockákból, székekből).

- Gyertek, üljünk be együtt a bárkába! Beférünk mindannyian?

Örülök, hogy figyeltetek egymásra, és adtatok a társaitoknak is helyet. Isten is örült volna, ha régen, nagyon régen az emberek így törődtek volna egymással, és nem váltak volna gonosszá.

Nagyon régen történt, amit most elmondok nektek. Sok-sok ember élt már a földön, ahogy Isten rendelte a teremtéskor: „Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet, és hajtsátok uralmatok alá!” Sajnos azonban a gonoszság is elszaporodott, elhatalmasodott a földön. Isten nagyon szomorú volt emiatt, és úgy látta, hogy a gonosszá lett emberek büntetést érdemelnek. Nőé hallgatott az Úrra, bízott a szavában. Isten útmutatása szerint élt. Isten vigyázott rá, és megparancsolta, hogy építsen bárkát. Nőé elkészítette a bárkát úgy, ahogy azt Isten mondta neki. Ezután bevitte oda az állatokat: minden fajtából egy-egy párat, végül pedig a családját. Isten gondosan becsukta a bárka ajtaját. Így megmenekültek az özönvíztől. A bárkában biztonságban élhettek. Miután leapadt a nagy víz, ismét kijöttek, és megköszönték Istennek, hogy vigyázott rájuk. Az Úr szövetséget kötött az emberrel, és ígéretet tett, hogy nem pusztítja el többé özönvíz által a földet. Ennek jeleként gyönyörű szivárványt rajzolt az égre.

- Csukjátok be egy kicsit a szemeteket!

Vegyük elő a közösen vagy előre elkészített szivárványt.

- Nézzétek a szivárványt, a szövetség jelét, melyet Isten rajzolt az égre. A szivárvány azóta is sokszor látható az égen, hogy ne feledkezzünk el soha az ő örök szeretetéről, az emberekkel kötött szövetségéről.

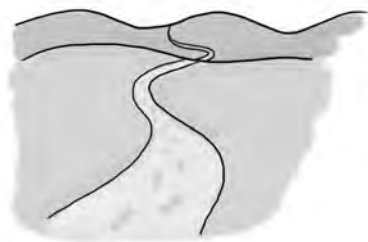
Javasolt ének

Ne aggodalmaskodjál (EÉ 586)

Az énekléshez kaphatnak színes szalagokat a kezükbe vagy a homlokukra, hogy így maguk is egy élő szivárványt alkossanak.

Ábrahám elhívása

(1Móz 12,1-9)

Teológiai üzenet

Kiválasztás, áldás

Pedagógiai üzenet

Szeretetkapcsolat

Teológiai hangsúly

Ábrahámmal kezdődik az ősatyák története. Ezt kortörténetileg a kutatók a Kr. e. 21. és 15. század közé helyezik. Istent a Szentírásban Ábrahám, Izsák és Jákób Istenének is nevezik. Az ősatyák istentapasztalatai fontosak az Úr megismerésében.

Isten megszólítja Ábrahámot, hogy hagyja ott addigi életét, rokonságát, és induljon el az ismeretlenbe. Isten még a célt sem árulja el, hogy pontosan merre van az a föld, ahová elvezeti. Ábrahámnak teljesen meg kell bíznia, rá kell hagyatkoznia Istenre. Ábrahám vándorlása ezzel a hit példája lesz. Az Úr áldását ígéri, és hogy Ábrahám új életet, jövőt, földet (Kánaánt) és utódokat kap. Ehhez hosszú utat kellett megtennie, de Isten áldását már életében megtapasztalta. Isten további ígérete, hogy áldása áldássá válik, vagyis Ábrahám által áldást nyer a föld minden nemzetsége.

Szómagyarázat

Áldás: Istentől jövő jó, az élet teljessé tétele, Isten üdvösségre vivő ajándéka.

Elhívás: Isten megszólító szava, mellyel az ő szolgálatára, az ő útján való járásra hívja az embert.

Valláspedagógiai hangsúly

A gyermek életében meghatározó szerepet tölt be a szülőkhöz vetett feltétlen bizalom. Biztonságot, erőt, hitet ad a szeretett személy szava, ígérete. A kisgyermeknek a születése pillanatától szüksége van rá, hogy hallja és érezze a gondoskodó szeretetet.

Nap mint nap át kell élnie, hogy édesanyja és a közvetlen környezetében élő felnőttek szeretik, örömmel tekintenek rá. Az óvodába lépéskor sem merülhet fel kétség a kisgyermekben, hogy őt vajon szeretik-e. Az egészséges személyiségfejlődéshez, az önbizalom kialakításához nagy szükség van a felnőtt szeretetteljes, elfogadó, ráirányuló figyelmére. Az óvónő emberi megnyilvánulásai, személyes példája a gyermekek előtt minta. Isten és Ábrahám között is ilyen „szülő-gyermek viszonyhoz hasonló”, feltétel nélküli szeretetkapcsolat volt. Amikor Jézus azt mondta: „...*ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába*” (Mt 18,3b), éppen a gyermekek feltétel nélküli bizalmát, a rászorultság kendőzetlen vállalását állította példaként. Ábrahám is az Istenbe vetett feltétlen bizalma miatt vált a hit egyik példaképévé: „*Hit által engedelmeskedett Ábrahám, amikor elhívta Isten, hogy induljon el arra a helyre, amelyet örökségül fog kapni. És elindult, nem tudva, hova megy.*” (Zsid 11,8) Mindez azonban válasz volt Istennek arra az őt kiválasztó döntésére, melyben kifejezésre juttatta, hogy minden ok nélkül szereti őt. Isten a bűneset ellenére továbbra is bíz az emberben. Ez éppen a fordítottja az ember ráhagyatkozó bizalmának. Isten a belénk vetett bizalmával adja életünk célját és értelmét.

Ajánlott tevékenység

1. *Megbízás különböző feladatokra:* A délelőtt folyamán adjunk a gyerekeknek különböző, bizalmon alapuló feladatokat. A gyerekek érezzék, hogy képesek tartjuk őket a különleges feladat elvégzésére. Hangozzon el a felnőtt szájából, hogy: Kiválasztalak ennek a feladatnak az elvégzésére! Bátran alkalmazzuk a dicséret, az elismerés hallható és érezhető formáit.

2. *Bizalomjáték (kendő, sál):* Bekötött szemmel társunkra bízunk magunkat, aki kezünket fogva vezet egyik pontból a másikba, akár kisebb akadályok kikerülésével.

3. *Bábok előkészítése* (lehet közösen öltöztetni őket, közben kíváncsiság ébred a gyerekekben, hogy „kik” ők): Készítsünk bábokat Ábrahámról és Sáráról, hogy azokkal játsszuk a gyerekek elé a történetet. Amíg készülnek, meg is figyelhetik a két szereplő jellemzőit (öregek, régies ruhában vannak stb.).

Gyakorlati megvalósítás

A két ráhangoló tevékenység a történet két vonatkozását érinti: a kiválasztást és a ráhagyatkozást. Mindkettőben szerepe van a bizalomnak.

Mondják el, mit éltek át bekötött szemmel:

- Milyen érzés volt, hogy nem tudod, merre mentek?

- Milyen érzés volt, hogy valaki fogja a kezéd, és úgy vezet?
- Kinek szeretted a mindennapokban megfogni a kezét? Mikor?
- Ki az, akire teljesen rábízod magad? Miért?

Ahol délelőtt lehetett kezdeni a ráhangolást, ott azt is megkérdezhetjük, mire emlékeznek ebből:

- Kit mire választott ki az óvó néni?

Emlékezhetnek a saját maguk kiválasztására („kiválasztottság”), de a társukéra is.

- Milyen érzés volt?

„Külsősként” is megkérdezhetjük a gyerekeket ebbéli tapasztalataikról, például: Voltál-e már napos? Milyen feladatot bíz rád otthon anya? stb.

- Volt-e, aki szeretett volna a másik helyében lenni?

Nyugtassuk meg őket, hogy előbb-utóbb mindenkinek jut feladat, hiszen más napokon is van „kiválasztás”. Ezzel indirekt módon megalapozhatjuk az áldás ki-terjesztésének amúgy nagyon elméleti és nehezen érthető gondolatát.

Volt egyszer egy ember (mutassuk be a bábfigurákat), Ábrahámnak hívták, a feleségét Sárának. Mindketten nagyon öregek voltak már. Egy szép kis városban éltek a rokonaik között. Isten egyszer így szólt Ábrahámnak: „Menj el feleségeddel együtt arra a földre, amelyet mutatok neked!” Ábrahám nem kérdezte, hol van az a hely. Tudta, hogy Isten mindig jót akar neki. Ábrahám bízott Istenben, hitt benne. Elindult, és ment, amerre Isten vezette. Isten megígérte Ábrahámnak, hogy új otthonnal ajándékozza meg. Hosszú utat kellett megtennie Ábrahámnak odáig.

Játsszuk el a vándorlást a bábokkal! Egy szöveddarabbal jelezhetjük a sátrat is.

Feleségével sátorban éltek, és bárányokat legeltettek. Isten megáldotta őket, vigyázott rájuk, és még a nyájuk is egyre gyarapodott. Noha idősek voltak, Isten megígérte, hogy gyermekük fog születni, s a későbbi utódok igen sokan lesznek majd. Születhet idős embereknek gyermeke? Általában nem, de Istennek minden lehetséges. Ezt az ígétét is teljesítette Isten. Isten azt is megígérte Ábrahámnak, hogy rajta keresztül idővel mindenkihez eljut a szeretetének híre.

Aki Istent szereti, az mind kiválasztottnak érezheti magát.

Ha úgy vesszük észre, hogy fogytán a gyerekek figyelve, elég, ha csak az első ígé-
retről beszélünk, hiszen a ráhangoló beszélgetés is elsősorban Isten vezetéséről és a bizalomról/hitról szól.

Ma is mindenkire lehajol a mennyei Atya. Bízhatunk benne, hogy ő tudja, mi a jó nekünk, mert ismer bennünket, és úgy fogad el bennünket, ahogy vagyunk. Vannak emberek, akik még nem hallották meg az ő hívó szavát. Azok, akik meghallják, és követik az útmutatásait, boldogok, békeességben, szeretetben élhetik napjaikat. Isten megáldja őket.

Javasolt ének

Így szólt Isten egykor, Ábrahám (JÉ 205)

Ne aggodalmaskodjál (EÉ 586)

Mózes születése

(2Móz 1,1-2,10; előzmény: 1Móz 47,1-12)

Teológiai üzenet

Isten terve mindenképpen felett való

Pedagógiai üzenet

Oltalom, elrejtettség

Teológiai hangsúly

Ábrahám családja és utódai (Jákób és József) Kánaán földjéről a nagy éhínség miatt Egyiptomba kerültek. Eleinte megbecsültek voltak, de ahogyan telt az idő, megvetettekké váltak, szolgasorba kerültek, kegyetlenül dolgoztatták őket. Izrael fiai ezért sóhajtozni kezdtek, és Isten meghallgatta őket, nem hagyta népét magára, elkészítette a szabadulás útját. A fáraó parancsára meg kellett ölni a héber újszülött fiúgyermeket, ám Mózes, az a gyermek, akinek Isten fontos feladatot szánt, mégis életben maradt. A parancs ellenére az édesanyja rejtegette őt, egy sásból font kosárba helyezte a Nílus partján növekvő sás közé. A kis kosárka héber neve (*téba*) megegyezik a bárka nevével, amelyet Nóénak kellett építenie a megmenekülésre. Mózes is megmenekült, a fáraó lánya találta meg őt, aki megszánta és fiává fogadta. Mózes nővére végig figyelte a kis kosár sorsát, a fáraó lányának pedig Mózes édesanyját ajánlotta, hogy meg tudná szoptatni a kisdedet. Amikor elég nagy lett, a fáraó leányához került. (4Móz 26,59-ből tudjuk, hogy Mózes apját Amrámnak, anyját Jókebednek hívták, nővére Mirjám, bátyja pedig Áron volt.)

Szómagyarázat

Fogság: ahol nem érezhetjük otthon magukat, nincs szabadságunk.

Fáraó: Egyiptom királya.

Rabszolga: aki fizetség nélkül dolgozik, mindenben az ura dönt helyette.

Valláspedagógiai hangsúly

A szolgaság helyzete Izrael népe számára az Istentől való elhagyatottság érzését jelentette. Frieder HARZ valláspedagógus részletesen taglalja (2006, 35–37. o.), hogy a gyermekek már egészen kicsi korukban is megtapasztalhatják, hogy a betegség, baj, szerencsétlenség jelen van a világban, esetleg közelről érintheti is őket. Isten mindenhatósága, igazságossága és szeretete válik ezáltal kérdésessé számukra. A kisgyermek istenképe szerint Isten mindenhatósága az ő korlátlan erejében és lehetőségeiben nyilvánul meg; igazságossága szerint a jókat jutalmazza, a rosszakat bünteti; szeretete pedig az ember biztonságérzetének és az elfogadottság által önbecsülésének is a forrása. Ennek az értékes gyermeki hitnek az érlelődését segítjük, ha rávilágítunk, hogy Isten az akaratát nem erőszakkal viszi keresztül. Néha úgy tűnik, ezzel épp az emberi rosszakarat kap teret, Isten mégis mindig tud új kezdetet adni, amivel bizalmat és reménységet ébreszt a szívünkben. Nem engedi a gonosznak, hogy korlátlanul gyakorolja a hatalmát, a megtérőnek pedig megbocsát. Előfordul, hogy túlságosan távolinak érezzük őt, ezért kétségeink támadnak a szeretetét illetően. Imádságainkban azonban ezeket a kétségeket is megfogalmazhatjuk, és bizvást számíthatunk a válaszára. Mózes születésének ideje a fájdalmasan közelről érzékelhető emberi és a fájdalmasan távolinak tűnő isteni hatalom feszültségének kora.

A kisgyermek és az édesanyja között lévő védő, oltalmazó szeretetkapcsolat a legfontosabb érzés. Kiegyensúlyozottságot, biztonságot, harmóniát ad a kisgyermek számára. Mózes születésének, megmentésének történetében fontos szerepe van az édesanyjának. Elénk rajzolódik, amint egy kisgyermek életében Isten szeretete első sorban a szülői szereteten keresztül érzékelhető. Nem túlzás azt mondani, hogy itt egy egész nép számára vált nyilvánvalóvá Isten mentő szeretete – első lépésben ezen a bátor szülői szereteten keresztül.

Ajánlott tevékenység

1. „Anyukás játék” a csoportszobában: A délelőtti játékidőben a babák ringatása bölcsőben, kosárban, közben altató, ringató mondókák mondogatása. (Fontos, hogy a gyerekek többször hallják a mózeskosár nevét.)

2. Mózeskosár, bölcső barkácsolása papírból (lásd a Mellékletet).

3. Ringató játék: A felnőtt egy babát visz az áhítatra, s azt a gyerekekkel körbeülve egy népi gyermekmondókával elringatja. Kézről kézre adják a babát, és közben mondókáznak:

Tente, baba, tente,
Aludj, szívem szentje,
Aludj, édes, aludjál,
Korán fel se virradjál!

Gyakorlati megvalósítás

- Ki az, aki nagyon erős?

Lehet, hogy majd saját magukra gondolnak, s jelentkeznek: „Én!”, de eszükbe juthat másvalaki is, akinek az erejére csodálattal vagy éppen némi aggodalommal gondolnak.

- Mire használja az ember az erejét?

Legyen példa jóra és rosszra egyaránt.

- Jó-e, ha van velünk valaki, aki erős? (Szülők, nagy testvér mellett biztonságban érzi magát.)

Visszautalhatunk a ringatós játéokra: anya, apa erős karral tartja a babát, nem ejti el, mégis gyengéden, szeretettel fogja.

- Milyen az, ha valaki ellenünk fordítja az erejét? (Bunyó lesz stb.)

Isten népe nagyon régen messze földön, Egyiptomban élt. A hatalmas fáraó (az egyiptomi nép királya) a zsidókat rabszolgasorban tartotta, sokat dolgoztatta őket. Féltette a hatalmát, ezért parancsot adott a katonáinak, hogy pusztítsák el a fiúgyermekeket. Így akarta megmutatni az erejét. Az emberek sokat szenvedtek ettől. Istenhez imádkoztak segítségért: mutassa meg ő is az erejét, mentse meg a népét! Isten Mózeset küldte, hogy általa szabaduljanak meg. Amikor Mózes megszületett, az édesanyja nagyon féltette őt. Ezért egy kosarat készített, jól kibélelte, kívül pedig bekente, hogy ne folyhasson bele a víz. Beletette a kisfiát, és elrejtette a folyóparton, a sás közé. Volt már egy nagyobbacska lánya, Mirjam. Őt bizta meg, hogy vigyázzon az elrejtett kisbabára. Egyszer csak a fáraó lánya jött arra a szolgálival fürödni. Észrevette a kosarat, és tudni akarta, mi van benne. Amint meglátta a gyermeket, elhatározta, hogy hazaviszi és felneveli. Mirjam azonnal ott termett, s azt mondta: „Ismerek valakit, aki tudná táplálni ezt a kisbabát.” Így került haza Mózes a saját családjához. Most már nem kellett félni, mert nem akarták őt bántani. Később a fáraó udvarába került, ahol sok mindent megtanult. Így mutatta meg Isten, hogy az ő szeretetének ereje nagyobb, mint a fáraó haragjáé.

Javasolt ének

Örök Isten, áldj meg minket (EÉ 293)

Jézus szeret minden kicsi gyereket (VASS 2001, 80)

Az égő csipkebokor

(2Móz 3,1-4,23; előzmény: 2Móz 2,11-25)

Teológiai üzenet

Isten szabadítása

Pedagógiai üzenet

Van pártfogóm

Teológiai hangsúly

Mózes a fáraó udvarában nevelkedett, de nem feledkezett meg az igazi családjáról sem. A népe iránti féltésből megölt egy egyiptomit, aki megvert egy zsidó munkást, ezért el kellett menekülnie. A pusztában lakott és dolgozott hosszú ideig. Egy napon Isten megszólította. Mózes egy csipkebokrot látott égni. A száraz, sivatagos klímában könnyen lángra kaphatott a vidék tüskés bokra, azonban Mózes azt látta, hogy az csak lángol, de nem ég el. Amikor közelebb ért, le kellett vennie a saruját, ami az alázat jele volt arra nézve, hogy Isten jelenléte megszentelte a földet. A látványon túl kijelentést is kapott. Isten nagy feladattal bízta meg: hogy vezesse ki népét a szolgaságból, Egyiptomból. Mózes megijedt a feladattól, nem tartotta magát alkalmasnak rá, de Isten megígérte, hogy vele lesz. Mózes kérdésére, hogy mi Isten neve, az Úr azt felelte: „Vagyok.” A Szentírásban olvasható héber szó gazdag jelentéssel bír: *'veled vagyok'*, *'melletted vagyok'*, *'veled voltam'* és *'veled leszek'*. Nem kellett tehát félnie Mózesnek, Isten megígérte, hogy alkalmassá teszi őt, és segítőt is ad mellé.

Szómagyarázat

Munkafelügyelő: olyan ember, aki a rabszolgák munkáját ellenőrzi. Sajnos sokszor úgy dolgoztatták őket, akár a gépeket, pihenés nélkül.

Ékesszóló: aki nagyon szépen meg tudja fogalmazni a mondanivalóját.

Saru: szandálhoz hasonló lábbeli.

Valláspedagógiai hangsúly

A gyermek első két életében megtörténik a testséma kialakulása. A fejlődés következő fázisa az „én” felismerése. Ekkor bontakozik ki a gyermek gondolkodásában a szó értelme és jelentősége. „Ezzel a testvázlatot szövi tovább: mozgásélményeinek, testélményeinek felismerése után felismeri azt az élményt is, hogy »én vagyok«. S mint a fejlődés során minden új szerzeményt, ezt a funkciógyakorlással dolgozza ki.” (MÉREI – V. BINÉT 1985, 71. o.) Ez a gyakorlás számtalanszor teremt gyerek–felnőtt konfliktust, hiszen a gyermek próbálgatja a határait, minden helyzetben szeretné kipróbálni énjét, önmagát akkor is, ha éppen nem neki való tevékenység kínálkozik. A felnőtt által állított korlátok vezethetnek dacreakciókhoz: regresszióhoz (pl. újra gügyögni kezd, szopja az ujját) vagy agresszióhoz (dühös, dacos stb). A helyzetet félreértő felnőtt egy kis ellenfelet lát ilyenkor maga előtt. Fontos azonban látni, hogy a gyermek semmiképpen sem elszakadni akar azoktól, akiket szeret: önálló, de nem független akar lenni.

Mózes Istentől kap olyan megbízatást, mely emberileg nézve nem neki való feladat. Az „én vagyok” kettős értelemben kerül elő Mózes tépelődő kérdéseiben. Először önmagával kapcsolatban: Ki vagyok én, hogy a fáraóhoz menjek? Másodszor Isten személyét illetően: Ki vagy te? Isten megerősítő válasza, a „Vagyok, aki vagyok”, Mózes számára a lét és a küldetés kérdését egyaránt megválaszolja. A kisgyermek számára fontos üzenet az énképének alakulásakor, hogy Isten őt is feladattal bízta meg. Amikor szembesül a korlátaival, ugyanakkor vágyik rá, hogy egyre több mindent meg tudjon tenni egyedül, bátoríthatjuk Isten igéjével: Isten őt is segíti, támogatja, erősíti és kíséri élete dolgaiban. Fontos, hogy ez ne csupán szóbeli üzenetként jusson el a gyerekekhez, hanem felnőttként a napi gyakorlatban is közvetítsük ezt támogató, dicsérő, bátorító magatartásunkkal.

Ajánlott tevékenység

1. *Kérdő játék* (paraván, takaró): A paraván mögé elbújva (jó, ha egy olyan felnőtt bújik el, akiben bíznak és akit szeretnek a gyermekek) különböző utasításokat adunk a választott gyermeknek (nehezet is lehet). A tevékenység közben biztassuk, bátorítsuk a gyermekeket.

2. *Álarc készítése* (papírtányér, miltonkapocs, befőttes gumi, fonal, vécépapír-guriga, színes ceruza, olló): Papírtányérból emberi álarcot készítünk. Ki szól hozzád? – A gyermekeknek fel kell ismerniük az álarc mögött lévő személyt a hangjáról. (Kis létszám esetén játszhatunk a hangunkkal: gyerek, öreg stb. hangján is megszólalhatunk: Ki vagyok?)

Fogjunk egy papírtányért, rajzoljunk rá emberfejet, vágjuk ki, majd színezzük kedvünk szerint. A szája két szélére szúrjunk egy-egy miltonkapcsot. Akasszunk rá egy befőttes gumit, majd a gumi alsó részére kössünk egy vékony cérnát. A vécépa-

pír-gurigát vágjuk be úgy, hogy beleilleszthessük a fejet. Színezzük ki, ragasszunk neki kezeket, majd a cérnát lógassuk át a gurigán. Ha húzogatjuk a cérnát, mozog a száj.

Gyakorlati megvalósítás

Beszélgetés kezdeményezése:

- Tudtad, hogy ki szól hozzád?
- Miért teljesítetted a kérését? (Mert megismerte a hangját.)
- Ismeretlennek is megtetted volna?
- Szeretted volna, ha előbújik a paraván mögül? Miért?
- Szoktatok-e máskor is úgy beszélni valakivel, hogy nem látjátok, csak a hangját halljátok? (Telefonon, interneten keresztül.)

Mózes korában még nem voltak ilyen eszközök. Az emberek csak azzal tudtak beszélgetni, aki elég közel volt hozzájuk.

Emlékeztek a múlt heti történetre? Mózesre, akit Isten gondviselő szeretete óvott és védett?

Mózeset, miután kihúzták a vízből, édesanyja nevelte, később a fáraó udvarába került. Szép ruhákban járt, jó nevelést kapott. Ám míg ő szabad volt, többi társa rabságban sínylődött. Mózes nagyon szerette az igazi családját, a rokonait, és egyszer kiállt mellettük, megvédte az egyiküket. Menekülnie kellett, és nem maradt semmije. A pusztában lakott és dolgozott hosszú ideig. Egy messzi helyen telepedett le, ahol juhokat őrzött.

Hosszú idő telt már el, és Istenhez eljutott Mózes népének jajgatása, sóhajtozása a szolgaság miatt. Isten nemcsak Mózeset akarta szabadnak látni, hanem Izrael fiai közül az összeset. Egy napon Isten megszólította őt. Mózes egy csipkebokrot látott égni, de csak lángolt, nem égett el. Eből tudta, hogy Isten jelent meg, noha ő nem látja őt. Le kellett vennie a saruját is, mert Isten jelenléte megszentelte a földet. Mózes megkérdezte, hogy mi Isten neve, mire ő azt felelte: Vagyok, azaz veled vagyok, melletted vagyok, veled voltam, és veled leszek. Nem kellett tehát félnie Mózesnek, aki nagy feladatot kapott az Úrtól: vezesse ki népét a rabságból.

Isten nem látható, épp úgy, mint aki a paraván mögé bújt. De van! Ma is velünk van. Az embereket úgy, mint Mózeset, feladattal bízta meg, hogy általuk is közreműködjön, segítsen minket. Nem kell félnünk, mert az Úr velünk van, bátorít és segít!

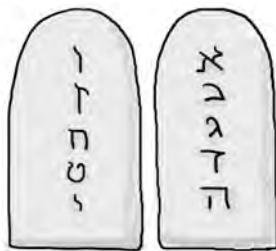
Javasolt ének

Ne aggódmaskodjál (EÉ 586)

Jézus kopogtat (EÉ 528)

Tízparancsolat

(2Móz 20,1-17)

Teológiai üzenet

Isten intelmei

Pedagógiai üzenet

Az életünk szabályai

Teológiai hangsúly

Isten kivezette a népet a szolgaságból Mózes által, és a Sínai-hegyen szövetséget kötött vele. Törvényeket adott, és elrendelte az ünnepeket. A szövetség nem egyenrangú felek között kötött, ezért a parancsolatok és törvények nem jelentettek elviselhetetlen terhet, hanem Isten eligazító, tanácsadó eszközei, melyek segítenek Isten akarata szerint élni. Isten kiválasztotta népét, és kiszabadította Egyiptom földjéről. A Tízparancsolat rendelkezései nem imperativusok, hanem iussivusban állnak, azaz „így és így fogsz cselekedni”. Isten szabadításából következik a nép engedelmissége.

Az első három parancsolat Isten és ember kapcsolatáról szól, a következők az emberek egymással való kapcsolatában igazítanak el. Luther Márton a *Kis káté*-ben és a *Nagy káté*-ben magyarázza a Tízparancsolat rendelkezéseit.

A parancsolatok egyrészt *korlátot* jelentenek, amely azonban nem csupán tilt, hanem véd is. A rendelkezések *iránytű*-ként segítenek bennünket az életben. A törvény olyan továbbá, mint a *tükör*, mely megmutatja az igazi valónkat.

A reformátori tanítás szerint a törvénynek hármasszerna van. A törvény első feladata (*usus primus* vagy *usus politicus*), hogy rend legyen a világban. A törvény második haszna (*usus secundus* vagy *usus theologicus*), hogy a bűn felismerésével Krisztushoz hajt, vezet. Harmadik feladata (*tertius usus legis, usus legis in renatis*) pedig, hogy az új életben is útmutatást, tanácsot adjon.

Szómagyarázat

Tízparancsolat: Isten tíz fontos szabályt adott az embereknek, hogy rendben legyen az életük Istennel és a többi emberrel.

Még a konfirmandusoknak is egyenként magyarázni kell a parancsolatokat, ezért a kicsiknek nagyon leegyszerűsítve, ovis nyelvre fordítva beszéljünk róluk. Semmiképpen se akarjuk egyenként mindet megmagyarázni.

Valláspedagógiai hangsúly

A gyermek életének alapvető feltétele a rend, a napirend. Ahhoz, hogy az életünk nyugodtan, békességben, tartalmasan teljen, szabályokra, törvényekre van szükség, amelyeket be kell tartani. Óvodáskorban a gyermekek a szabályokat, viselkedési normákat utánzás, azonosulás során sajátítják el. Fontos az életükben a szeretett személy, akire felnézhetnek, s akinek jelenléte biztonságérzetet jelent, s normái segítik az eligazodást az élethelyzetekben. Ha jól értjük a Tízparancsolatot, az sem tiltások sorozatát jelenti (lásd a teológiai hangsúlyoknál), hanem a helyes magatartás megalapozását. Ha életünkben Isten a szeretett személy, akihez lépteinket igazítjuk, akkor ebből következik a Tízparancsolat normáinak betartása. Fontos, hogy Istent ne olyan tekintélyszemélyként állítsuk a gyerekek elé, aki fenyegetőleg, büntetésre készen mindenütt jelen van, hanem mint mennyei Atyát, aki a gyermekei javát akarja azáltal, hogy az együttélés jó rendjét is megalkotta. A mindennapokban is ugyanilyen hangsúlyos, hogy a szabályok betartását ne a büntetéstől való félelem motiválja, hanem a lelkesedés, hogy örömet szerezzenek. Akkor fogják a gyerekek a féltőn szerető Istent megismerni, ha életünk szabályainak megtanításakor nem egy rájuk kényszerített rendben kell élniük, hanem utánzási képességüket, alkotókedvüket, együttérzésüket, belátásukat megragadva szeretettjük meg velük a szabályokat.

Ajánlott tevékenység

1. *Kövek gyűjtése és lenyomatkészítés* (kövek, színes ceruza, ecset, festék, szalvéta, dekupázsragasztó, szög a karcoláshoz): Lapos kövek gyűjtése közös séta alkal-

mával, majd lenyomat készítése a köveken rajzolással, dekupázssal, vésés, festés útján stb.

2. *Szabálytáblák készítése* (kemény papír, olló, színes ceruza, ragasztó): Szabálytáblák kitalálása és készítése a gyerekekkel közösen. (Például: *Mese alatt légy csendben! A használt zsebkendőt dobd a szemetesbe!* stb.) A kör alakú tiltótáblán a gyerekek rajza fejezze ki a szabályt.

3. *Milyen a kő? – A kő tulajdonságai:* Beszélgetés a kő tulajdonságairól: keménység, időtlenség, ami kőbe van vésve, az örök.

Gyakorlati megvalósítás

- Milyen szabályokat ismertek (az életben, közlekedésben, játékban, otthon)?
- Miért vannak szabályok?
- A felnőttek életében is vannak szabályok? (A törvények.)
- Nekünk az óvodában milyen szabályaink vannak?

Aranyszabályaink

- *Hagyd játszani a másik kisgyermeket!*
- *Ha rombolósdit játszol, a magadét építsd és rontsd el!*
- *Jobb a játék, ha másoknak is átengeded, vagy együtt játszotok vele.*
- *Segíts, ha szükség van rá, te erősebb és ügyesebb vagy!*
- *Igyekezz örömet szerezni másoknak, ez neked is jó!*
- *Az óvá néni tudta nélkül ne hagyd el a játszóhelyet!*
- *Mesemondáskor, alváshoz készülődve, vagy ha imádkozunk, légy csendben!*
- Könnyű vagy nehéz betartani a szabályokat? Mikor könnyű/nehéz?
- Akkor is betartjuk, ha nehéz?

Történet megismertetése

Mózes úgy cselekedett, ahogy Isten kérte tőle: a menekülő népet végig segítette a hosszú vándorlás során. Vízet fakasztott, ha szomjasak voltak, enni adott a népnek, ha éhesek voltak. Negyven évig vándoroltak a pusztában. Amikor a Sínai-hegy tövében ütöttek tábor, Isten felhívta a hegyre Mózeset. Ott Isten szövetséget kötött Mózesrel és népével. Két kőtáblát adott neki, amelyekre a Tízparancsolat volt rávésve. Isten megígérte, hogy ha az emberek betartják a törvényeit, akkor boldog életük lesz. Hiszen a Tízparancsolat Isten gondoskodó szeretetének a jele: velük lesz, és segíteni fogja őket.

Nézzessük meg a szabálytábláinkat, és beszéljessünk néhány (vagy csak egy) parancsolatról. Mindenre nincs idő egyszerre. Azokra figyeljünk, amelyek jelen helyzetünkhöz leginkább illenek. A gyermekek láthatják, hogy miért rossz, ami a képen történik. Arra is érdemes felhívni a figyelmet, hogy aki szeretetet kap otthon, abból fakadni tud a szeretet. Ha például otthon vagy az oviban megdicsérik, megsimítják a fejét, elfogadják a gondolatait, akkor mi oka lenne másként tenni a társaival? Vagy: megvan mindene, ami szükséges, akkor miért veszi el azt, ami a másiké?

Ötlet: Minden gyermek kézbe kapja a kinyomtatott/képes Tízparancsolatot.

Javasolt ének

Olyan örömtől... (EÉ 571)

Karácsony az egyházi óvodában

Az adventi időszak első, gyermekek számára fontos része a gyertyagyújtás. Az óvodában jó gyakorlat, ha ez mindig az adventi vasárnapot követő hétfőn történik. Hagyjuk, hogy először mindig a család ünnepe lehessen a gyertyagyújtás. Így a gyerekek már tudnak mesélni otthoni élményeikről is ezzel kapcsolatban.

A Mikulás érkezése (december 6.) után érdemes elkezdni a karácsonyi ráhangolódást, készülődést. Törekedjünk arra, hogy ezt az időszakot semmi más program vagy esemény ne zavarja meg. Tegyük úgy, ahogy az otthonunkban: apránként, lassan a környezetünket és a szívünket is öltöztessük ünnepi fénybe, tegyük készsé a „karácsonyi ajándék” befogadására. A gyermekeknek sem megy ez egyik napról a másikra, hagyjunk időt a szeretetteljes készülődésre, a várakozásra. A fokozatosság betartása segít, hogy a karácsony csodája minden kisgyermek szívében a szeretet hangján csendüljön fel.

Ráhangolódás

Spontán beszélgetések: Jó apropó erre, hogy az adventi gyertyákat sorban meggyújtjuk.

Karácsonyi történet: Fellapozhatjuk, nézegethetjük a gyermekbiblia képeit. Előkerülhetnek a téli, karácsonyi képeskönyvek is. A gyerekek számára nagy kedvenc Gunhild SEHLIN *Mária kis számar*a című története, amelyet hetekkel az ünnep előtt olvashatunk nekik.

Kis betlehemi jászol készítése: A következő lépés lehet a betlehemi istálló közös barkácsolása, benépesítése vagy a már régi elővétele, leporolása, felújítása. A betlehemi istállót tegyük olyan helyre, ahol a gyermekek a nap bármely szakában nézegethetik, megfoghatják, körbeülhetik, játszhatnak vele – ez a spontán beszélgetéseknek is jó kiindulópontja lehet.

Szerepjáték: Ettől a játéktól szép fokozatosan, a napok elteltével eljuthatunk a szerepjátékig, amikor is a gyerekek maguk válnak a betlehemi történet szereplőivé.

A csoportszoba egy évek óta megszokott helyén készítsük el a betlehemi istálló helyszínét, melyet közösen rendezzünk is be: jászol, benne a bepólyált kis Jézus, állatok. Törekedjünk arra, hogy a helyszín és az eszközök megmaradjanak ebben a pár hétben, ezzel biztosítva a szerepjáték folyamatosságát és kiteljesedését. Barkácsoljunk a gyerekekkel kellékeket, illetve készítsünk elő olyan ruhákat, anyagokat, amelyeket felvehetnek egy-egy szerep eljátszásakor (például suba, bot – pásztor; szárny, glória – angyal; Mária – fehér lepel; József – köntös; állatok – fejdísz).

Karácsonyi énekek: Gazdagítja készülődésünket a sok éneklés és zenehallgatás.

Készülődés

Mai világunkban nagy érték és eredmény, ha a kisgyermek figyelmét a nagy és drága ajándékokról az igazi karácsonyi ajándéokra – Jézus születésére –, a karácsony lényegére tudjuk irányítani. Próbálkozzunk meg a rohanó hétköznapokban az idő lassításával, apró örömök átélésével és megélésével.

Karácsonyfa nélkül: A családi ünnepet ne akarjuk megelőzni vagy pótolni, próbáljuk inkább az ünnep lényegét kiemelni. A karácsonyfa állítása a családokban december 24-hez kötődik, és rendszerint hagyományos szertartása van (angyalok hozzák/közösen díszítik fel stb.). Az óvodában ünnepeljünk ezért karácsonyfa nélkül, elég egy fenyőág és a koszorú.

Angyalposta: Készíthetünk angyalpostát, mely lehet egy kis doboz vagy ünnepi szalvétából „bugyorka”. Felakasztjuk egy ágra, kerülhet bele mézeskalács, vers, ének, áldás stb. Mindennap vesszünk le belőle egy-egy kisgyermeknek, melyet hazavihet, és csak szenteste bonthatja ki. (Mennyi türelem és önuralom kell hozzá, hogy kivárájk a sorukat, és hogy ne bontsák ki előbb!)

Közös adventi naptár: Fenyőgírlandra felakasztott huszonnégy adventi zsákocskára, benne egy-egy verssel, dallal, amely szintén az ünnep közeledtét jelzi. Mindennap kibont valaki egy zsákocskát, a benne található levél tartalmát pedig közösen elmondjuk, elénekeljük. Az ünnephez érve szinte észrevétlenül „megtanuljuk” a sok kedves karácsonyi éneket, verset. Hadd éljék át és érezzék meg, hogy jó együtt énekelni, beszélgetni, és ehhez nem kell drága ajándék.

Szeretetvendégség: Hívjuk a gyerekek szüleit, szeretteit szeretetvendégségre. Ott együtt énekelhetünk, zenélhetünk, játszhatunk, barkácsolhatunk, és örömmel készülhetünk együtt az ünnepre.

Karácsonyi daloskönyv: Erre az alkalomra készítsünk karácsonyi daloskönyvet, amelybe azok az énekek, dalok kerüljenek, melyeket a gyerekekkel az ünnepre való készülődésben és játékban énekelgettünk. Az együttlétünkön adjunk minden családnak belőle, hogy a szeretetvendégségen és az otthoni ünneplés alkalmával is énekeljen együtt a család apraja-nagyja.

Röviden

A december hónapnak egyetlen feladata van: a nyugodt, csendes készülődés. Fel-elevenítjük Jézus születésének történetét, „betlehemest játszunk”, ajándékokat készítünk, sütünk, díszítjük a termet és magunkat is. Sokat énekelünk, zenélünk. Ahol van erre lehetőség, meglátogathatjuk a szeretetház idős lakóit. Békés, meghitt hangulatot teremtve vendégül látjuk a gyerekek családját, hogy egy mese erejéig elcsendesedjünk, majd „mendikálunk” (ünnepi köszöntőversek, mondókák, dalok közös elmondása), betlehemest játszunk, énekelünk, nem pedig műsort adunk.

Karácsonyi ünnepkör

Bibliai háttér

Jézus születésének történetével a négy evangélium közül Lukács és Máté foglalkozik. Lukács evangéliumában olvasunk Keresztelő János és Jézus születésének híreről, melyet Gábrriel angyal adott át, és az ígélet beteljesüléséről.

Mária Názáretben élt, de mivel Augustus császár rendeletére népszámlálást tartottak, a fiatal párnak József révén Betlehembe kellett mennie, ahol nem volt már számukra szálláshely. A Megváltó megszületett, Mária pedig egy jászolba fektette őt. Az Úr angyala megjelent pásztoroknak is, akik elmentek dicsőíteni a gyermeket.

A Máté szerinti evangélium azt emeli ki, hogy Mária áldott állapotban volt a Szentlélektől. Jegyese, József, el akarta őt bocsátani, de az Úr angyala felfedte előtte, hogy Mária által teljeseedik be a prófécia, és a fiút Immánuélnak nevezik majd, mely azt jelenti: „velünk az Isten”. A gyermek megszületett, s napkeleti bölcsek jöttek köszönteni őt, akik előbb Heródes udvarában tájékozódtak, hogy mit írnak a próféciaik, majd továbbindultak Betlehembe, ugyanis egy csillag arra vezette őket útjukon. Hódolatuk kifejezése után aztán egy másik úton tértek vissza a hazájukba.

A betlehemes szindarabokban vagy képeken általában együtt szerepel minden résztvevő, de nagy valószínűséggel a pásztorok a jászol mellett nem találkoztak a bölcsekkel. Ennek azonban nincs relevanciája a hitünkre nézve, hiszen a karácsony legfontosabb szereplői nem az egyszerű pásztorok vagy az előkelő bölcsek, de még a szent család sem, sőt a jászolban fekvő kisbaba sem. Hanem maga Isten, aki úgy szerette a világot, „*hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen*” (Jn 3,16).

Adventről

Jézus születésének ünnepét, ahogyan a húsvétot is, böjti időszak előzi meg. Karácsony előtt kisböjtről beszélünk, s a bűnbánati időszakra tekintettel a lila szín is jelzi ezt templomi liturgiánkban. A karácsony ünnepe előtti negyedik vasárnap (advent első vasárnapja) az egyházi év kezdete is egyben. *Advent* szavunk az *adventus Domini* latin kifejezésből ered, mely az Úr eljövetelét jelenti. Az első eljövetelt, Jézus születését, s a második eljövetelt, amikor Krisztus dicsőségben, az utolsó ítélet napján megjelenik, továbbá ideértendő még a személyes hitünk, életünk számára legfontosabb: Jézus érkezése, befogadása a szívünkbe. Várakozásunkat kifejezi az adventi koszorú is, amelynek gyertyáit az ünnep előtti négy vasárnapon gyújtjuk meg egyenként, egyre több világosságot gyújtva.

Az ünnep valláspedagógiai háttere

Az ünnep az Istennek szentelt idő. Nem csupán a megpihenésé, még kevésbé a láb-lógatásé, sokkal inkább az Istennel való találkozásé. Lassításra van szükség, de nem csupán fizikai értelemben. „Az ünnep iránti belső igény a megállás, a változatosság, a közösség, az öröm s a teljesség utáni vágy nyomán jön létre.” (HAFENSCHER 1999, 123. o.) A lassítás célja, hogy kellőképpen befogadóvá váljunk, s ne a ránk zúduló, hanem a csendesen kopogtató ünnepet várjuk. „A régiek szerint a kisgyermek hét-esztendőskoráig Isten tenyerén él. Ez az életkor, amelyről Szabó Lőrinc azt írja: »Szép volt, isten volt, Egy Volt a világ.« Isten tenyere azt a világot szimbolizálja, amelyben a gyermek él, a téren és időn kívüliséget, az osztatlan, szent időt. A megszületett gyermek, a »csillagocska« fáradhatatlanul keresi az elveszett paradicsomot, a biztonságot adó »kinti« rendet, amelyről »bent«, az anyaméhben már mindent megtudott.” (KÁDÁR 2013, 23. o.) Hasonlóan tükröződik Ady Endre *Karácsony* című versében is a gyermekkor ünnepre való különös érzékenysége és nyitottsága.

Amikor a gyermekeinkkel ünnepre készülünk, nem az édes-bús, nosztalgikus hangulat megteremtésére törekszünk, hanem Istennel való találkozásra készülünk. Az ünnep különösen is titokzatos esemény a kisgyermek életében. Mivel azonban életkoránál fogva a világ megismerésének kezdetén jár, a látható és megmagyarázható dolgok még sokszor éppolyan titokzatosak számára, mint Isten láthatatlan világa. Ebből is fakad az ünnepre való különleges fogékonyság. Felnőttként nem lehet célunk „meglovagolni” ezt az érzékenységet vagy mesterségesen „előállítani” a dolgok misztikus voltát. Hiszen a titok Istené, melyet tetszése szerint akar megosztani velünk. Feladatunk tehát, hogy együtt *fogadjuk el Istentől a nekünk ajándékozott ünnepet*.

Ezért az itt következő fejezetekben még kevésbé fogalmazunk meg tanítási célkitűzéseket, mint egyébként. Engedjünk teret a rácsodálkozásnak, melyet Isten ajándéka láttán érzünk mindannyian.

Mária és az angyal

(Lk 1,26–38)

Teológiai üzenet

Isten felemelő kegyelme

Pedagógiai üzenet

Neked való feladat

Teológiai hangsúly

Hatalmas megtiszteltetés volt Zakariás papnak az Úr szent templomában az illatáldozat bemutatásakor, hogy megjelent neki Gábiel angyal, és üzenetet hozott az Úrtól. Először megrettent, majd az örömuzenet után (hogy fia születik, Keresztelő János) jelet kért az angyaltól arra vonatkozóan, hogy biztosan beteljesedik-e az ígéret.

Ezzel párhuzamos történet a következő igeversekben, amikor Máriát köszönti az angyal. Hat hónap elteltével Gábiel megjelent egy jelentéktelen kisvárosban (amely a politikailag és vallásilag is problémás Galilea tartományában volt, ahonnan tehát „nem vártak jót” – vö. Jn 1,46). Ráadásul az Úr küldötte egy fiatal leányhoz ment, és köszöntötte őt (abban az időben nem köszöntek külön a nőknek). Isten átlépte a társadalmi szokások határait kegyelmével, hiszen nem szent helyen, nem is egy papnak vagy legalább férfinak jelentette ki az ígéretét, hanem egy fiatal és még csak eljegyzett, hajadon leánynak. Már maga a köszöntés megtisztelő, mi több, megtudjuk a leendő édesanyáról, hogy „kegyelemmel teljes” és „az Úr vele van”. (Az ígéret gyermekének is ez a neve: Immánuél.) Máriát félelem fogta el, ahogyan Zakariást, ő azonban az angyal által hozott üzenetben nem kételkedett, nem kért jelet. Az ígéret hatalmas volt, hiszen születendő gyermekét „a Magasságos Fiának nevezik majd; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak a trónját, ő pedig uralkodik a Jákób házán örökké, és uralkodásának nem lesz vége” (Lk 1,32–33). Mária számára ennek csupán a bekövetkezési módja nem világos. Az angyal válasza: mindez a Szentlélek által történik (ahogyan a világ teremtésekor Isten Lelke jelen volt – vö.

1Móz 1,2), és „a Magasságos ereje árnyékoz be” (ószövetségi párhuzam: ahogyan a puszta vándorlás idején Isten felhőoszlopként árnyékolta be a népet). Gábrriel jelet is mond: Erzsébet idős létére áldott állapotban van, hiszen Istennek semmi sem lehetetlen! Mária válasza mindeerre: Isten akaratának az elfogadása. Habár hatalmas kegyelem érte, és az angyal biztosította, hogy az Úr vele van, Máriának mégis számolnia kellett a megkövezéssel (vö. a házasságtörő asszony történetével), hiszen eljegyzett menyasszonyként köteles volt megtartani a tisztaságát, miközben áldott állapota hamarosan meglátszott rajta. Isten azonban gondoskodott őróla.

Szómagyarázat

Angyal: küldött, követ (héberül: *mal'ak*, görögül: *angelosz*).

Valláspedagógiai hangsúly

Az ünnepet s benne az Úr érkezését várjuk. Hogy a hatalmas Isten emberré lett, nemcsak a gyermekeket, de a felnőtteket is lenyűgözi csodájával. Az adventi ráhangolódás idején lassan körvonalazódik, mire is készülünk. Vannak már tapasztalatok, a korábbi évek emlékei, mégis meglepetést várunk. A készülődés egyik legfontosabb értéke, hogy együtt történik: egymásra figyelünk, együtt tevékenykedünk, mindenki hozzá tudja tenni a magáét. Sokszor még felnőttkori visszaemlékezésekben is megjelenik a közösen eltöltött adventi esték életet, világlátást meghatározó emléke. Most Isten cselekszik.

Mária személyének, Názáret kisvárosának kiválasztásán keresztül Isten azt üzeni: emberileg kicsi és jelentéktelen helyzeteket és személyeket választott megváltó művének végrehajtásához. Mária „feladatot” kap. A feladat „vállalásában” („*Íme, az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint!*”) az a fajta bizalom mutatkozik meg, melyet a gyermekek is megélnék, amikor egy felnőtt együttműködésre hívja őket. Kitüntető érzés, amikor egy fontos feladat elvégzéséhez – mely a gyermek számára talán meglepetés is, hogy mi fog ebből kikerekedni – a felnőtt éppen az ő közreműködésüket kéri. Élő evangéliummá válhat egy-egy ilyen szituáció, amikor a csoport mellőzött vagy nehezen beilleszkedő tagját választjuk valamilyen részfeladat elvégzésére. A gyermekek előtt a felnőtt cselekvése, tette, szava minta. Ha az óvónéni elfogadta, én is úgy teszek! Elfogadás – befogadás!

Isten cselekvését sokszor nem értjük. Nem látjuk előre, „mi lesz ebből”. Mégis tudjuk, hogy a javunkat akarja, s bizalommal szegődhetünk mellé, amikor felemel, „maga mellé ültet”: gyere, csináld velem, vegyél részt abban, amit az emberek közt cselekszem.

Ajánlott tevékenység

A tevékenység bevezetésével azt a helyzetet szeretnénk érzékeltetni, amelyhez hasonlóan Mária is lehetett: egyszerű, hétköznapi emberként részt kapott a megváltás hatalmas művében. Valójában Isten az, aki cselekszik, de ezt mégis embereken ke-

resztül végzi. Mária valószínűleg nem volt tudatában annak, hogy milyen hatalmas esemény része az, ami vele történik. Ennek leképezéseként olyan tevékenységbe fogunk, ahol először csak a felnőtt tudja, mi lesz a cselekvés végeredménye.

1. *Felvehető és/vagy pohárdíszként használható angyalszárny készítése* (a karácsonyi történet eljátszásának egyik kelléke lehet): Az áhítat előtti napokban ragasz-

szunk az ajtóra vagy lógassunk fel a csoportszobába leveleket, üzeneteket a gyerekeknek címezve. Ezekbe rajzoljunk térképet, amelyet követve a címzett a megjelölt helyen egy-egy angyalszárnyhoz való fehér kelléket, anyagot találhat, mindennap más és más dolgot. Közben sok lehetőség adódik, hogy a fehér színről és a jelen-téséről beszéljünk, hogy a különböző anyagokkal ismerkedjenek a gyerekek, megsimogassák, megfogják őket. Közben pedig törhetik a fejüket: vajon mi lesz ebből, miért és mihez kell mindez?

Ha rövidebb idő áll rendelkezésünkre, és kevesebb gyermekkel vagyunk, akkor gyűjtsünk össze egy dobozba minden kelléket. Vigyük a gyerekek közé, együtt nyissuk ki, és ezután kezdődhet a beszélgetés, találgatás. Ebből olyan kis méretű szárnyakat készítsünk, melyeket a gyerekek a szeretteiknek adhatnak ajándékba, és a pohár szélére lehet tűzni az ünnepi asztalon. (Melléklet: pohárra akasztható angyalszárny.)

2. *Angyal készítése* (fehér karton, ragasztó, olló, színes ceruza, ki-nyomott minták): Az előrajzolt mintákat a gyerekek kivágják, majd egy mozdulattal összeillesztik. Arcot rajzolhatnak rá, és díszíthetik a ruháját nekik tetsző módon.

Gyakorlati megvalósítás

Az áhítat előtt kérjük meg a gyerekeket, hogy gyűjtsék össze az eddig talált fehér anyagokat. Mikor minden és mindenki együtt van, a felnőtt kezdje el rajzolni az angyalszárnyat – ezután kis lépésenként is megállhatunk, hogy ki mit gondol, mi lesz belőle. A végén, a kivágás után váljon csak egyértelművé, hogy egy angyalszárny készült el. Díszíthetik madártollakkal, színezéssel, tépett, fehér selyempapírral. Kalapgumi segítségével a vállukon rögzítjük.

Beszélgetés:

- Nagyon köszönöm a sok segítséget, mert így minden szükséges idekerült. Jó volt ebben a titokzatos tevékenységben részt venni!
- Az elején még nem tudtátok, hogy mi készül, ugye?
- Kíváncsiak voltatok, hogy mi lesz belőle?

Názáret városában élt egy fiatal lány, Mária. Egy napon különleges dolog történt vele. Amikor egyedül volt otthon, meglátogatta őt egy angyal. Amikor Mária meglátta az angyalt, megijedt. Az angyal fontos üzenetet hozott neki Istentől. Ezt mondta: „Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál Istennél. Hamarosan fiad fog születni, akit nevezz Jézusnak. Nagy lesz ő, a Magasságos fiának mondják majd. Ő Isten Fia.” Mária csodálkozott nagyon, de tudta, hogy Isten előtt nincs lehetetlen, noha nem tudhatta, hogy miért szánja éppen neki ezt a feladatot. Már nem félt. Meghallgatta és megőrizte az angyal szavait a szívében. Elfogadta, hogy Isten nagy és különleges feladatot bízott reá. Miután az angyal elment, örömmel és boldogan várta Jézus születését.

- Mit szólnátok hozzá, ha megjelenne mellettetek egy angyal?
- Mit mondanátok neki?
- Mire gondolnátok, mit akar?
- Megtennétek, amit kérne?

A mennyei Atya sokféle módon kerül kapcsolatba az emberekkel. Neki semmi sem lehetetlen. Előfordul, hogy a tervei megvalósításához angyalokat hív segítségül. Az angyalok Isten küldöttei. De nemcsak angyalok lehetnek a segítők, hanem emberek is. Kedves, segítőkész emberekre is szoktuk mondani, hogy angyali. Lehet, hogy egy nap téged is segítségül hív egy feladatra. Te is lehetsz Isten küldötte.

Javasolt ének

A gyűjteményből (lásd 58. o.)

Szálláskeresés és Jézus születése

(Lk 2,1-6)

Teológiai üzenet

Jézus befogadása

Pedagógiai üzenet

Személyes istenkapcsolat

Teológiai hangsúly

Rengeteg lírai, zenei mű, képzőművészeti alkotás és színdarab született Jézus világ-rajövetelével kapcsolatban, amelyek részletes és színes leírást adnak a történetről. A négy evangélium közül csak Lukácsé tudósít róla, nagyon szűkszavúan. Lukács pontosan utánajárva a történeteknek (Lk 1,2) Augustus császár rendeletéhez, valamint Heródes király és Quirinius helytartó uralkodásához köti a tér- és időbeli kereteket. Mivel József Dávid házából származott (a próféciák jövendölése szerint, vö. 2Sám 7,14; Ézs 9,1-6; 11,1-10), családjával Betlehembe kellett mennie az adóösszeírásra (ezt a kis várost is prófécia jövendölte meg: Mik 5,1). Lukács szűkszavúan úgy fogalmaz, hogy Mária Jézust „a jászolba fektette, mivel a szálláson nem volt számukra hely”. Ahogyan Isten számára kedves volt Mária kicsinysége, marginális szerepe az akkori társadalomban, Jézus születésének helye és körülményei is egyszerűek és nem királyhoz, Úrhoz méltók voltak. A palotában nem várták, sőt féltették a hatalmat az új királytól; a szálláson nem volt hely, de egy barlang nyitva állt a Megváltó érkezése előtt. Vannak kutatók, akik a fogantatáshoz hasonlóan a születés körülményeit is legendának tartják, hivatkozva például egy korabeli iráni mítoszra, mely szerint Mithras napisten is barlangban született, és a párhuzam kedvéért a világ világosságához is ez illik. Más vélemény szerint az egy helyiségből álló lakóház azon része lehetett

a születés helye, ahol az állatok kaptak helyet éjszakára, s ahol a kinti munkákhoz használatos eszközeiket is tartották. Hitünk szempontjából nincs jelentősége ennek a részletnek, és Isten nagyságához képest jelentéktelen a különbség királyi palota és barlang vagy istálló között.

Valláspedagógiai hangsúly

Az ünnep nem csupán egy jeles nap az életünkben, nem csupán az éves munkaterv egy programpontja, hanem a hitünk megélésének egyik kiemelkedő alkalmá. A karácsonyi ünneplés kultúrájában szekuláris közegben is hangsúlyt kap a személyesség, a családi keretek között való ünneplés, a bensőséges hangulat. Mindennek kínálkozik a bibliai gyökere is, hiszen a születés, Jézus családba érkezése minden zord külső körülmény ellenére az otthon (még ha átmeneti is) és a szülői gondoskodás légkörét festi elénk. Ugyanakkor tapasztaljuk az ünnep árucikké téételét is, az ajándékozási, vásárlási szokások és lehetőségek terén mutatkozó szélsőségeket, a „karácsonyi idill” dekorációs kellékké alacsonyítását. Az emberek többsége kialakít valamilyen rítust magának, hiszen erre mindenkinek belső igénye van, s éppen ezért olyan fájó az, ha valaki ezek nélkül kénytelen ünnepelni.

Jézus születésének ünneplése azért olyan jelentős számunkra, mert Istennek egészen intim, személyes közelségéről kapunk általa kinyilatkoztatást. A gyerekeknek is ezt szeretnénk közvetíteni, az ünneplés által is a személyes hit útján szeretnénk őket vezetni. Óvodáskorban még nem várhatunk személyes hitbeli döntést, megfogalmazott hitbeli meggyőződést a kisgyermektől. A keresztyén rítusok viszont éppen arra valók, hogy a hitünket eléjük élhessük. Ahogy a kisgyermek a szocializációja során a felnőttek szokásait utánozza, úgy teszi ezt a vallási szokások terén is. Hogy mindez ne csupán külsőségeket jelentsen számára, hanem egyszer csak személyes hitté váljon, azt emberi oldalról egyedül az ünneplésünk őszintesége tudja szolgálni. A gyerekeknek nagyon érzékeny „antennájuk” van arra, hogy észrevegyék, mi az, ami a felnőttek szívét betölti karácsonykor, ami igazán fontos ilyenkor számukra. A formák utánzása során fokozatosan a hozzájuk tartozó tartalom, érzelmi töltés és elköteleződés is a sajátjuk lesz. Ezért a karácsony előtti időszak, a várakozás, készülődés legyen igazi ünnepre való készülés. Teremtsük meg a csendet, a nyugalmat és békét magunk körül. Ne akarjunk sokat, csak együtt megélni a gyerekekkel az apró csodákat. Ha így tudunk készülni és figyelni egymásra, akkor kitarjuk a szívünket is, és betérhet maga a szeretet.

Ajánlott tevékenység

1. *A betlehemi történet eljátszása – szerepjáték:* Készítsünk elő olyan anyagokat, subákat, lepleket, amelyek a történetben szerepelnek. Engedjük a gyerekeknek, hogy

beöltözzenek. Nem kell feszes szereposztás, mindenki tetszése szerint válogasson. Közben beszélgethetünk a szereplőkről, a tulajdonságaikról. Célunk a vándorlásnak, a számkivetettségnek, majd a befogadásnak az érzelmi megélése.

2. *Papírházak készítése:* Rajzoljuk meg előre a házakat a sablon alapján. A nagyok önállóan dolgozhatnak, a kisebbeknek vágjuk ki őket előre, ők csak színezzék a kivá-

gott formákat. Amelyik ház elkészült, azt tegyük a csoportban már előkészített betlehemi istálló köré. Rendezzük be a falut. Az előző napokban készített bábok lesznek az emberek, a falu lakói. Munkálkodás közben halkán énekeljünk karácsonyi dalokat. Ha mindenki elkészült, játsszuk el, hogy megérkezik Mária és József a betlehemi falucskába.

3. *Jászolhajtogatás:* Hajtogassunk egyszerű, fehér papírból jászlat. Tegyük bele szalmát. Adjunk a gyerekeknek lehetőséget, hogy hadd fogják, szagolják meg a szalmát. (Előfordulhat, hogy valaki még soha nem is látott ilyet.)

Gyakorlati megvalósítási lehetőségek

A) A beöltözésből és a hozzá tartozó beszélgetésből kis „időutazásba” vezethetjük a gyermekeket:

- Képzeljétek, sürgős üzenetet kaptunk, s máris indulnunk kell. Vándoroljunk együtt (körbe-körbe)! Hamarosan Betlehembben találjuk magunkat, ahol szállást keresünk. Kopogjunk be minden házhoz! Sok elutasítást kapunk, egyre fáradtabbak, csüggedtebbek vagyunk. Végül megérkezünk ahhoz a házhoz, ahol befogadnak bennünket.

Érkezzünk oda, ahol az áhítatra leülünk, ott foglaljunk helyet.

- De jó, hogy végre megpihenhetünk, hogy találkoztunk olyan emberrel, aki segített rajtunk! Beszélgessünk az átélt élményeinkről!

A történet elbeszélése (lásd lent).

B) Az áhítat helyén körbeülve beszélgetünk a gyerekekkel.

- Képzeljük el, hogy mi egy királyi udvar lakói vagyunk! Kisgyermek születésére vár az egész udvar népe. Készülődik mindenki. Szerintetek hogy várják a kisbabát a király, a királyné és az ország népe?
- Mit készítenek el neki?
- Mibe fektetik?
- Mit szólnának, ha egy istállóban a jászolba kellene befektetniük a gyermeket? Tetszene nekik?
- Miért igen, miért nem?

A történet megismertetése

Több mint kétezer évvel ezelőtt, amikor Mária és József megérkeztek a kis szamárral hátán Betlehembe, nekik sem volt szállásuk. Kopogtattak több háznál is, de mindenhol elküldték őket. Végül egy jóakarátú ember az istállójában tudott nekik menedéket adni éjszakára: az istállóban, ahol juhok és tehenek laktak. Hálásak voltak, hogy nem a szabad ég alatt kell éjszakázniuk. Nyugalom volt a szívükben, mert tudták, hogy Isten vigyáz rájuk, és gondjukat viseli. Ebben az istállóban született meg azon az éjjelen Jézus, a kisgyermek, akit már oly régen vártak az emberek erre a világra.

Ő Isten Fia, Isten ajándéka nekünk. Átala Isten az ő határtalan szeretetét üzente, és azóta is érezteti velünk mindennap.

Karácsonyi énekgyűjtemény

A kis Jézus megszületett (EÉ 549)

Mennyből az angyal... (EÉ 548)

Pásztorok, keljünk fel (lásd a mellékletben)

Pásztorok, pásztorok... (EÉ 550)

József, édes Józsefem...

Lágyan szól a kis harang

Kiskarácsony, nagykarácsony... (lásd a mellékletben)

Betlehem, Betlehem... (lásd a mellékletben)

Betlehem kis falucskában... (lásd a mellékletben)

Adventi hírnök...

Kirje, kirje, kisededcske...

Krisztus Urunknak áldott születésén... (EÉ 158)

Csendes éj... (EÉ 167)

Dicsőség mennyben az Istennek (EÉ 168)

Itt a karácsony! Itt a Megváltó (EÉ 171)

Karácsony, karácsony... (JÉ 18)

Messze földön... (JÉ 23)

A kis Jézus aranyalma (lásd a mellékletben)

Ég a gyertya, ég

Rossz a Jézus kiscsizmája (lásd a mellékletben)

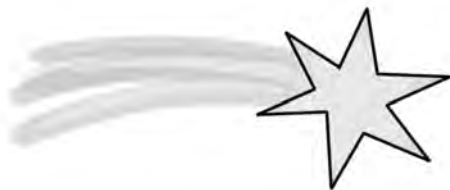
Szép karácsony ünnepén... (EÉ 173)

Szálljatok le, szálljatok le... (lásd a mellékletben)

Mit álmodtál, pajtás? (lásd a mellékletben)

A napkeleti bölcsek

(Mt 2,1–12)

Teológiai üzenet

Isten mindenkit hív

Pedagógiai üzenet

Hivalkodó fények helyett az igazi világosság követése

Teológiai hangsúly

Vízkereszt ünnepének mondanivalóját három evangéliumi történet is kifejezi: a napkeleti bölcsek hódolata, Jézus megkeresztelése és a kánai menyegző története. Húsvét után ez a legrégebbi ünnep. Elterjedt nevén *epifániának* nevezük, mert Isten, illetve a Lélek kinyilatkoztatta Krisztust a pogányoknak (babilóniai vagy perzsa mágusoknak). Másrészt teofánia is, hiszen a Szentháromság nyilatkoztatta ki magát Jézus megkeresztelésénél. Harmadrészt pedig betfánia, hiszen házban (bét), lakodalmas házban mutatta meg először Jézus isteni dicsőségét (JÁNOSSY 2008, 16. o.). A nyugati egyházban január 6-án a napkeleti bölcsek jövetelét ünnepeljük: felragyog Isten dicsősége Jézusban, aki a világ világossága.

Jézus születéséről Máté és Lukács evangéliumában olvasunk, de eltérő hangsúlyokkal. Máté számára nem a születés részletei a jelentősek (csupán röviden utal a születésre, lásd 1,25; 2,1), hanem a hatása: hogy messze földről jönnek hódolni a gyermeknek, miközben mások a kisdud életére törnek (Heródes a hatalmát féltve megölet minden két év alatti fiúgyermeket Betlehemben), de ő Isten segítségével megmenekül. A bölcsek nem királyok voltak (ahogyan a hagyomány tartja), hiszen a görög megnevezésük a *magoi*, vagyis *mágusok* (udvari tudósok, csillagászok, varázslók). Arról sem olvasunk sehol, hogy éppen hárman lettek volna (habár az ajándékok száma tényleg három). Azt azonban biztosan tudjuk, hogy napkeletről jöttek, Kelet-Babilónia területéről. Tehát ők nem a választott nép tagjai voltak, nem ismerték az Írásokat, a csillagokból mégis kiolvasták, hogy nagy király születik. Ez is mutatja, hogy többről van itt szó, mint egy egyszerű, izraeli királyfi születéséről, hiszen az egész világ elismeri őt, hódol előtte.

A bölcseket csillag vezette – ez a motívum a régi hagyományban a nagy és jelentős emberekre utalt (például Caesar csillaga). Asztrológiai magyarázatokat is fűztek a jelenséghez, például a bolygók együttállása, illetve az üstökös stb. értelmezése alapján. Az igazi fényesség azonban az, akire a csillag rámutat (Jn 1,4–5).

A bölcsek tehát meg is találták a gyermeket Betlehemben, az Írások által megnevezett városban, miután Heródes udvarában tájékoztatást kaptak róla. A csillag megállt a ház fölött, rámutatva a helyre, ahol a gyermek volt. A hosszú utazás és talán bizonytalanság után hatalmas volt az öröm a szívükben. Bementek, és kételkedés nélkül (egyszerű szülők, szegényes körülmények stb.) leborulva imádták a nagy királyt. Az itt szereplő *proszkünein* szó az isteneknek vagy istenített uralkodóknak kijáró, megalázkodó tiszteletadás kifejezése volt. Ez a hódolat az ajándékokban is meglátszik: az arany, a tömjén és a mirha királyoknak járó kincsek. Miután eljutottak úti céljukhoz, csillagról már nem hallunk, egy álomban azonban kijelentést kaptak, hogy más úton kell hazatérniük.

Szómagyarázat

Napkeleti bölcsek: (király helyett) tudós csillagászok, akik nem ismerték ugyan Istent, de próbálták megtalálni őt vagy valaki hasonló, égi urat a csillagok között. Nagyon szerettek volna valami üzenetet kapni tőle.

Hódolat: uralkodónak járó tisztelet.

Valláspedagógiai hangsúly

Noha időrendben a *Jézus bemutatása a templomban* fejezet után következne, vízkereszt ünnepére való tekintettel mégis ez január első alkalma.

A történet tele van ragyogással, mely megragadja a gyerekek figyelmét, fantáziáját. Éppen ezt használja ki a kereskedelem is, amikor a karácsonyt konzumcikké próbálja tenni. Ünnepe után visszatérve a hétköznapiakba talán éppen abban segíthetjük a gyermekeket, hogy megmutatjuk azt a ragyogást, mely azután sem múlik el, hogy eltűnik az otthonunktól a karácsonyfa és az utcákról a dekorációk.

A gyerekek közül némelyek számára titok, hogy a karácsonyfa miként kerül a szobába, és ki viszi el onnan. Ha felvetik ezt a kérdést, ne romboljuk le az ezzel kapcsolatos képzeteiket, sokat árthatunk vele. Inkább engedjük, hogy elmondják, kinél hogy van ez otthon. Ha valakinek a „története” nagyon szélsőséges volna, akkor is csak tapintatosan terelgessük a beszélgetést a megfelelő mederbe. Jól bevált megoldás, ha az angyalokra mint Isten küldötteire tekintünk, ilyenformán lehet „átfedés” a szülők és az angyalok személye közt anélkül, hogy túlságosan tisztáznunk akarnánk a kérdést. Tartsuk tiszteletben a szülők ebbéli döntéseit, s ne akarjuk a gyerekeket „felvilágosítani”. Mindenesetre nem ez az áhítat témája; itt is érvényes a szabály, hogy az óvodások számára nem szükséges olyan kérdéseket megválaszolni, amelyek még nem foglalkoztatják őket.

Továbbá ne is az eltűnő fényekről beszéljünk negatívan, hanem arról, ami bennünk az ünnepből tovább él, ami megragadó volt. A történet egyik fontos üzenete, hogy Isten a pogányokat is megszólítja az evangélium üzenetével. Az óvodáskorú gyermekek számára még a vallások különbözősége nem értelmezhető, de azt biztosan tapasztalják, hogy karácsonykor sokkal többen mennek el a templomba, mint általában; bizonyára köztük is vannak olyanok, akik szinte csak ilyenkor mennek. Itt is pozitívan közelítsünk, ne diszkriminatívan vagy számonkérően.

Sok felnőtt hitélményeinek gyökere, hogy egyszer egy nagymama (vagy más) elvitte őt a templomba, és ott valami vizuálisan megragadta a figyelmét. A gyerekek ilyen jellegű élményeihez kapcsolhatjuk a történetbeli csillag szerepét. Isten gondoskodik róla, hogy Jézushoz vezessen minket. Azokat is hívogatja, akik eddig még úgy gondolták, hogy őket nem várja Jézus. Mi magunk is lehetünk csillagok, akik másvalakit hívnak Jézus közelébe. Ezzel megint nyújthatunk segítséget azoknak a gyerekeknek, akiknek a családja távol marad a gyülekezeti alkalmaktól. Vigyázzunk, hogy ne a gyerek vállára tegyük ennek a gondját, inkább ébresszünk benne reménységet, hogy akik messziről jönnek, azok is megérkeznek egyszer, ha figyelnek a csillag útmutatására.

Ajánlott tevékenység

1. *Csillagok az égen – csillagnyomdázás:* Készítsünk elő egy nagy, kék

anyagot, terítsük le a földre, és járjuk körbe. Találgassunk: mi lehet ez? (Terelgessük a gyerekek fantáziáját az éjszakai égbolt felé.) Hiányzik

valami róla? Nyomdázunk rá csillagokat! Krumpliból, almából vágjunk ki hozzá különböző méretű csillagformákat, s sárga festékkel befestve őket már nyomdázhatunk is. Amikor elkészülünk vele, feszítsük ki egy olyan hely fölé, ahol alá tudunk feküdni a gyerekekkel. Játsszuk azt, hogy este van, és a csillagos ég alatt fekszünk. Beszélgessünk a csillagokról: ki milyen formát lát, melyik fényesebb? Mondjuk el így a bibliai történetet.

2. *Csillagvándorlás hajtogatással:* Sárga papírból hajtogassunk kü-

lönböző méretű csillagokat a gyerekekkel közösen, és erősítsük őket a gyermekek fejméretéhez igazított papír fejpántra, melyet feltehetnek a

fejükre. Ha mindenkié kész van, alkossanak a gyerekek négy-öt fős csoportokat. Egy kisgyermek, aki vállalja, jól figyelje meg a csoportokat, majd menjen ki a teremből. Változtassuk meg a „gyereksillagok” helyét. A kisebbeknek egy-két, a nagyobbaknak négy-öt vagy akár több változtatást is tehetünk. A kint lévő kisgyermeknek észre kell vennie a változást, és mindenkit vissza kell állítania a helyére.

3. *Beszélgetés a karácsonyi családi ünnepről, ajándékozásról (esetleg kis ajándékok készítése):* Kötetlen beszélgetés, melynek során minden kisgyermek elmondhatja, hogy hogy teltek az ünnepek a családjával,

és ki milyen ajándékot kapott. (Ne fadjuljon versengéssé a beszélgetés! A felnőtt mutasson példát abban, hogy nem csak az anyagilag „nagy” dolgoknak lehet örülni, sőt a legértékesebb ajándék a valódi szeretet, békesség.)

Gyakorlati megvalósítás

- Szoktátok az eget figyelni?
- Mi látható rajta?
- Én nagyon szeretem a csillagokat nézni! Minden csillag egyforma?
- Miben különböznek?

A Biblia is ír egy különleges csillagról. Messze, napkeleten bölcsek kémleltek az eget. Ők is a csillagokat figyelték. Egy alkalommal egy különlegesen fényes csillag jelent meg a szemük előtt. Úgy érezték, ebben Isten üzenete rejtőzik. Egy nagy király születését olvasták ki belőle. Szerették volna látni ezt a nagy királyt, és hódolni őelőtte. A csillag vezette őket egészen Betlehemig. Hosszú utat tettek meg, míg megérkeztek a jászolhoz. Nagy volt az örömük, mikor meglátták Máriát és a kisdedet. Leborultak előttük, és kirakták az ajándékaikat: a tömjént, a mirhát és az aranyat.

- Mit gondoltok, a csillag csak úgy, magától ragyogott fel az égen?
- Ki irányította?

A bölcsek az első jelre elindultak Jézus felé. Távoli vidékről indultak, de végül odaértek. Kövessük mi is Isten útmutatását, hogy elérjünk Jézushoz! A hozzá vezető úton váljatok ti is csillagokká, akik másoknak is mutatják a helyes utat.

Javasolt ének

Csillag gyúlt a sötét égen (ÚÉ 19)

Jézus bemutatása a templomban

(Lk 2,21-40)

Teológiai üzenet

Isten ígéréteinek teljesülése

Pedagógiai üzenet

Az idős emberek átadott hite

Teológiai hangsúly

Január 1-jén, újév napján, vagyis „karácsony nyolcadán” Urunk körülmetéltetésének és szent nevének ünnepe van, melyre nem kerül nagy hangsúly egyházunkban. Jézus idején a zsidó fiúgyermekeket nyolcnapos korukban metélték körül (a törvény szerint: 3Móz 12,3), ekkor nevezték el őket „hivatalosan”, így lettek Izrael népének valódi tagjai. A fiúgyermek születése után negyven nappal mentek el a szülők áldozatot bemutatni Istennek. Ez a nap Jézus születésétől, december 25-től számítva február 2-ra esik. A katolikus egyházban ezt a napot Gyertyaszentelő Boldogasszony napjának is nevezik, és ekkor ünneplik Jézus bemutatását a jeruzsálemi templomban.

Mivel Jézus elsőszülött gyermek volt, a szülei nem csupán Mária tisztulásáért mutattak be áldozatot, hanem az elsőszülött fiúért is. Ezzel a szertartással emlékeztek a zsidók Isten egyiptomi szabadítására. A tisztulásért járó áldozatot és az elsőszülöttért fizetendő váltságpénzt vidéken bármely papnak át lehetett adni. Jézus szülei azonban felvitték őt a jeruzsálemi templomba, hogy bemutassák az Úrnak. Ott találkoztak Simeonnal, aki hittel várta a Megváltót. Igaz és kegyes ember volt a Szentírás tanúbizonysága szerint, akit az Úr megajándékozott azzal a kegyelemmel, hogy a szemével láthatta, a karjában tarthatta a megígért Messiást, akinek eljövetelet annyira várta. A Lélek indítására elment a templomba, meglátta az egyszerű, szegény

családot, és felismerte a csecsemőben Krisztust. Ezt követően hangzik el a szájából a *Nunc dimittis* himnusa. Szavai hálások és örömteliek, mert megláthatta, sőt a kezébe vehette a gyermeket, aki maga az Üdvözítő, akinek megjelenése a pogányok világossága és a nép dicsősége. Simeon megáldotta a családot, de Máriához szóló szavaiban már nem csupán az öröm szólalt meg, hanem a fájdalmas jövő képe is felderengett: „...a te lelkedet is éles kard járja majd át...” (2,35)

Egy másik embernek, Anna prófétanőnek is megadatott, hogy meglássa és felismerje a gyermekben a várva várt Megváltót. Ő egy nagyon idős, nyolcvannégy éves özvegyasszony volt, aki éjjel-nappal az Úr jelenlétében, templomában böjtölt és imádkozott, de nem magáért, hanem a népért. Abban az órában pedig a sok könyörgés után hálát adott az Úr ígéretének beteljesüléséért.

Szómagyarázat

Áldás: az Istentől jövő jó, Isten igenje az életünkre.

Valláspedagógiai hangsúly

Számtalan élethelyzetben kell a gyerekeknek is várakozniuk. Amíg elkészül az étel, amíg sorra kerülnek a csúszdánál, mire értük jönnek az óvodába stb. A várakozás idején fontos szerep jut a számukra meghatározó személyek megbízhatóságának: „Anya/Apa megígérte, hogy uzsonna után érkezik.” „Anya/Apa mindennap uzsonna után érkezik.” Ez ad a kisgyermeknek biztonságérzetet. A sorra kerülésnél is döntő, hogy szeretettel, meggyőzően, példaadással intik türelemre. A kicsik időérzéke, időfogalma még nagyon kialakulatlan, a várakozás ezért is jelent nagy feladatot. Ha nagyon várnak valamire, akkor az egy óra is hosszú idő. Hogy a Megváltó eljövételére több évszázadon/évezreden keresztül kellett várni, az még felfoghatatlan számukra. Simeon és Anna történetének idős szereplői megjelenítik a gyermeki fogalmakkal még elképzelhetetlenül hosszú időt. Amióta élnek, várakozásban éltek. Életükben Isten az a megbízható személy, akinek ígéretei reménységet, türelmet adnak. Tanúságtételük is arról szól, hogy Isten hű maradt ígéretéhez, teljesítette, amit megígért, s ez örömet, az életük beteljesedését jelenti.

Az óvodáskorú gyermekek helyzete eltérő abból a szempontból, hogy van-e személyes tapasztalatuk, élményük idős emberekről. Lehet meghitt nagyszülőkapcsolatuk, de az sem ritka, hogy nem tudnak mit kezdeni az idősekkel vagy valaki konkrét személlyel, akitől talán tartanak is egy kicsit. A gyengeség jeleit nem tudják mire vélni. Különös lehetőség rejlik abban, hogy Simeon és Anna alakján keresztül bemutassuk az idős emberek bölcsességét, a hosszú élet folyamán szerzett hittapasztalatok értékét, melyet mint kincset adnak tovább az utánuk jövő nemzedéknek.

Ajánlott tevékenység

Hívjunk meg a gyerekek közé egy nagyszülőt, esetleg dédnagyszülőt, és engedjük őt mesélni úgy, hogy a gyerekek is kérdezhessenek tőle. Ha van a közelben szeretetház, látogassuk meg a gyerekekkel közösen az otthon lakóit.

1. *Templom építése* (papírdoboz, papírhenger, vécépapír-guriga, ragasztó, festék, olló, parafa dugó, kartonpapír, ceruza): A csoportszobában egy papírdobozból, hengerekből, vécépapír-gurigából készítsünk kinyitható templomot a gyerekekkel. Rendezzük is be! Mi van egy templomban? (Oltár, ülőhelyek, gyertya, Biblia, énekeskönyv, keresztelőkút, persely...) Népesítsük be a templomot: kik vannak bent? Ha az időnk engedi, készíthetünk kúp alakú papírból bábokat, vagy csak belerajzoljuk az embereket (fiatalokat, gyerekeket, felnőtteket, időseket, nőket, férfiakat). Ha nincs elegendő idő, akkor csak beszélgessünk róla.

2. *Életszakaszok megfigyelése* (képek könyvekből, újságokból külön lapra ragasztva): Vigyünk olyan képeket a gyerekek közé, amelyeken az emberi élet különböző szakaszai láthatók: csecsemő, kisgyermek, óvodás, iskolás, fiatal, felnőtt, idős... (melléklet) Rakjuk őket sorba, és nézzük, nevezzük meg mindegyiket.

- Figyeljetelek, most körbeírom az egyiket, megmutatom a mozgását, vajon melyikre gondoltam?

A gyerekek is körbeírhatják, s ha szükséges, a felnőtt egészítse ki egy-egy olyan jelzővel, mely fontos, hogy elhangozzon (például idős ember: türelmes, bölcs, megfontolt stb.).

3. *Simeon és Anna színező*: Minden kisgyermek kap egy színezőt, melyet kiszínezhet, vagy akár haza is vihet.

Gyakorlati megvalósítás

- Emlékeztek olyan eseményre, hogy valaki megígért nektek valamit?
- Sokat kellett várni rá?
- Melyik a nehezebb: ha beteljesül azonnal, vagy ha várni kell rá?
- Miért?
- Mit gondoltok, egy kisgyerek vagy egy felnőtt, idősebb ember tud türelmebben várni?
- Mi az, amire egy kisgyerek nagyon várhat?
- Mi az, amire egy felnőtt, idős ember nagyon várhat?
- Egy gyermek születésére is várni kell?
- Kik várják nagyon? Ki lehet az, aki nagyon várhatja már, hogy meglássa, megismerje őt? (Rokonok, nagyszülők, dédszülők.)

Jézus születésére nagyon vártak már a szülei és sok-sok ember a Földön. Tudták, hogy a próféták jövendölése egyszer beteljesül, és eljön a Megváltó, akit Isten ígért.

Élt abban az időben két nagyon idős ember. Az egyik neve Simeon volt, aki egész életében igaz és kegyes ember volt, a másiké Anna. A mennyei Atya megígérte nekik, hogy életük során még láthatják azt, akit Isten küld. És ők reménységben és türelmesen vártak hosszú éveken át.

A zsidó emberek törvényei szerint a gyermekeket egész kicsi korukban el kellett vinni a templomba, hogy hálát adjanak érte Istennek. Jézust is elvitték a szülei Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak. Simeon és Anna is ott voltak a templomban. Amikor Mária és József beléptek a kisgyermekkel, Simeon egyből tudta, hogy ő az, akire várt egész életében. Karjába vette őt, és áldotta az Istent, hogy az ígéret valóra vált. A legnagyobb ajándékot kapta meg. Anna is hálát adott, és azután akivel csak találkozott, mindenkinek elbeszélte, hogy ím, elérkezett a Megváltó.

Látjátok, Jézus születését nemcsak József és Mária várta, és nemcsak ők voltak érte hálásak, hanem azok az emberek is, akik hittek Isten ígéretében. Ők tudták, hogy egy nap eljön közéjük.

Javasolt ének

Ne aggodalmaskodjál (EÉ 586)

A tizenkét éves Jézus a templomban

(Lk 2,41-52)

Teológiai üzenet

Jézus a mennyei Atya házában

Pedagógiai üzenet

Hova tartozunk?

Teológiai hangsúly

Jézus gyermekkoráról nem sokat tudunk. Még nem volt tizenhárom éves – ami a fiúknál a törvény teljes betartásának a kora –, azonban a szülei már felvitték őt az évi zarándoklatuk során Jeruzsálembe. A hétnapos ünnep befejeződése után indulhatott útnak a család a rokonsággal együtt, kisebb csoportokban. Már egy napja úton voltak, amikor a szülők észrevették, hogy Jézus nincs a hazafelé tartók között. Visszafordultak, és harmadnapra találtak csak rá. Mindenhol keresték őt, miközben ő a templom oszlopcsarnokában hallgatta a tanítókat, melynek során megmutatkozott a bölcsessége. A bibliai bölcsesség több az ismereteknél és tudásnál: „Az Úrnak félelme az ismeret kezdete...” (Péld 1,7), vagyis az Istent szeretni és akaratát keresni – ebben rejlik. Bölcs Salamon is ezt kérte az Úrtól: „Adj azért a te szolgádnak engedelmes szívet...” (1Kir 3,9)

Jézust a templomban találják meg a szülők. Miközben a jelenlevők elámulnak a fiú értelmén és feleletein, a családja megdöbben, hogy Jézus tudatosan maradt ott. Mária számonkérésére – „Íme, apád és én kétségbeesetten kerestünk téged” – Jézus tanítással felel: „Miért kerestetek engem? Nem tudátok, hogy az én Atyám házában kell lennem?” (Lk 2,48-49) A földi apa mellett engedelmességgel tartozik égi atyjá-

nak, sőt őt nevezi atyjának a válaszában (később is ezt tanítja, vö. Mt 23,9). A *kell* szó pedig arra mutat, hogy Jézus tudja, hogy Isten akaratát, a teljes lényével való szolgálatot kell véghezvinnie.

Szómagyarázat

Írástudók: azok az emberek Jézus korában, akik jól ismerték Isten törvényeit. Ők tanították erre a többi embert, akik közül sokan valóban nem tudtak sem írni, sem olvasni.

Valláspedagógiai hangsúly

A templom szakrális tér. A legkisebbek egészen konkrétan úgy gondolják, hogy Isten ott lakik. A templom épületének nagysága, különlegessége, a berendezés semmi máshoz nem hasonlítható volta, a színek, fények, illatok, valamint az, hogy ott az emberek viselkedése, a hely atmoszférája is egészen más, szintén táplálják ezt az elgondolást. A „Hol van Isten?” kérdésre egészen konkrét választ keresnek. A mennyet is valahol a felhők fölött képzelik el. Nem lehet célunk, hogy ezt a képzetet radikálisan „helyretegyük”. Leszögezhetjük, hogy Isten nem láthatóan van jelen a templomban, de valóságosan, úgy, ahogy mindenütt másutt is. Azért van a templom, hogy ott különösképpen is órá figyeljünk. Hittanfoglalkozásokon, óvodai áhítatokon különböző háttérű gyerekekkel találkozunk. Nagyon fontos figyelembe venni, hogy ebben az életkorban a gyerekeknek még nem a saját döntésén múlik, hogy szoktak-e s milyen gyakran templomba menni a családdal. Nem kérhetjük számon ezt sem a gyerekeken, sem indirekt módon rajtuk keresztül a szülőkön.

Mennyei és földi Atya/apa: Ahogy a gyermek kinő az anyjával való szoros egységből, erősödik az apához való kötődés szerepe. Az apa lesz a tárgyi világba és az emberi közösségbe bevezető és közvetítő személy. A bevezető és közvetítő szerepet vállaló apa az azonosítás, az utánpótlás és az engedelmisség iránti igényt elégíti ki, fölkelte a tanulás iránti vágyat. Az engedelmisségben fejeződik ki a biztonságra törekvés a külvilágba vezető úton. A gyermek apaképe meghatározó szerepet játszik az istenkép kialakulásában (szigorú, szeretetteljes stb.). A kisgyermek szemében Isten és a szülők tekintélye szinte átfedésben van egymással. Célunk, hogy megmutassuk: a szüleink Isten szeretetét közvetítik felénk. Engedelmisségünkkel elfogadjuk mennyei Atyánk jóakarátát. Jézust különleges kapcsolat fűzte a mennyei Atyához, mégis tisztelte és szerette a földi szüleit, engedelmes volt nekik.

Ajánlott tevékenység

1. *Keresőjáték:* Játsszunk a gyerekekkel hideg–meleg keresőjátékot. Dugjunk el egy közösen kiválasztott tárgyat, amíg egy kisgyermek kimegy a teremből. Amikor behívjuk, hideg–langyos–meleg jelzőkkel segítsük őt, hogy megtalálja azt, amit elrejtettünk.

2. *Akela mondja*: Mondjunk a gyerekeknek utasításokat. Ha azt mondjuk: „Akela mondja, üljete le!”, akkor pontosan úgy kell tenniük. Ha más nevet mondunk, akkor nem szabad megtenniük, amit kérünk.

3. *Sormintakirakós játék*: Helyezzünk tárgyakat az asztalra meghatározott sorrendben. Rakhatunk sormintát is kis építőelemekből. Valaki kimegy, vagy becsukja a szemét. Ezalatt kis változtatásokat teszünk az előbbi mintán. Amikor a gyermek bejön/visszafordul, helyre kell állítania az eredeti formát.

Gyakorlati megvalósítás

Kapcsoljuk a történetet az általunk választott bevezető játékhoz.

- Hol van a helyed? (Otthon, az óvodában stb.)
- Honnan érzed/tudod, hogy ott a helyed?
- Miből tudod, hogy jó helyen vagy?

Térjünk ki a fizikai helyünkre, de mélyítsük el a kérdést a közösségben elfoglalt helyünk, az ott betöltött szerepünk, feladataink irányában is.

Amikor eltelték az ünnepek, Jézus és a szülei elkezdtek készülődni a hazafelé vezető útra azokkal az emberekkel, akikkel Jeruzsálembé érkeztek. Jézus azonban ott maradt a templomban, de ezt a szülei csak később vették észre. Elkezdtek keresni őt, mivel azonban nem találták, visszatértek a templomba. A tizenkét éves fiú a tanítómesterek között ült. Hallgatta őket, és beszélgetett velük. Az írástudók is csodálkoztak az értelmén és a feleletein. Amikor Jézust megtalálták a szülei, Mária megkérdezte tőle: „Miért tetted ezt velünk?” Jézus erre ezt mondta nekik: „Miért kerestetek, hát nem tudjátok, hogy nekem az én Atyám házában kell lennem?” Ezek után együtt elindultak haza.

- Van-e helyed neked – és csáládodnak – a templomban, gyülekezetben?

Jézust különleges kapcsolat fűzi az Atyához, ezért maradt a templomban. De Józseffel és Máriával szemben nem volt engedetlen és tiszteletlen, amiért nem tartott velük. Számára természetes volt, hogy az Atyjával, Istennel beszélget.

Javasolt ének és vers

Templomunk az Isten háza (<http://gyerekoldal.reformatus.hu/honlapok/enekszoveg/jezusenek/enek50.htm>)

Vasárnap van, szól a harang (EÉ 535)

Ünnepnap, vasárnap (EÉ 529)

Túrmezei Erzsébet: Otthonom a templom

Jézus megkeresztelése

(Mt 3,13-17)

Teológiai üzenet

Jézus magára veszi bűneinket

Pedagógiai üzenet

Bűn – büntetés – megbocsátás

Teológiai hangsúly

Jézus életéről a gyermekség után itt hallunk újra. Keresztelő János a pusztában bűnbánatra hívja az embereket, és akik megvallják bűneiket, azokat bemeztíti a Jordán vizébe. Jézus is megjelenik, de nem ő beszél, nem is hangozhatna el bűnvallás a büntelen szájából. Jánosnak lenne szüksége Jézusra, de Isten igazságának betöltéséért (Isten akaratának való teljes engedelmisséggel) Jézus beáll a bűnösök közé, és János őt is alámeríti. A vízbe merülés mögött ott az özönvíz képe, vagyis a pusztulás, de egyben a tisztulás is. A rituális mosakodás és vízzel való tisztulás többször előkerül az Ószövetségben is (3Móz 14,8; 17,16; 4Móz 19; 2Kir 5,14; Zsolt 51,9; Ez 36,25; Zak 13,1). Jézus alámerülésének következménye azonban nem a megtisztulása, hanem Isten tanúbizonysága őrá. Megnyílt az ég, és Isten Lelke mint galamb leszállt rá. Ahogyan a teremtésben Isten Lelke lebegett a vizek felett, az új teremtés kezdetének jele is a víz és a Lélek. Ez a kép utal a krisztusi keresztségre is, melyet a missziói parancsban olvasunk. A Szentlélek Isten megjelenése mellett az Atya Isten hangja is jelen van. A szózat, amely felhangzik, Ézsaiás prófétának az Isten szolgájáról (Ebed Jahve) szóló próféciját idézi fel (Ézs 42,1). Jézus a messiási küldetését is ez alapján értelmezi.

Valláspedagógiai hangsúly

A gyerekek még nem érthetik a teológiai különbséget Keresztelő János megtérésre és bűnbocsánatra szóló keresztsége és a keresztség keresztény gyakorlata között.

A hitoktatónak azonban tudnia kell, hogy a kettő nem ugyanaz (lásd a teológiai háttérét).

Az óvodáskorú gyerekek a szülőktől való teljes függéstől és kötődéstől az iskolaérettség idejéig terjedő életszakaszukat élik. Feszültséggel teli korszak ez a fejlődésükben. Az első feszültség a felcserélhetetlen ragaszkodás a szülőkhöz és a mégis bekövetkező elszakadás az óvodába járással. Lehet bennük testvérféltékenység is. Az önállósodás során gyakran élnek meg frusztrációt, amikor túl nagy fába vágják fejszájukat, illetve amikor tilalmakba, szabályokba ütköznek. Mindezek agressziót váltanak ki belőlük, mely tettekben vagy vágyakban („bárcsak ne lenne”) nyilvánul meg. Ezzel párhuzamosan megjelenik a büntudat és a szeretet elvesztésétől való félelem is. Feszültséget okoz, hogy éppen annak a szeretetét nem szeretnék elveszíteni, akire most annyira haragudnak. Gondolkodásukban a bűn és büntetés mint ok és okozat feketén-fehéren követik egymást. Fontos tolmácsolnunk Jézus szeretetét, aki megérti, hogy milyen nehéz a büntudat elhordozása. Azért jött, hogy levegye vállunkról ezt a terhet, megajándékozzon a bűnbocsánat felszabadító örömeivel.

Ajánlott tevékenység

1. *Családosi szerepjáték:* Olyan szerepjátékok kezdeményezése a babasorokban, ahol

előkészítjük az előttünk álló áhítat tartalmát („anyukás”, vendég fogadása, babakeresztelés stb.).

2. *Vizes játékok:* Lehetőség szerint vigyünk a gyerekek

közé vizet (takarításhoz, öntögetéshez, viráglocsoláshoz), s beszéljünk a vízről: a hasznáról, erejéről, tulajdonságairól stb.

3. *Családi, keresztelési képek, fotók nézegetése:* Kérjük meg a gyerekeket, hogy hozzanak, és vigyünk mi magunk is olyan képeket

nézegetni, amelyeken keresztelés van megörökítve. Beszéljünk a résztvevőkről, a kellékekről, az esemény fontosságáról, az élményeinkről. Előfordul, hogy az óvodás-istentisztelet keretében részesül egy-egy gyermek a kereszttség szentségében, ahol óvodástársai is jelen vannak. Ha közösen megéltünk

ilyet, beszélgetés közben utaljunk az ott történtekekre is!

Gyakorlati megvalósítás

Vigyünk körbe az áhítat közben egy tálcán annyi poharat, ahányan vagyunk, és egy kancsóban vizet.

- Igyunk egy pohár friss vizet! Ugye, milyen finom? Ti is szeretitek?
- Az élethez nagy szükség van rá, nélküle nem lenne élet a Földön! Mihez kell víz? Mire szoktuk használni?
- Mikor használjuk fürdésre, mosdásra?

- Lehet olyan, hogy egy ember tiszta, szép ruhában van, illatos, de mégis azt mondják rá, hogy piszkos?
- Szerintetek van olyan, amikor kívülről tiszták vagyunk, de belül piszkosnak érezzük magunkat?
- Belülről is megmosakodhatunk, megtisztulhatunk? Hogyan?

Elmondok nektek egy történetet:

Egyszer volt egy óvoda, az egyik csoportjában az volt a szabály, hogy a hét egy meghatározott napján hozhatnak a gyerekek otthonról játékot. Kényszerű szabály ez, de a muszáj szülte, mert sok és sokféle játékkal érkeztek a gyerekek nap mint nap az óvodába, amelyekkel nem is játszottak. A gyerekek jól ismerték a szabályt, mindig számolták a hét napjait. Az egyik napon az egyik nagycsoportos kisfiú titokban, a szülei és az óvó néni tudta nélkül mégis elhozta az egyik otthoni kedvencét. Délelőtt elbújt a barátaival, és titokban elővették. Bunkit építettek, be is sötétítettek, hogy senki ne vegye észre. Tudták, hogy ez nem jó dolog, de mégis mindegyikük benne volt. A rakodásnál azonban elveszett a játék. Keresték, kutatták, végül aztán a játék gazdája egyedül maradt, a többiek pedig a rakodás végeztével nyugodtan leültek a szőnyegre. A kisfiú sírni kezdett, szomorú volt, nehéz volt a szíve.

- Mit gondoltok, miért sírt?
- Csak a játékát sajnálta, azért aggódott?
- Féltetett a szülei és az óvó néni haragjától is?
- Miért?
- És a társai, akik délelőtt vele voltak, nyugodtak voltak? Lehetett lelkiismeret-furdalásuk?
- Ők piszkosnak érezték magukat belülről, a szívükben?
- Ki és mi tud ilyenkor segíteni? (Bűnbánat – ha őszintén megbeszéljük, és szeretettel helyreigazítjuk a dolgot.)

Semmiképpen se legyen megszégyenítő az ilyen beszélgetés!

A szüleitek és mi sem szeretünk kevésbé benneteket, ha nem cselekedtek helyesen. Az igaz szeretet nem múlik el egy rossz tettől, és mindig megbocsát. Jézus is így tekint ránk. Mindennap és minden körülmények között biztosak lehetünk a szeretetében.

Amikor Jézus már felnőtt volt, felkeresett egy embert, akit úgy hívtak: Keresztelő János. Neki Isten különleges feladatot adott, hogy az embereknek, akiknek piszkos volt a lelkük, szívük, beszéljen a megbánásról, a bűneik bocsánatáról, Isten Fiának eljövételéről. Sokan mentek őt hallgatni és megbánni a bűneiket. Utána pedig megmerítkeztek a folyó vizében, amivel lemosták a bűneiket, megtisztultak. Ez volt a keresztelés.

Egy napon nem más, mint Jézus lépett Keresztelő Jánoshoz, hogy keresztelje meg őt is. János meglepődött, amikor Jézus ezt kérte tőle, mert tudta, hogy Jézusnak nincs szüksége a bűnei lemosására. Ő igaz és tiszta volt! Azt kérdezte: „Miért akarod, hogy megkereszteljelek?” Jézus erre azt válaszolta neki: „Mert ez Isten akarata” – erre János megkeresztelte őt. Amikor Jézus kijött a vízből, egy galamb szállt a vállára, mely Isten Szentlelke volt. És Isten hangja hallatszott a mennyből: „Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm.”

Jézus azért jött, hogy segítsen nekünk: amikor sírva fakadunk a bűneink miatt, ő megbocsát nekünk, tisztára mossa a szívünket.

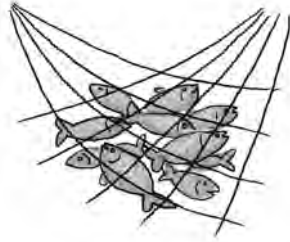
Javasolt ének

Mennyei jó Atyánk... (EÉ 296)

Olyan örömet, mint a forrás... (EÉ 571)

A nagy halfogás

(Lk 5,1-11)

Teológiai üzenet

Jézus tanítványokat hív el

Pedagógiai üzenet

Jézus követése

Teológiai hangsúly

A nagy halfogás története Jézus első három tanítványának elhívását beszéli el. Ez az első leírás arról, hogy Jézus nem a zsinagógában tanít, hanem a szabadban, ahol a köré gyűlő embereknek beszél. Lukács kifejezése, miszerint Jézus „Isten igéjét hirdette”, utal a korai egyház szóhasználatára, amelyben ezt az evangéliumi prédikációra alkalmazták.

Ebben a reggeli órában a halászok a hálóikat mosták. Jézus beszállt Simon hajójába, hogy a víz messze vigye a hangját, és úgy tanította a népet. Amikor befejezte, azt kérte Pétertől, hogy evezzen a mélyre, és a reggeli kudarc után ott vessék ki a megtisztogatott hálókat. Péter, aki tudta, hogy nappal a háló árnyékot vet, és a halak elkerülik, elpanaszolta Jézusnak, hogy egész éjszaka nem volt sikerük, a szavára azonban most mégis kivetik a hálót. A Mester szava követendő volt akkor is, ha Simon Péter bizonytalan volt, és úgy érezte, hogy az eredmény kétséges! A halászok nem voltak bizakodók, de kieveztek. Az eredmény nem maradt el, a hálók szakadoztak a nagy haltömegetől. „Szakmailag” lehetetlen volt a próbálkozás eredményessége, de Istennek lehetséges. A siker nem a tudásuknak, ügyességüknek volt köszönhető, hanem Jézus szavának.

Péter megrettent a hatalmas csodától, és leborult Jézus lába elé: „*Menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram!*” – ezt a mondatot nem a bűnbánat, hanem a félelem mondatta vele. Jézus sem bűnbocsánatot hirdet neki, hanem úgy felel: „*Ne félj...*” Péterben nem a rossz lelkiismeret szólal meg az elkövetett bűnökért, hanem azért

mondja ezt, mert átérzi, amit az isteni hatalom és szentség jelenlétében átélhet az ember. Az a bűn, amelyről itt Péter beszél, egyetemes, mindenki sajátja, aki nem Istennel való egységben él. Péter Jézusban megtapasztalja a természetfelettit, Isten jelenlétét. Péter nem méltó erre, Jézus mégis őt választja ki többek között Jánossal, Jakabbal és Andrással együtt. Nem kis feladatot bíz az egyszerű halászokra: azt, hogy „ezentúl”, vagyis attól a perctől fogva emberhalászok legyenek. Ők pedig követték Jézust (fizikai és szellemi értelemben egyaránt). Isten egyszerű és esendő embereket választott, hogy Jézus mellett tanulják és folytassák az evangélium továbbadását. A szentírási hagyományban és az egyháztörténetben is jellemzően mindenki alkalmatlannak érezte magát arra, hogy Jézus Krisztus „munkatársa” legyen. A hívás mellett biztatást is kapunk: „*Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki titeket...*” (Jn 15,16)

A Simon és Péter név váltakozva szerepel a történetben ugyanarra a személyre vonatkozóan. Nem derül ki pontosan, hogy mikor kapja Simon a Péter, vagyis „kőszikla” nevet: Jn 1,42 alapján az elhíváskor, Mt 16,18 szerint később.

Szómagyarázat

Mester: olyan személy, akinek tanítványai vannak, szavával és példájával tanít.

Tanítvány: aki az iménti példát követi, aki „érti a lényegét”. Jézus tanítványai teljes életközösségben éltek Mesterükkel.

Valláspedagógiai hangsúly

A valláspedagógiai üzenet lehet Ábrahám elhívásának újszövetségi párhuzama abban a vonatkozásban, hogy az Istennel, illetve Jézussal való mély szeretetkapcsolat az alapja Ábrahám hitének és a tanítvánnyá válásnak egyaránt. A szeretet igazi mélysége nem az emberen múlik, hiszen Isten/Jézus a kezdeményező. Az ember pedig bizalommal belehelyezkedhet ebbe a felkínált szeretetbe. A tanítványok Jézus munkatársaivá lesznek.

Péter sikertelen halászatához hasonlót bizonyára minden gyerek (felnőtt is) átél: mindent megtettem, mégsem sikerült. Jézus azonban nem minősíti őt, hanem még nagyobbat bíz rá ezután. Fontos a gyerekek önállóvá válásának folyamatában, hogy a felnőtt bevonja őket a saját tevékenységébe. Példájával mutatja, mit hogyan kell tenni. Talán egyedül gyorsabban elkészülne a munkájával, de az együtt munkálkodás örömeért, gyermeke(i) tanítása kedvéért mégis megosztja velük a feladatot. Ahogy például az együtt elkészített étel a család közös eledele lesz, az evangélium azoknak az embereknek a lelki tápláléka, akik közül Jézus – ma is – tanítványokat hív. Jézus az életünk értelmét adja meg, amikor tanítványává tesz. Ahogy a szülőnek nyújtott segítség nem azért szükséges, mert a gyermek nélkül nem boldogulnának, úgy a tanítványság is elsősorban a kapcsolat aktív megélését jelenti. A szülőnek/Jézusnak

segíteni nem más, mint a bizalmába fogadottnak lenni: van türelme hozzám, s rám bizza a feladatot akkor is, ha azt nem tudom tökéletesen elvégezni (úgy, mint ő maga). Az együttlét biztonságot ad, és örömforrás is egyben.

Ajánlott tevékenység

1. *Halászos játék* (színes papír, olló, ragasztó, hurkapálcika, gemkapocs, zsineg, háló, csomagolópapír, zsírkréta, mágnes): Színes papírból hajtogassunk a gyerekekkel többféle technikával és méretben halakat. Készítsünk hozzá horgászbótot is. Hurkapálcikára, botra erősítsünk zsineget, majd a mágnest és az elkészített hal fejére a gemkapcsot. Vegyünk elő egy nagyméretű csomagolópapírt, terítsük a földre, s zsírkrétával kezdjük el kékre színezni. Ez lesz a víz. Kérjük a körénk gyűlt gyerekek segítségét a kék színű kréták válogatásában és a színezésben. Közben jelezzük a gyerekek felé egy mosollyal, simogatással, dicséző szóval: „Jó, hogy itt vagytok, hogy segítetek!” Ha elkészült, tegyük bele a halakat. Aki szeretne, építhet csónakot is, aki nem, az a partról horgászhat. (Bátorítsuk, biztassuk a gyerekeket az egyes munkafázisoknál, hogy ki-ki a saját fejlettségi fokának megfelelően dolgozzon. De akkor sincs semmi baj, ha nem megy: „Gyere, megmutatom! Próbáld újra! Szívesen segítetek!”)

2. *Halászfogó*: Válasszunk magunk mellé egy társat, egy olyan kisgyermeket, aki kisebb és lassabb a többiekénél: „Örülnek, ha te lennél a párom, és segítenél minél több halacskát fogni!” – mondjuk neki bátorításként. A fogók nem engedhetik el egymás kezét, ők a halászháló. A többi kisgyermek a hal. Az a feladat, hogy minél több futkározó halacskát fogjanak el úgy, hogy közben nem engedik el egymás kezét. Akit sikerült megfogni, az csatlakozik a hálóhoz, így az egyre nagyobb lesz, és egyre könnyebben tudják bekeríteni a még futkározó halakat.

3. *Horgász vagy halász*: Vigyünk a gyerekek közé olyan képeket, amelyeken a halfogás különböző eszközei vannak, s olyanokat, amelyek horgásznak vagy halásznak az emberek. Válogattassuk szét velük a képeket aszerint, hogy melyik eszköz kell a horgászathoz és melyik a halászathoz. Mutassunk a gyerekeknek képeket halászkőről és a halászatról.

Gyakorlati megvalósítás

Beszélgessünk a halászok életéről, munkájáról.

- Mit csinálnak ezek az emberek?
- Hogy hívjuk őket?
- Mit csinálnak a halászok?

- Mivel fogják a halat?
- Egyedül vagy társakkal könnyebb nekik dolgozni?
- Miért és mikor kellene a társak?
- Éreztél már úgy, hogy nagyon jó lenne, ha segítene valaki abban, amit csinálsz, ha lenne melletted valaki? Mikor?
- Kit hívsz segítőnek, társnak?
- Miért őt? (Bizom benne, szeretem, jó vele együtt lenni stb.) Nekem is nagyon jó érzés volt, hogy együtt színeztük a vizet, és hogy volt társam a fogóban, hogy együtt válogattuk a képeket...
- Ti hogy éreztétek magatokat?

Mindenkinek szüksége van társakra (például felnőttek: munkatársak, család, barátok; gyerekek: játszótársak). Jézusnak is voltak munkatársai, olyan emberek, akiket arra hívott, hogy a Földön minél többen megismerjék Isten országát és azt, hogy Isten mennyire szeret minden embert.

Hallgassátok:

Jézus a Genezáreti-tónál tanított Istenről az őt hallgatóknak, amikor meglátott két hajót, amelyek a parton vesztegeltek. A halászok a hálóikat tisztogatták épp az éjjeli sikertelen halászat után. Jézus odament hozzájuk, és beszállt abba a hajóba, amelyik Simoné volt. Kérte, hogy vigye őt egy kicsit beljebb, hogy úgy beszélhessen az összegyűlt sokaságnak. Amikor végzett, azt mondta Simonnak: „Evezz oda, ahol mélyebb a víz, és ott vessétek ki a hálóitokat!” Simon így válaszolt: „Egész éjjel hiába fáradoztunk, mégsem fogtunk semmit. De a te szavadra mégis kivetem a hálót.” Rengeteg halat kerítettek be, annyit, hogy szakadoztak a hálók. Hívták a társaikat, hogy segítsenek behúzni a hajóba. Simon találkozott Jézus hatalmával: meglátta, hogy ő az Isten Fia, aki előtt nincs lehetetlen. Ettől megijedt, de Jézus megnyugtatta őt. Hívta, hogy tartson vele, legyen a tanítványa. Így szólt: „Ne félj, ezentúl emberhalász leszel!” Simon, Jakab és János kikötötték hajóikat, és mindent otthagya követték őt. Ahogy a rengeteg halat összegyűjtötték a hálójukkal, úgy kezdték el ezt követően Jézus szeretetének szavával az embereket őhozzá gyűjteni.

- Ma is lehetnek Jézusnak tanítványai?
- Hogyan lehetünk mi is Jézus tanítványai?
- Mit jelent őt követni?

Fontos és jó, ha odafigyelünk Isten szavára, és nem a magunk feje után megyünk, mert így áldás lesz az életünkön és munkánkon.

A tanítványsághoz elmondhatjuk a tizenkettő nevét, de természetesen nem kell megjegyezniük, visszamondaniuk a gyerekeknek. A tanítványok neve: Péter, Jakab, János, András, Fülöp, Tamás, Bertalan, Máté, Jakab, Júdás, Simon és Taddeus. Verses formában ismert felsorolás:

Péter volt az első, kit követett András,
Jakab, János, Fülöp, Bertalan és Tamás,
Máté, Jakab, Simon, Taddeus és Júdás,
Így nevezi őket sorban a Szentírás.

Javasolt ének

Ha te Jézust követed (EÉ 539)

Téged kér szívünk (EÉ 575)

Az első csoda – A kánai menyegző

(Jn 2,1-11)

Teológiai üzenet

Jézus csodája Istenre, az ő országára mutató jel

Pedagógiai üzenet

Jézus azt szeretné, hogy örömünk teljes legyen

Teológiai hangsúly

Jézus első csodájának történetét János evangéliumában olvashatjuk, ahol ez jelként szerepel. A csodatett Isten hatalmának a jele. A galileai Kánában lakodalmat rendeztek, s a többnapos (általában egyhetes) együtt ünneplésre Jézus anyja, valamint Jézus is hivatalos volt a tanítványaival együtt. A történet elbeszélése számunkra ott kezdődik, hogy a bor elfogyott, és Jézus anyja a fiához megy ezzel a kétségbeejtő helyzettel. Jézus visszautasító, ám válaszában nem tiszteletlen, hiszen a mai fül számára rideg „asszony” megszólítás akkor szokásos és használatos volt. Egy ószövetségi fordulattal válaszol (vö. 2Sám 16,10), vagyis azzal, hogy nem órá tartozik, nincs köze hozzá, s amikor eljön az órája, majd akkor fog cselekedni. Isten indítására fogja kinyilvánítani a hatalmát, amikor eljön az ideje. Mária az elutasítás ellenére a szolgálkhoz siet, és meghagyja nekik, hogy teljesítsék Jézus minden rendelkezését. Jézus nem mondja neki, hogy segít, Mária mégis bízik benne. Amint Jézus válasza, úgy az anyjához intézett utasítása is igei eredetű (vö. 2Móz 19,8; 24,3). Az udvaron állt hat kőveder, amelyben a rituális tisztálkodáshoz tárolt víz volt, kézmosáshoz kikészítve. Ezeknek úrtartalma két-három metrét volt (amely átszámolva kétszer vagy akár háromszor negyven liter lehetett), összesen tehát nem kis mennyiségű, négyszáznyolcvan-hétszázhusz liter vízzel lehetett megtölteni a korsókat. Jézus kérése az volt, hogy töltsék meg ezeket a

szolgák színültig. (Ez olyan mennyiségű víz, melynek ilyen természetes, hétköznapi jelenléte nehezen elképzelhető a szárazságtól sújtott Palesztinában. A csoda tehát túlmutat a szükségen, a bőségnek szimbolikus jelentősége van a történetben.) Jézus megadja a jelet, hogy „most” vigyenek a násznapynak. Ő pedig már borra lett vizet kóstol, méghozzá nagyon finomat. A bor finom ízét, kiváló minőségét emeli ki a történet a vőlegény számonkérésében. Az Ószövetségben a bor az öröm és a bőség jelképe. Jézus első csodájával az emberek örömét teljesíti ki. Jézus az Isten országát a menyegző örömnepéhez hasonlítja, és arra figyelmeztet, hogy a vőlegény jelenléte öröme hív.

Szómagyarázat

Menyegző: lakodalom.

Kána: város.

Tisztálkodási kőveder: víztartó edény, melynek vizét a rituális (ünnepi) tisztálkodáshoz használták.

Násznap: az esküvői lakoma rendezője.

Valláspedagógiai hangsúly

A történetnek kétféle megközelítést kínáljuk.

A) Az első feldolgozás a Jézussal való közösség örömeire tanít. Arra, hogy ha ő velünk van, az *elég*. Vannak természetesen szükségleteink: alapvetők is és olyanok is, melyek az igényességünkön múlnak, vagy csak bizonyos esetekben kellenek. A fogyasztói társadalom légkörében élő gyerekek (és felnőttek) világát átjárja a „sohasem elég” hiányérzete. Ez azonban nem azonos a teljesség iránti vágyból fakadó hiányérzettel. Nagyon egyszerű módon azt szeretnénk a gyerekek felé közvetíteni, amit ők maguktól is egészen jól éreznek, amíg az imént említett hatások el nem érik őket: a teljesség öröme nem külső kellékek vagy anyagi javak felhalmozásán múlik, hanem azt a megélt közösség nyújtja. A családi ünnep kellékei sem önmagukban jelentik az öröm forrását, hanem eszközök az ünneplésünkhöz. Mégis gondot fordítunk rájuk, hiszen a testünk szükségleteit is jelentik. Jézus vigyáz az örömünkre. Ha ő velünk van, az teszi teljessé az örömünket.

B) A másik feldolgozás háttere, hogy drámaian sok gyermek él ma megroppant családban. A házasság értéke vitatott a közgondolkodásban. Ennek a gyermekek a legérzékenyebb elszenvetői, hiszen nem is értik, mi történik a fejük fölött. Sokszor a szülők sem értik, észre sem veszik, hogy mi megy végbe a gyermekükben a családi élet krízise közepette. Ezt természetesen nem tudjuk egy áhítattal vagy hittanfoglalkozással orvosolni, de erősíthetjük az üzenetet, hogy a házasság és a család Isten jó akarata szerint való. Természetesen bízunk benne, hogy még mindig az ép családok vannak többségben, s nekik is a családi élet fontosságát szeretnénk tolmácsolni. A korábbiakban már volt szó az áldásról, most egy új helyzetben találkozhatunk vele. A családi életünkre is kérhetjük Isten áldását. A zsidó emberek nem a templomban

tartották az esküvőt, de számukra is fontos volt az áldás. Jézus első csodatételét, majd a későbbi csodákat is jelnek nevezi János evangéliuma. Istenre mutató jelek, melyekből tudjuk, hogy Isten örömmel akar bennünket megajándékozni. Az ő jelenléte teszi teljessé az örömmet. (Már itt, a földön, de az örök élet örömének is szép metaforája a menyegző képe, például Mt 22,1kk.) Ünnepeink alkalmával és hétköznapjainkban is kérhetjük, hogy legyen velünk.

Ajánlott tevékenység

1. *Süteménykészítés – vendégeskedés – lakodalmas játék:* A gyerekkel só-liszt gyurmát készítünk, együtt kimérjük, gyúrjuk, sodorjuk. Ha valaki elfáradt, ajánljuk fel a segítségünket. Sodorjuk, tekerjük, így lesz kalács, de süteményszaggatóval is formázhatjuk. Közben énekelhetjük: „Süssünk, süssünk...”, vagy mondogathatjuk: „Gyerekek, gyerekek, szeretik a peracet...”

2. *Agyagozás (vagy gyurmázás) – korsók, edények készítése:* Vigyünk a gyerekek közé agyagot/gyurmát. Mindenkinek adjunk egy kis darabot, melyet könnyedén meggyúr. Majd mindenkinek adjunk egy kis műanyag tálkát, melyet vékonyra sodort agyagcsíkokkal kibélelünk belülről. Kis ideig hagyjuk száradni, majd emeljük ki a tálból.

3. *Párválasztó körjátékok:* Kezdeményezzük a párválasztó körjátékok játszását: „A győri Györgynek...”, „Erdő mellett nem jó lakni”, „Kiszáradt a diófa”. Ki-ki válasszon a csoportja helyzetének megfelelően.

A) Gyakorlati megvalósítás

Amikor a gyerekek az áhítat közben elfoglalják a helyüket, terítsünk középre egy szép terítőt, és jelenítsünk meg egy vendéglátást.

- Örülök, hogy eljöttetek, már nagyon készültem, és vártalak benneteket. Vegyünk elő egy szelet kalácsot és innivalót. Együnk, vegyetek belőle!

Kezdeményezzünk beszélgetést egy olyan vendégség felidézéséről, amikor sokan vagyunk együtt, és jól érezzük magukat.

- Miért olyan jó az efféle ünnep?

Egy menyegzőre hívták Jézust, az édesanyját, Máriát és a tanítványokat. Rajtuk kívül sok vendég volt még ott, ezért roskadásig voltak az asztalok ennivalóval, és a korsók tele voltak borral. Ám egyszer csak elfogyott a bor. Mária szólt Jézusnak, mert tudta, hogy csak ő tud ezen segíteni. Ám Jézus azt felelte: „Nem jött el még az én óráim.” Mária bízott a fiában, ezért

azt mondta a szolgáknak: „Bármit is mond nektek, azt tegyétek meg!” Egy idő után Jézus a szolgáknak azt mondta, hogy az ajtó melletti kövedreket töltsék meg vízzel, majd merjenek belőle, és vigyék a násznagynak. Amikor kimerték, már bor volt a korsókban. A vendégeknek nagyon ízlett, de csak a szolgák, Mária és a tanítványok tudták, hogy Jézus tette ezt. A násznagy, aki a vendégekhez beszél a lakodalomban, nagyon elcsodálkozott, hogy milyen finom az új bor.

- Volt-e már Jézus a vendégeket az asztalnál?
- Ismerős ez a mondat: „Jövel, Jézus, légy vendégünk...”?
- Gondoltatok már arra, hogy ilyenkor azt szeretnénk, hogy Jézus velünk legyen?

Amikor imádkozunk, ő azt komolyan veszi, és valóban itt van velünk. Amikor együtt étkezünk, nagy öröm, ha sokan vagyunk, ha együtt a család. Jézus jelenléte pedig ezt az örömünket teszi teljessé.

B) Gyakorlati megvalósítás

Beszélgetés kezdeményezése:

Miután egy felnőtt ember megtalálja a párját az életben, akivel jóban-rosszban kitaranak egymás mellett, együtt tudnak örülni és sírni, elhatározzák, hogy szövetségre lépnek egymással – szeretetszövetségre –, amely az új élet forrása lesz. Ez egy nagy esemény, melynek alkalmából esküvői ünnepséget, menyegzőt tartanak. Meghívják rá rokonokat, ismerősöket, barátokat.

- Ki volt közületek már esküvőn?
- Miért rendeznek az emberek esküvőt?
- Miért számít nagy eseménynek?
- Kinek ünnep az a nap?
- Hova megy a násznép az ifjú párral?
- Miért mennek a templomba? (Isten előtt hűséget fogadnak egymásnak, és hálát adnak a társukért.)

Ennek örömeire még sokáig együtt maradnak: esznek, isznak, táncolnak, beszélgetnek, jól érzik magukat.

Egy ilyen alkalomra meghívták Jézust, az édesanyját, Máriát és a tanítványokat. Sok vendéget hívtak, ezért roskadásig voltak az asztalok ennivalóval, és a korsók tele voltak borral. Ám a boroskorsókból egy idő után elfogyott a bor. Mária szólt Jézusnak, mert tudta, hogy csak ő tud ezen segíteni. Ám Jézus azt felelte: „Nem jött el még az én óráim.” Mária bízott a fiában, és azt mondta

a szolgálknak: „Bármit is mond nektek, azt tegyétek meg!” Egy idő után Jézus a szolgálknak azt mondta, hogy az ajtó melletti kővedreket töltsék meg vízzel, majd merjenek belőle, és vigyék a násznagynak. Amikor kimerték, már bor volt a korsókban. A vendégeknek nagyon ízlett, de csak a szolgálk, Mária és a tanítványok tudták, hogy Jézus tette ezt. A násznagy, aki a vendégekhez beszél a lakodalomban, nagyon elcsodálkozott, hogy milyen finom az új bor.

Ez volt Jézus első csodája. A csoda nem varázslás vagy bűvészkedés, hanem jel, mely megmutatja nekünk Isten hatalmát. Jézusnak Istentől kapott hatalma volt ahhoz, hogy olyan dolgokat is megtegyen, melyeket mi, emberek nem tudunk megtenni. A hatalmával soha nem élt vissza, és nem a saját hasznára fordította. Jézus hatalma nem félelmetes, hanem többek között arra használja, hogy csendben őrizze, védje az örömünket. Azt akarja, hogy mi is örüljünk egymás szeretetének, hogy vigyázzunk egymásra, és gondoskodjunk egymásról. Mindenkinek fontos, hogy szeresse valaki. A mennyei Atyának mindenkire gondja van, ő azt szeretné, hogy boldogok legyünk, és örüljünk.

Javasolt ének

Ez az a nap (JÉ 3)

Téged kér szívünk (EÉ 575)

Olyan örömet, mint a forrás... (EÉ 571)

A vak Bartimeus meggyógyítása

(Mk 10,46–52)

Teológiai üzenet

Egyedül Krisztus – A kitartó hit

Pedagógiai üzenet

Jézusban bízhatunk

Teológiai hangsúly

Márk evangéliumában Jézus utolsó csodája Bartimeus meggyógyítása. A Mester küldetésének vége felé közeledett, sokat tanított, gyógyított, csodákat tett, megismertette önmagát, mégsem látták, mégsem értették sokan, hogy voltaképpen kicsoda is ő.

Jézus Jeruzsálembé igyekezett az ünnepekre. Nagy tömeg ment vele, követték őt. A forgalmas jerikói úton haladva az út szélén kolduló vak meghallotta, hogy a názáreti Jézus közeledik. Timeus fia (a *bar* azt jelenti, hogy valakinek a fia) a zsidó váradalmaknak megfelelően messiásként, „Dávid fiaként” szólította meg őt. A tömegből egyesek el akarták hallgattatni a kiáltozót, ő azonban annál hangosabban folytatta. Jézus meghallotta a kiáltást, és odahívatta Bartimeust magához. Ennek hatására a sokaságból többen biztatni kezdték őt, s a reménykedő vak ember annyira igyekezett, hogy még a futást akadályozó felsőruháját is levetette magáról. Jézus azt a kérdést tette fel neki, melyet néhány verssel korábban a Zebedeus-fiaknak: „*Mit akarsz, mit tegyek veled?*” Jakab és János hatalmat akartak, Jézus királyi jobbján és balján ülni. Kérésüket azonban Jézus nem teljesítette (Mk 10,35–45). Bartimeus ezzel szemben látni akart, s Jézus abban a pillanatban teljesítette a vágyát, amelyért kiabált, futott, és amelyben annyira hitt. Két kérés, két könyörgés – Jézus mindkettőt meghallgatja,

a teljesítésükről azonban ő dönt. A vak Bartimeus tisztán látta, amit a tanítványok és a nép még mindig nem. Így messiási jel, hogy a vakok látnak (vö. Ézs 35,5). Bartimeus nemcsak a szeme világát nyerte vissza, hanem attól kezdve követte is Jézust az úton.

Szómagyarázat

Vak: aki nem lát.

Valláspedagógiai hangsúly

A történet alkalom a fogyatékkal élők iránti érzékenyítésre. A vak ember kiszolgáltatott, sok mindenben hátrányban van látó társaihoz képest. Ugyanakkor fontos mozzanat a történetben Bartimeus lelki látása, mellyel felismeri Jézust mint Dávid fiát. A gyerekek nyelvén ezt így tolmácsolhatjuk: Bartimeus határozottan tudta Jézusról, hogy csak ő tud rajta segíteni. Kiemelhetjük még Bartimeus kitartását is, hogy nem tágított, nem hagyta magát elhallgattatni. Életkori sajátosság az „akaratosság”, mely sok felnőtt szemében negatív és megzabolázandó tulajdonság, holott ez a gyermek önállóságra való törekvésének megnyilvánulása. Rámutathatunk a követelődés és a kitartás közti különbségre is. Bartimeus kitartása a hitéből táplálkozott: ragaszkodott Jézushoz – Jézus pedig ezt nagyra értékelte.

A csodák: A kisgyermeknek gyakran vannak hatalmas vágyaik, álmaik, amelyeket szeretnének elérni, megkapni. Sokszor találkozhatunk azzal, hogy erős, mindenható hősökkel próbálnak azonosulni, olyanok szeretnének lenni, mint ők. Ne legyintsünk felnőttként ezekre a vágyakra, hiszen ezek jelek is lehetnek arra utalva, hogy „rossz kicsinek és kiszolgáltatottnak lennem, s ha egyszer nagy lehetnék, akkor mindent jól csinálnék!” (A farsangi jelmezek is segítik a gyerekeket az ilyen vágyaik megfogalmazásában és megélésében.) Fontos, hogy a bibliai csodatörténeteket válasszuk el ezektől a „mesehős csodatettektől”. Jézus nem fitogtatja az erejét, nem kérkedik vele, és nem arra használja, hogy úton-útfélen ámulatba ejtse az embereket. Az ő ereje Istentől kapott, egyedi. Az igaz hit a belé vetett bizalom által mutatkozik meg, amely sok csalódás és nehézség között sem hagyja el az embert. Isten nem teljesíti minden kívánságunkat, de mindig meghallgat bennünket. „A hit látja a csodát, a csoda megerősíti a hitet.” (Lenkeyné Semsey Klára)

Ajánlott tevékenység

1. „Mi lenne, ha...? – Játsszuk azt, hogy...”: A délelőtti folyamán játszunk a gyerekekkel olyan játékokat, amelyekben kipróbálhatják, hogy a különböző fogyatékkal

élők hogyan boldogulnak a mindennapokban. Példák:

- Rajzoljunk egy szánkba vett ceruzával vagy a lábunkkal!
- Próbáljuk ki a fókajárást!

- Beszéljünk úgy, hogy ne hallja senki más! Olvassunk szájról.
- Próbáljunk bekötött szemmel eligazodni a csoportban, csak tapogatózzunk!

2. *Érzékelőjáték:* Gyűjtsünk össze különböző anyagokat, melyeknek más és más a tapintása (például durva smirgli, vatta, zsákvászon, bársony, szőrös anyag, selyem stb.). Ragasszuk mindegyiket egy kemény kartonlapocskára úgy, hogy mindegyikből kettő legyen. Tegyük őket egy dobozba, melynek a belsejét kettéválasztjuk, és a két szemközti oldalán lyukat vágunk. Mielőtt beletesszük a dobozba a lapocskákat, nevezzük meg az anyagokat, és a gyerekeknek adjunk lehetőséget, hogy megtapinthatassák őket. A játék lényege, hogy a gyerekek tapintás alapján megtalálják az anyag párját (az egyforma anyagokat) a doboz két oldalán úgy, hogy nem látják őket, csak érzik az ujjakkal.

3. *Erre csörög a dió:* Kössük be egy önként jelentkezű kisgyermek szemét, álljuk körbe őt, és a hangunkat hallgatva (míg mi az „Erre csörög a dió” mondókát mondjuk) próbáljon elkapni bennünket. Akit elkapott, az kiáll.

Gyakorlati megvalósítás

- Örülök, hogy minden helyzetben és tevékenységben kitartóak voltatok. Nem lehetett könnyű bekötött szemmel tájékozódni! Milyen érzés volt, hogy nem láttatok?
- Hogy hívjuk azt, ha valaki nem lát?
- Szerintetek a vak emberek hogy tudják, hogy hogy néz ki egy baba vagy egy autó? (Elmondják nekik, megfogják, megszagolják stb.)
- Annak, akit az egyik érzékszerve nem segít, sokkal kitartóbbnak és figyelmesebbnek kell lennie a hétköznapi életben. Ti honnan tudtátok, hogy merre menjetek?

Azoknak, akik nem látnak, sokkal jobb a hallásuk, a tapintásuk és a szaglásuk. Sokkal figyelmesebbek az utcán és az emberek között. Előfordul, hogy olyan dolgokat is észrevesznek, amelyekre mi, látó emberek nem figyelünk eléggé. Olyankor a szívükkel látnak.

A Biblia is ír egy vak emberről, aki találkozott Jézussal.

Egyszer Jézus egy Jerikó nevű városba ment, ahol az emberek már nagyon várták őt. Voltak, akik eléje mentek, körbevették. Ebben a városban élt egy vak férfi is, aki naponta kiült az út mellé, hogy alamizsnát kérjen az emberektől. Bartimeus – így hívták őt – hallotta, hogy sok ember halad el mellette az úton. „Mi történt? Mi történt?” – kérdezte a sokaságot. „A názáreti Jézus jön” – felelték neki. Bartimeus tudta, hogy ki az, akit a

sok ember kísér. Hogy kihallatsszon a hangja a tömegből, hangosan így kiáltott: „Jézus, könyörülj rajtam!” Az emberek rászóltak, hogy maradjon csendben, hallgasson el. De ő még hangosabban kiáltott... S Jézus meghallotta őt. Megállt, és odament hozzá. Azt kérdezte: „Mit kívánsz? Mit tegyek veled?”

- Mit gondoltok, mi volt Bartimeus kérése?
- Mi lehet egy vak ember legnagyobb kívánsága, vágya?

Jézus meghallgatta a vak kérését, majd megadta neki, hogy láthassa mindazt, ami a világban van. Bartimeus ezek után egy percet sem gondolkodott, felállt, és boldogan követte Jézust, és dicsőítette Istent.

Bartimeus kitartóan imádkozott. Jézus után kiáltott, és hitt abban, hogy ő az, aki meg tudja szabadítani a bajától. Jézus a Szabadító, bátran rábízhatja az életét. Mi is bátran elmondhatjuk Istennek a kéréseinket, gondolatainkat, s biztosak lehetünk abban, hogy ő meg is hallgat minket.

- Ki az köztetek, aki szívesen elmondja, hogy mit szeretne megbeszélni Istennel?

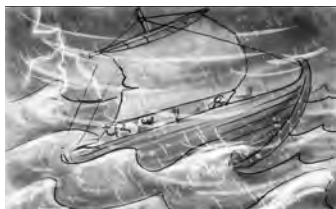
Ne kívánságlistát soroljunk, hanem álljunk meg egy-egy kérés után, vagy a felnőtt segítsen a csokorba gyűjtött kéréseket, hálaadást, vallomást stb. imádsággá fogalmazni. Ha szükséges, korrigáljuk is: hogy az ne legyen követelőzés, s az imádság ne váljon komolytalanná. Azonban arra is vigyázzunk, hogy ne cenzúrázzuk a gyermekek imádságait, tiszteljük az őszinteségüket! Ne mondjuk, hogy „ilyesmit nem illik Istentől kérni”. Inkább olyasformán egészítsük ki (ha szükségesnek érezzük), hogy: „Mennyei Atyánk! Te ismered a vágyainkat. Te tudod, mi az, amire leginkább szükségünk van.”

Javasolt ének

Téged kér szívünk (EÉ 575)

Jézus lecsendesíti a tengert

(Mt 8,23-28)

Teológiai üzenet

Jézus úr a természet erői felett

Pedagógiai üzenet

Ne félj!

Teológiai hangsúly

A történet mindhárom szinoptikus evangéliumban szerepel (Mt 8,23-28; Mk 4,35-41; Lk 8,22-25). Jézus szélvészt, vihart, hullámokat lecsendesítő szavait valamennyi a *parancsol* kifejezéssel jegyezte fel. Ez Jézus természetfeletti hatalmát jelzi, aki úr a tenger és a vihar felett is.

A Galileai-tengeren gyakoriak voltak a hirtelen támadó és megszűnő viharok, a tanítványok talán ezért is hagyták még Mesterüket egy ideig aludni, mielőtt fel merték őt kelteni, de a nagy veszély fenyegetése legyőzte tétovázásukat (Márk leírásában a hajó megtelt vízzel, és süllyedni kezdett, Máténál elborították a hullámok). Márk elbeszélésében a Mestertől kérnek segítséget, Máténál Uramnak, *Küriosznak* szólítják Jézust, akitől a megmentésükért, szabadításukért könyörögnek vesztükben (*szóldzó* ige főnévi alakja: *szóldér*, 'szabadító'). Így kiált fel Péter is néhány fejezettel később, amikor a vízen járva az erős szélre figyel, és süllyedni kezd. Jézus segít, ám mielőtt csodát tenne, számonkéri a tanítványok hitét, és ezzel Istenre irányítja a figyelmet. A tanítványok félnek, pedig tudniuk kell, hogy Isten uralkodik a tengeren. Jézus parancsol a szeleknek és a tengernek, hiszen úr a természet erői felett is. Szavára megszűnik a szél, és még a hullámok is elsimulnak, csend lesz. Nem természetes módon ér véget hirtelen a vihar, hiszen akkor a hullámok még sokáig dobálták volna a csónakot.

A csodának vannak más tanúi is. Márknál több hajó indult el együtt az átkelésre, itt pedig az emberek csodálkozását írja le Máté, akik a természet erői feletti diadalt látva kérdezik, hogy ki ez. A megelőző szakaszban Jézus áldozatos (otthonélküliség) és mindent megelőző (az apa eltemetése kötelesség) követéséről esik szó, amely itt kiegészül a feltétlen bizalommal és hittel.

Szómagyarázat

Kicsinyhitű: aki a hitével nem tud elég erősen Jézusba kapaszkodni. Jézus azonban az ő erős kezével meg tud tartani.

Valláspedagógiai hangsúly

„Bár szülőként szeretnénk teljesen megkímélni gyermekeinket a félelemtől, ez nem lehetséges, és nem is volna célravezető. (...) A vele való szembenézés a személyiségfejlődési folyamat igen fontos része. Noha általában egyértelműen negatív jelenséggént tekintünk rá, és igyekszünk azonnal elfojtani, megszüntetni, a félelmet fel lehet fogni állapotjelzőként is, mely figyelmeztet a külső veszélyre vagy a belső egyensúly megbomlására. Nélküle rég elvesztettük volna túlélőképességünket.” (KÁDÁR 2013, 163. o.) Ugyanitt Kierkegaard gondolatát idézve: „...aki tehát megtanult méltó módon félni, az tanulta a legtöbbet.”

A gyermek hároméves kora körül jelentkezik a szimbolikus félelem. Ez annak köszönhető, hogy mivel még kevés információja van a világról, annak hézagait a fantáziájával tölti ki. Egy nehéz élethelyzetben valami konkrét dologra, élőlényre vetíti ki a szorongását. Ilyenkor kezdődhet a sötétől, árnyaktól való félelem is. Ötéves kor körül jellemző a különböző veszélyektől, balesetektől, természeti katasztrófáktól való félelem. Minden esetben fontos a felnőtt támogató jelenléte, biztonságot adó közelsége. A viharba került tanítványok élethelyzete sűrítve mutatja be azt, hogy felnőttkorunkra sem szabadulunk meg a félelmektől. A mai kor embere a maga félelmei közepette ugyanúgy a létbiztonságának elvesztését éli meg, mint a háborgó tengeren utazók.

A „Jézus velünk van, de alszik” életérzése rímelt a kisgyermeknek arra az igényére, hogy konkrétan és kézzelfoghatóan szeretné megélni a felnőtt jelenlétét, oltalmát, megtapasztalni a konkrét segítséget. Jézus azonban maga bátorít: hatalma akkor is valóság, amikor éppen nem látjuk őt energikusan tevékenykedni. Ő úr a természet erőin és minden félelmetes dolgon, mely megriaszt. Bátran hívhatjuk segítségül. Fontos fogódzót adhatunk gyermekeink kezébe a róla szóló tanítással. A lélektani ismeretekre alapozott megküzdési stratégiákon túl gyermek és felnőtt számára egyaránt létkérdés az élő Jézus valóságos jelenléte s a belé vetett hit.

Ajánlott tevékenység

1. *Szélforgó készítése:* Készítsünk a gyerekekkel többféle színű és formájú szélforgót. Ha lehetőségünk adódik, próbáljuk ki szélcsendes és szeles időben.

2. *Vihar a tengeren:* Hajtogassunk papírcsónakot, helyezzük el az asztalon, és fújjuk minden oldalról, mintha vihar támadna.

Gyakorlati megvalósítás

- Mindenki vegye kézbe a forgóját, szaladjatok körbe vele!
- Most álljatok meg!
- Mikor forog?
- Mi kell ahhoz, hogy forogjon?
- Találós kérdés:

Honnan jön? Senki se tudja.
Azt se, merre visz az útja.
Kéményeken furulyáz,
Tőle lobban a parázs.
Hátán felhő lovagol,
Nád előttte meghajol.
A fák róla beszélnek,
Minek hívják, no?
(*Szélnek*)

- Másra is jó a szél ereje?
- Mire képes a szél?
- Voltatok már kint, amikor nagy szél fújt?
- Erősebb az embernél a szél?
- Miből gondoljátok?
- Mit szoktatok tenni, ha vihar van?

Lehet, hogy van a gyerekek között olyan, aki fél a nagy széltől, vihartól.

Egyszer Jézus is viharba került. Hallgassátok, hogy történt. Egy napon Jézus hajóra szállt, hogy kimenjen a tengerre. A tanítványai is vele tartottak. Amikor egyre beljebb kerültek, feltámadt a szél, nagy vihar lett. A hullámok majdnem felborították a hajót. A tanítványok féltek, megijedtek, hogy mi lesz velük. Mindent elkövettek, hogy megmentse a hajót. Jézus pedig mindeközben nyugodtan aludt. A tanítványai kétségbeesve felébresztették. Kérték, hogy segítsen rajtuk. Ő erre felkelt, és ráparancsolt a szelekre és a tengerre: „Hallgass el! Némulj meg!” – és nagy csend lett. Még a tenger és a szél is engedelmeskedett neki. A szavára lenyugodott minden. Látjátok, van, aki mindennél hatalmasabb és erősebb. Ő vigyáz rátok is.

Javasolt ének

Ne aggodalmaskodjál (EÉ 586)

Kicsi vagyok én, mégse félek én (JÉ 158,1)

A magvető példázata

(Lk 8,4–8)

Teológiai üzenet

Jézus az evangéliummal Isten országát terjeszti

Pedagógiai üzenet

Fogékonyság Isten ígéje iránt

Teológiai hangsúly

Ennek a bibliai szakasznak a műfaja példázat, még ha hiányoznak is belőle a „hasonlít”, „olyan, mint” kifejezések. Jézus egy mindennapi életből vett példát beszél itt is el, ám a mélyebb tartalom nem teljesen egyértelmű első hallásra. Az evangélium szövegét továbbolvasva pedig az is kiderül, hogy a tanítványok sem értik a beszédet, ezért Jézus megmagyarázza nekik.

A fejezet bevezetőjében Jézus vándormissziós útjairól olvashatunk (Lk 8,1). Habár tanítása és tevékenysége meggyőző, mégsem mindenki követi őt. Jézus arról beszél, hogy Isten ígéje azonban eléri a célját. A magvető az ige hirdetője, a mag pedig az ige. A magvető munkája nem kecsegtet sikerrel, az eredmény mégsem marad el, sőt bőséges lesz. A példázat a misszionálásra történő biztatás is egyben.

A parabola elbeszélésében az ellentét és a fokozás feszültségével él Jézus. A magok egy része ki sem kel, a másik része elszárad, a harmadik pedig kinőve pusztul el, s csak a jó földbe hullott mag ad termést. Az viszont hatalmas mértékűt: nem négy-szerest, hanem százszorost! A palesztinai mezőgazdaságban még a legtermékenyebb helyeken is csak hússzoros termésre lehetett számítani. A százszoros haszon Isten bő áldására utal (vö. 1Móz 26,12).

A példázatban hangsúlyos a magvető személye. Azonban úgy tűnik, a nevezett magvető elpazarolja a magot, hiszen négyből egyet dob csak a jó talajba, a többi kárba megy. Akkoriban a vetést követte a szántás, vagyis a magokat beforgatták a földbe. Így minden magnak megvolt az esélye a termésre. Vagyis ez a magvető esélyt ad a

kitaposott, a köves és a tövises talajnak is. Isten minden emberhez szól, mindenkire kiárasztja szeretetét, és nem fárad bele, hogy a megtérésre hívjon és várjon.

Jézus mellett ott ülnek a tanítványai, s az elhangzó magyarázat már nem a tömegnek, hanem nekik szól. Itt a hangsúly nem a magvetőn, hanem a magon van, amely Isten ígéje. A mag útjának példája az ember szívének lehetőségeit tárja fel. Az első az, aki Isten ígését nem érti meg, az leperog róla (útfél). Elhal a hit, ha a kezdeti lelkesedés nem mélyül el, nem válik meggyőződéssé. De úgy is elhal a hit, ha a megpróbáltatások, nehézségek megingatják, és nem nő tovább (kövek). És akkor is, ha nem azt tápláljuk, hanem az élet gondjai, gazdagsága és élvezetei kapnak hangsúlyt, figyelmet (tövisek). Aki azonban jó és igaz szívvel, vagyis egész lényével és életével figyel az ígére, és meg is tartja azt, annak a hite a kísértések és próbák ellenére is megmarad, és az ige bőséges termést hoz. A hit maga is termés, és az ige nyomán egyre többen rátalálnak Isten országának örömére.

Szómagyarázat

Magvető: érdemes képpel illusztrálni, hogyan vetették régen a gabonát, melyből liszt, majd kenyér lesz. Vagyis a magvető munkája életünk alapfeltételéhez szükséges.

Valláspedagógiai hangsúly

Az óvodáskor a kisgyermek életének egy olyan szakasza, amelyben az utánzás fontos szerepet kap. Az óvodás utánozza a viselkedési módokat, mozdulatokat, a mimikát és a szavakat, ezáltal hasonul az utánzotthoz, leggyakrabban a hozzá érzelmileg közel álló személyhez. Az így átvett viselkedési minták fokozatosan válnak belsővé. A környezete értékrendjét, a viselkedési szabályokat a szülőktől, óvónőktől, pedagógusoktól, környezete tagjaitól átvett szokásokból, véleményekből sajátítja el. Fontos, hogy a kisgyermek előtt példát adó ember személye és értékrendje ne változzon gyakran. A gyermek számára az az optimális, ha a család és a közösség értékrendje hasonló, sőt azonos, ha az elfogadó, határozott, ugyanakkor szelíd nevelői attitűd érvényesül. A gyermeket a felnőttnek való megfelelni akarás motiválja. Fontos számára a tekintélyszemély szava, akihez érzelmileg kötődik. Ugyanakkor meg kell küzdenünk a dackorszak kihívásaival is, amikor a szavunk „falra hányt borsó”, a szabályokat, elvárásokat megannyiszor el kell ismételnünk, mire azok valóban beépülnek a gyermekek mindennapjaiba. Ilyenkor a legfontosabb a türelem és a következetesség.

Amikor Jézus Isten országának titkairól tanít, ugyanígy fontos az ő személyéhez való egzisztenciális kötődés. A tanítványoknak azért nem kellett példázatokban beszélnie, mert ők már „belülről” ismerték Isten országának titkait, amikor Jézussal teljes életközösségben éltek: „*Nektek megadatott, hogy ismerjétek az Isten országának titkait...*” (Lk 8,10a) Ez a Lélektől kapott ismeret nyilatkozik meg Péter vallástételében is (Mt 16,16–17).

Amikor a magvető példázatát tanítjuk, fontos szólnunk Isten mint a pazarló magvető bőkezűségéről. Ő nem mond le senkiről sem, amikor ígét hirdeti, esélyt ad az emberileg esélytelennek is. A példázatbeli talajok kapcsán az emberi befogadókészségről, Isten ígéje iránti nyitottságról tanítunk. Noha fontosnak tartjuk, hogy az ige hallgatásának következményei vannak az életünkben – Pál is egészen konkrétan megnevezi a bennünk és közöttünk munkálkodó Lélek gyümölcseit –, ne moralizáljunk. Az ige hallgatása nyomán bennünk történik valami, mint az elvetett maggal a földben. Hasonlít ez a szabályok interiorizálásának folyamatához, mégis több annál: az ige megváltoztat. Nekünk csak be kell fogadni, s az megtermi gyümölcset az életünkben (lásd: nem fogsz lopni, ölni stb., ahogyan azt a Tízparancsolat értelmezésekor leírtuk), amikor az engedelmesség nem a fenyegettség érzéséből fakad, hanem szeretetből és hálából.

Ajánlott tevékenység

1. *Magok ültetése* (tálak, kövek, föld, magok): Kezdjük hét elején a vetést, hogy a gyerekek mindennap megfigyelhessék a változásokat. Tegyük egy-egy tálba vagy cserépbe kavicsot, illetve gazmagos, valamint tiszta földet. A magot a gyerekek tegyék a kavicsba, a kavicsra, a gyomos és tiszta földbe. Közben beszélgethetünk, hogy hogyan vetettek az emberek régen és ma.

- Milyen tennivalónk lesz a héten? (Öntözés, gondozás.)

Színesítheti a befogadást Fésűs Éva *Búzaszem* című meséje.

2. *Képnézegetés a magvetés munkálatairól*: Vágjuk ki a képeket a mellékletből, majd rendezzük őket sorrend szerint: 1. földművelés: a talaj előkészítése; 2. magvetés; 3. gondozás; 4. a növény növekedése, fejlődése; 5. aratás, betakarítás.

Gyakorlati megvalósítás

Vigyük a körben ülő gyerekek közé az együtt előkészített képeket, amelyeken a magvetés folyamatai láthatók. A képek sorba rendezése után mondjuk el az egész folyamatot, a magvetők munkáját úgy, hogy közben mindig a megfelelő képet mutatjuk fel. (Akár dobozból készíthetünk egy tévét is, és azt „bekapcsolva megnézhetjük” egy „természetfilm” formájában is.)

- A magvetés, a magvetők munkája nem könnyű feladat, és a sok munka után nem biztos, hogy a mag termést is hoz. A vetés/ültetés után nem látjuk, hogy mi történik a földben. Jézus egyszer a magvetőről mondott egy példázatot.

A történet elmondása közben mutassuk meg, hogyan végezték régen a magvetést. Akár kössünk magunk elé a képen látható módon egy kendőt, s az ábrázolt mozdulattal érzékeltesük, mennyire bőkezűen hintette mindenfelé a magot a magvető.

Egyszer egy ember kiment magot vetni. Ahogy a magokat a földre szórta, némelyik közülük az útféltre esett, s azt eltaposták vagy felcsipegették a madarak. Némelyik a köves, sziklás földbe pottyant – ez kinőtt, de hamar el is száradt, mert nem kapott nedvességet. Némelyik a tövises és gyomok közé esett, de amikor annak az elhullott magjaival együtt kinőtt a földből, a gyomok elnyomták, elfojtották. Némelyik pedig a jó, puha földbe esett, itt szépen növekedett, és amikor eljött az ideje, bőséges termést hozott.

- Hol érezte jól magát az elvetett mag?

Nézzük meg, hogyan fejlődik a jó földbe hullott mag, míg termést hoz. Mutasunk képeket a csírázásról, kis hajtásról, szárba szökő, majd kalászt hozó vetésről (melléklet). Mindeközben állítsunk párhuzamot Jézus magvető munkájával. Ő az evangéliumot, az örömhírt hullatja a szívünkbe. Ahogy a föld mélyén elindul a változás, úgy bennünk is fontos dolgok mennek végbe, amint az örömhírt meghalljuk.

- Mi történik az emberrel, ha örömhírt hall?

A csíra képe mellé tehetünk egy derűs arcot ábrázoló képet (melléklet), hogy segítsük a megértést. Tehetjük ezt még további képek segítségével, eljátszással vagy csak beszélgetéssel. Így szeretnénk bemutatni, hogy Isten igéjével örömhír hull a szívünkbe, ott növekedésnek indul, s barátságossá, szeretetteljessé teszi az életünket.

- Mit gondoltok, miért nem egyformán fejlődtek a növények?
- Milyen talajba kerültek?
- Mi szükséges ahhoz, hogy szép növényé fejlődjenek? (A gyökérszövet és a föld fontosságának kihangsúlyozása.)

Ne moralizáló, „terméscentrikus” legyen a feldolgozásunk! Irányítsuk a gyermekek figyelmét az ige befogadásának fontosságára. Kiindulhatunk az evangélium szavából. Jézus azt szeretné, ha befogadnánk az örömhírt. „Bőkezűen” hirdeti mindenkinek. Ahogy a mag a földben növekedésnek indul, úgy a szívünkig ható örömhír is új életet munkál bennünk.

Szemléltethetjük ezt képekkel vagy játékkal: aki örömhírt hall, az mosolyog, ugrál örömeiben, átöleli a társát, jókedvűen, derűsen folytatja tevékenységeit. Ki is próbálhatjuk: magunkhoz hívunk egy gyermeket, a többiek pedig felszólítjuk, hogy figyeljék, mi történik. Sógunk neki valami jó hírt (például: „Hoztam neked valami finomat”), a többiek pedig mondják el, mit olvastak le az arcáról, mit mondhattam neki. Mondjanak még példákat, milyen jó hír okoz változást a külsőnkön, illetve bennünk. Aki befogadja Isten szeretetének jó hírét, annak az élete mindig jó irányban változik!

Javasolt ének

Kimegy a magvető (EÉ 531)

Olyan örömet, mint a forrás... (EÉ 571)

Húsvét az egyházi óvodában

Csoportszoba-dekoráció

A farsang elteltével beköszönt a böjt időszaka, a hamvazószerdától húsvét vasárnapjáig tartó negyven nap. Az óvodás gyermekekkel ezt úgy élhetjük meg, hogy velük együtt szedjük le a farsangi vidám, hivalkodó díszeket, dekorációt. Az előttünk álló időszakra használhatunk egy-egy díszhez lila színt is, hiszen ez a böjt liturgikus színe.

Válasz a gyerekek kérdéseire, spontán beszélgetések

Közben sok lehetőség adódik a beszélgetésre, a bennük felmerülő kérdések megválaszolására azzal a céllal, hogy halljanak a böjtről, az előttünk álló eseményekről.

Az Istenre figyelő felnőtt példája

Fontos itt is a felnőtt példája: hogyan éli meg ő a böjtöt. Legyen ez olyan időszak, amelyben nem az éhezés, nem a fogyókúra, hanem az Istenre figyelés és a lelki megújulás a fontos, és ez a cél. Fordítsuk figyelmünket Isten felé, és ha így teszünk, azt a gyermekek is megérik.

Felkészülés egy mesélő sorozaton keresztül (Fehérke története)

A húsvét előtti hetek, napok minden korosztály számára szép és sokatmondó története lehet Farkas Jánosné Zsóka *Fehérke* című meséje. Egy kisbárány (Fehérke) történetén keresztül a gyermekek találkozhatnak Jézus földi életének lényegével, az Atya Isten akaratával és terveivel, a jó és rossz emberi tulajdonságokkal és a jó Pásztorral, aki életét adja a juhokért. Minden magyarázat nélkül értik és érzik belőle a lényegét, és évről évre kérik és várják, hogy hallhassák újra meg újra. Lényeges, hogy a Fehérke történetének felolvasása nagycsütörtökön érjen véget, hiszen másnap kezdődik a húsvéti szünet.

Szerepjátékok

Az alvás előtt felolvasott egy-egy rész alapja lehet a következő délelőtti szerepjátékának, ahol a kisgyermekek saját választásuk szerint bújhatnak a Jó és a Rossz pásztor, Fehérke, Csendes, Kíváncsi és a történet további szereplőinek bőrébe. Biztosítsunk hozzá különböző színű és összetételű anyagokat, készítsünk közösen fejdíszeket, és megépíthetjük hozzá a helyszíneket is.

Templomi koncert

Az egyházi óvodákban az utolsó hét eseményeinek nagyon szép és tartalmas lezárása lehet – gyermek és felnőtt számára egyaránt – a nagycsütörtöki, illetve húsvéti

Fehérke-koncert. Erre az alkalomra már úgy érkezünk a templomba a gyerekekkel, hogy hallhatták az örömhírt: Jézus feltámadt! A koncerten óvó nénik, szülők, volt óvodások részvételével szólalhatnak meg klasszikus zeneművek, melyek között egy-egy húsvéti, tavaszi ének, illetve a Fehérkéből már jól ismert részletek csendülnek fel.

Ajándék bárányka, amely emlékeztethet mindenkit húsvét örömére

A koncert végén minden kisgyermek egy óvó néni által készített kisbárányt kaphat kézbe és vihet haza örömmel (mely minden évben más és más).

Húsvéti ünnepkör

Helye az egyházi évben

Az egyházi év másik nagy ünnepi időszaka a karácsony/epifánia után a húsvéti-pünkösti ünnepkör. Ez az időszak hosszabb és tagoltabb, mint az első. Húsvét – karácsonnyal ellentétben, amelynek időpontja szintén összefüggésben áll a természet változásával – úgynevezett mozgó ünnep, időpontját 325-ben a niceai zsinat a tavaszi napéjegyenlőséget (március 21.) követő első holdtölte utáni vasárnapra tette. Ettől a kiszámított dátumtól függ a húsvéti ünnepkör minden további jeles napja.

Húsvétot *negyvennapos böjt* vezet be, azonban a böjt időszakának is van előkészületi időszaka, melyet a 6. század óta ünnepelnek nyugaton: a hetvened, hatvanad és ötvened vasárnapja. Hetvened vasárnapjának neve a húsvét utáni vasárnap, a fehérvasárnap ünnepétől visszaszámolva érthető. Ahogyan az ötvened is úgy jön ki, hogy húsvét vasárnapját elsőnek véve ötven napot visszaszámolunk. A farsangi időszak hivatalosan a nagyböjt kezdetével, a húsvéttól visszaszámított negyvenhatodik nappal, hamvazószerdával ér véget. Az azt követő hat nagyböjti vasárnapot a „böjti” megnevezés helyett egyházunkban szokás az óegyházi nevein emlegetni: *Invocavit, Reminiscere, Oculi, Laetare, Iudica, avagy Palmarum*. A vasárnap mindig örömnappal Krisztus feltámadása miatt, ezért a nevezett vasárnapok nem számítanak bele a negyvennapos böjtbe.

A nagyhét *virágvasárnap*pal (Palmarum) kezdődik, amely Jézus jeruzsálemi bevonulásáról kapta a nevét, amikor pálmaágakat terítettek elé. *Nagycsütörtökön* az úrvacsora és a lábmosás eseményét ünnepeljük, melynek örömteli jellegét fejezi ki a templomokban az oltárterítő hófehér színe. *Nagypénteken* Jézus Krisztus passiójának és halálának drámájára emlékezünk, ekkor fekete és helyenként akár üres is a templom oltára.

Húsvétvasárnap Krisztus feltámadásának örömnépe. Húsvéthétfővel folytatódik az öröm, amely terjed. Húsvét nyolcada, amelyet fehérvasárnapnak is nevezünk, szorosan a feltámadás ünnepeléséhez kapcsolódott. A húsvétkor megkereszteltek ekkor vehettek részt először a gyülekezeti közösséggel együtt az úrvacsora szentségében. A locsolkodás népszokásának eredete a húsvéti keresztségre vezethető vissza.

Kiemelkedő még a *mennybemenetel* ünnepe, amelyet húsvét után negyven nappal, csütörtökön (vagy az azt követő vasárnapon) tartunk, amikor a Szentírás tanúsága szerint Jézus Krisztus elfoglalta mennyei trónját. A húsvéti ünnepkör *pünköss*del zárul, amely húsvét után hét héttel, azaz ötven napra következik. A neve is erre utal, hiszen a görög *pentékoszté*, azaz *ötvenedik* szóból származik. Pünkösd napján a Szentlélek kiárasztását, valamint a keresztyén egyház születését ünnepeljük. Az

ünnap másnapján arra kerül a hangsúly, hogy Isten szeretete mindenkit üdvözíteni akar, és az örömhír terjed a világon. Az ünnapen a piros szín (templomokban az oltárterítő) utal arra, hogy a Szentlélek munkáját ünnepejük.

Bibliai háttér

A negyven napig tartó böjtölés bibliai eredetű egyházi hagyomány. A *negyvenes* szám többször előkerül a Bibliában, például negyven napig tartott a vízözön áradása, negyven évig tartott a választott nép pusztai vándorlása az ígért földjéig, Mózes negyven napot töltött a Sínai-hegyen a parancsolatokért, és Jónás is negyvennapos böjtöt hirdetett Ninivében. A legfontosabb és legközvetlenebb példa pedig Jézusé.

A böjtölés szintén többször előkerül a Bibliában. Az Ószövetségben megemlíthetjük például Mózes, Illés, Ninive lakói, Eszter vagy Dániel böjtölését, valamint Ézsaiás próféta szavait az Istennek tetsző böjtről (Ézs 58,6–7; 13–14). Az Újszövetségben olvassuk, hogy Jézus a megkísértése előtt negyven napig böjtölt, azonban megvádolták azzal, hogy a tanítványai nem böjtölnek. Jézus válasza: „*Gyászolhat-e a násznép, amíg velük van a vőlegény? De jönnek majd napok, amikor elvétetik tőlük a vőlegény, és akkor böjtölni fognak.*” (Mt 9,15) Sőt az imádság és adakozás mellett tanított az Istennek tetsző böjtről is (Mt 6,16–18).

A nagyböjti időszak felkészülés Krisztus feltámadásának ünnepeére Isten felé fordulással, bűnbánattal és önmegtartóztatással. Jézus passióját mind a négy evangélium leírja. A jeruzsálemi bevonulással kezdődik az az út, amely a keresztfához és az üres sírhoz vezetett.

Virágvasárnapon ünnepejük a Messiás királyi bevonulását. Jézus samárháton érkezett a városba, s a nép virágokat, pálmaágakat hintett a lába elé, felsőruhákat terített a földre, így dicsőítette őt. Jézus a zsidó ünnepre zarándokolt a fővárosba, ahol el akarták őt veszejteni. Pészah (görög közvetítéssel: páska) az egyiptomi rabságból való szabadulás ünnepe. Magyarul a kovásztalan kenyér ünnepeének is nevezik, mert a fáraó annyi időt sem hagyott a zsidóknak az Egyiptomból való távozásra, hogy kenyeret keleszthettek volna, ezért a vízből és lisztből gyúrt, kelesztés nélküli pászkát ették. A pészah a *pszh* gyökből származik, melynek jelentése: 'átugrik', 'érintetlenül hagy', 'megkímél'. Ez a szó arra utal, amikor Isten a tizedik egyiptomi csapás alkalmával átvonult Egyiptomon, és minden elsőszülöttet megölt, de a báránnyal megjelölt izraeli otthonokat, azok elsőszülötteit megkímélte. A bárányt kovásztalan kenyérral és keserű füvekkel kellett elfogyasztani. Már az első páska elrendelések elhangzott, hogy ezt az eseményt emlékezetben kell tartani, és évről évre meg kell ünnepegni. Ez lett Izrael legnagyobb ünnepe. Jézus ezt az ünnepi vacsorát a tanítványai körében költötte el. Ez a *nagycsütörtöki* utolsó vacsora. Kenyeret nyújtott a tanítványainak, és ezt mondta: „*Vegyétek, ez az én testem*”, és bort: „*Igyátok, mert ez az én vérem.*” Ez az úrvacsora szerzésének ünnepe. János evangéliuma itt említi

a lábmosás történetét. A vacsora után Jézus a tanítványaival a Gecsemáné-kertbe ment, s arra kérte őket, hogy virrasszanak vele. A tanítványok azonban elaludtak. Még azon az éjjelen Júdás csókkal árulta el Jézus kilétét, akit elfogtak és elvittek. A zsidó vallási fórumon istenkáromlással vádolták, majd a római hatóságok elé hurcolták politikai jellegű, koholt vádakkal. Péter, a leghűségesebb tanítványa háromszor megtagadta, hogy ismeri őt.

Nagypéntek eseményei gyorsan zajlottak. A római helytartó, Poncius Pilátus Jézust a meghallgatása után átküldte Heródeshez mint területi illetékeshez, ő azonban visszaküldte őt. Pilátus az ünnepre való tekintettel egy valakinek kegyelmet adhatott. A tömeg azonban nem szánta meg a megkorbácsolt foglyot, hanem Jézus elítélését kérte. Pilátus megmosta kezeit, ezzel jelezve, hogy Jézus vére nem az ő kezéhez tapad. Ezután Jézust töviskoszorúval megkoronázták, és kigúnyolták. A Golgota hegyére vitte fel a keresztrudat, ahol megfeszítették. Halálakor a jeruzsálemi templom oltárát díszítő kárpit szétszakadt, és sötétség lett. Mivel szombatra nem akarták az elítélteket a kereszten hagyni, elvihették a holttesteket. A sziklasírhoz, ahová Jézust temették, öröket állítottak a főpapok, hogy el ne lopják a testet, hiszen attól tartottak, hogy Jézus a halál utáni harmadik napon valami módon elhagyja a sírját. *Vasárnap* az asszonyok finom keneteket hozva a sírhoz mentek, mely azonban üres volt: Jézus föltámadt. Az evangéliumok beszámolnak még arról, hogy Jézus a feltámadása után többször is megjelent a tanítványai között, és erősítette őket. *Negyven nap* elteltével pedig a mennyei trónusára ült. Megígérte, hogy elküldi a Vigasztalót. *Pünkösdkor* a Szentlélek kiáradt a tanítványokra, majd elkezdődött a misszió.

A böjti idő valláspedagógiai háttere

A böjt az Istenre és a befelé figyelés, a felkészülés ideje. Mindezekhez eszközül szolgálhat az önmegtartóztatás, az élvezetekről vagy a kényelem bizonyos fokáról való lemondás, az önfegyelem. Amíg az adventi időben Jézus érkezését vártuk, arra készültünk, hogy őt a szívünkbe fogadjuk, addig a húsvétot megelőző időszakban meghitt helyett inkább feszült várakozást élünk át. A tavasz érkezése, a természet éledése is magában hordozza ezt a feszültséget. Petra ZIEGLER tanulmányában (2007, 22–23. o.) magában a lila színben is „az ellentétek harmóniáját” fedezi fel. A hideg kék és a meleg piros szín keveréke a jég és a tűz szélsőségét juttatja eszünkbe, a kettő mégis együtt van jelen a lila színben. De gondolhatunk az ég és a föld találkozására is, mely már a teológiai üzenet felé is mutat, hiszen Jézus emberként való megjelenésében és szenvedésében valóban ég és föld összeért.

Evangélikus hagyományunkban nincsenek tételes előírások a böjtre vonatkozóan. Az időseket, betegeket, gyermekeket a katolikus egyházak is felmentik a táplálkozással kapcsolatos böjtölés alól. Nyilván mi sem ilyesmit kell hogy tanítsunk az óvodásoknak. A befelé fordulás, hosszabb csend sem az óvodáskorú gyermekek sajátja.

Az önfegyelem, várni tudás, a felnőttre figyelés azonban napi kihívás és „tananyag” ebben az életkorban – nem csak a böjti időszakban. Adódhat olyan nevelési helyzet is, amikor valakinek nem sikerül „legyőznie önmagát”: figyelmetlen, fegyelmezetlen, indulatos stb. Ilyenkor kifejezhetjük a megértésünket, például: „Tudom, milyen nehéz úton haladsz, amikor megpróbálsz türelmes lenni. Jézus azért vállalta az ő nehéz útját, hogy érezzük, hogy velünk van a mi utunkon, segít célhoz érni.” Használjuk ezt az érzékeny időszakot bölcsen! Ne ostor legyen a kezünkben a böjti önfegyelem, hanem megértő segítségnyújtás. Legyen figyelmünk arra, hogy egy-egy nehezebb természetű gyermek mekkora küzdelmet vív önmagával, és értékeljük a kis eredményeket is. A böjt mindannyiunknak (nem csak a „problémás” gyerekeknek) fontos lehetőség életünk kérdéseinek nyugodt, figyelmes tisztázására, életünk kereteinek felülvizsgálatára, megerősítésére.

Virágvasárnap

Jézus a király

(Mt 21,1-9; Mk 11,1-10; Lk 19,28-40; Jn 12,12-19)

Teológiai üzenet

Jézus a király

Pedagógiai üzenet

Jézusra figyelünk

Teológiai hangsúly

A jeruzsálemi bevonulást mind a négy evangélium elbeszéli, azonban nem egységesen, és János evangéliuma több részletben is eltér a szinoptikusokétól. Nagy tömegek zarándokoltak pészah ünnepére a fővárosba, Jézus is útra kelt a tanítványaival együtt. Az út utolsó szakaszán, amikor már Jeruzsálem külvárosához, Betfagéhoz értek, Jézus előre látta az eseményeket, és elküldte két tanítványát szamarért egy általa meghatározott helyre. A tanítványok bizonytalanok voltak, hogy egyszerűen kivezethetik-e a szamarat, de Jézus megnyugtatta őket. Ha kérdezik tőletek, miért oldjátok el, „mondjátok: az Úrnak van szüksége rá”. Ez a királyi bevonulást megelőző jelenet is Jézus feltétlen hatalmát mutatja. A szamár csikó olyan állat, amelyen még nem ült senki, és igába sem fogták. Ennek a feltételnek kellett megfelelnie az Istennek szánt áldozati állatnak is (4Móz 19,2; 5Móz 21,3), valamint a frigyládát húzó teheneknek (1Sám 6,7). Ez a minőség is Jézus méltóságára utal. Zakariás próféta jövendölése szerint (Zak 9,9; 14,4) a messiáskirály szamarháton érkezik, és békét hoz, valamint az utolsó napon az Olajfák hegyén jelenik meg. Jézus ezzel a beszédes cselekedettel is rámutat arra, hogy milyen király ő: nem politikai harcot hoz, hanem a békesség országát teremti meg, nem isteni hatalmasságát hangsúlyozza, hanem alázatos. A Jézus mellett és előtt haladó tanítványok, kísérők, zarándokok hódolata a messiáskirálynak szólt. Leterítették felsőruháikat (vö. Jéhu királlyá kenése előtt, 2Kir 9,13), és pálmaágakat tettek a földre, hogy kifejezzék várakozásukat és hódolatukat Mesterüknek.

Az Olajfák hegyén már látszott a templom. A zarándokok olykor zoltárokat énekelve és ujjongva vonultak innen, és hálát adtak a szent városba érkezésért. A hozsánna, a „Dávid fia” messiási cím és az áldásmondás itt Jézusnak szólt. Az idézett zoltárvers – „Áldott, aki az Úr nevében jön” (Zsolt 11,26) – egyértelművé teszi, hogy Jézus az Úr küldötte, mégpedig aki az ő nevében jön, vagyis Istentől kapott hatalommal és méltósággal rendelkezik. Lukács evangélista leírja, hogy a farizeusok felháborodtak a jeleneten, és Jézust számonkérték miatta. Ő azonban így válaszolt: „Mondom nektek, ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani.”

Szómagyarázat

Felsőruha: köpenyhez hasonló öltözet.

Hozsánna: szó szerint: 'szabadíts meg', 'ments meg' – dicsőítésre használták.

Valláspedagógiai hangsúly

Virágvasárnap történetéhez nehéz kifejezett valláspedagógiai szempontot találni, hiszen ez az ünnep tele van rácsodálkozással és kérdőjellel. Jézus bevonulása bizonyára sokak számára csupán látványosság volt, másoknak felismerés, megint másoknak olyan helyzet, melyet nem vagy csak később tudtak értelmezni. Ebben az értelemben az őt üdvözlő tömeg helyzete nagyban hasonlíthat ahhoz, amit egy kisgyermek nap mint nap átél: lát valamit, amit nem teljesen ért, de ami mégis hatást gyakorol rá. Utánzással átveszi a környezetében látott viselkedésmintát, ezzel belehelyezkedik a szituációba, és így próbálja megérteni azt. Nem zavarja, hogy a történések egyes elemei abszurdak.

Milyen üzenetet hordoz mindez számára? Közelítsük Jézus felől, aki alázattal, szeretettel, békességgel uralkodik. Pontosan azt hozza, amire a kisgyermeknek és Isten minden gyermekének szüksége van: aki a példát adja, aki a tekintélyszemély az életében, az nem hatalommal és erőszakkal, hanem szeretettel uralkodik.

Ajánlott tevékenység

1. *Város készítése:* Rajzoljunk egyszerű házakat a gyerekekkel közösen, melyeket kiszínezhettek saját kedvük szerint. Ha elkészültek vele, vágják körbe őket ollóval, és ragasszuk egymás mellé egy nagy kartonra úgy, hogy észrevetethessük a gyerekekkel, hogy utcák kezdenek kialakulni. (Ha a hely engedi, építkezhetünk papírdobozokból is.) Amíg ők a házakat készítik, a felnőtt készítsen egy királyi palotát, melyet azonban ne ragasszunk le. Amikor elkészült, engedjük a gyerekeket, hogy benépesítsék emberekkel, állatokkal és növényekkel. Közben pedig mesélhetünk nekik egy mesét, melyben király is szerepel (például *Adj Isten egészségére!* vagy *A csillagszemű juhász*). Célunk, hogy a király hatalmi státuszát érzékeltessük.

2. *Korona készítése:* Készítsünk koronát a gyerekekkel különböző anyagokból és technikákkal (például alufólia összetekerésével ezüstkoronát, fehér kartonból színezéssel, festéssel díszítve, színes kartonra előrenyomott minta ragasztásával, sablonok segítségével).

3. *Színezés:* Adjunk a gyerekeknek színezőt, melyet haza is vihetnek.

Gyakorlati megvalósítás

Amikor körbeülünk, kezdeményezzünk beszélgetést a gyerekekkel:

- Ki az, aki koronát visel?
- Kiből lehet király? Bárki lehet?
- Kitől kapja a hatalmát?
- Hol lakik?
- Hol ül?
- Mivel közlekedik?
- Mi a király dolga?
- Mit vár tőle a népe?
- Mitől jó egy király?
- Miért szerethetik az alattvalói?
- Miért nem?
- Meddig terjed a hatalma?
- A király akaratának mindenkinek engedelmeskednie kell?
- A királynak is engedelmesnek kell lennie?

Ha koronákat készítettünk, akkor vihetünk a gyerekek közé egy széket, melyet leterítünk fényes anyaggal, az lesz a trón, és a gyerekek ráülhetnek.

- Te mit tennél, ha király lennél?
- Milyen király lennél?

Ha várost készítettünk a gyerekekkel, akkor azt vigyük a kör közepére, hogy mindenki láthassa. Vegyük ki a királyi palotát a házak közül, úgy kezdjük el a történet mondását.

Ma egy olyan királyról hallhattok, akit már ti is ismertek. Róla nem mesekönyvből olvashatunk, hanem a Bibliából. Ott úgy is nevezik, hogy a királyok királya.

- Ki lehet ő?

Jézus egy napon a tanítványaival Jeruzsálembe indult. Ezzel Atyjának, Istennek engedelmeskedett, az ő akaratát teljesítette. Az úton sok emberrel találkozott, és sokan követték is őt. Amikor Jeruzsálem határába érték, megállt. Két tanítványát előreküldte, hogy menjenek, és hozzanak neki

a faluból egy szamarat. Ők elmentek, és úgy cselekedtek, ahogy Jézus megparancsolta nekik. Hamarosan a szamárral tértek vissza, melynek a hátára ráterítették a felsőruháikat. Jézus így ült a hátára. Ahogy haladt a jeruzsálemi úton, az emberek sokasága fogadta őt úgy, hogy a ruháikat és pálmaágakat terítették a poros útra, Jézus lába elé. A tömeg pedig ezt kiáltotta: „Hozsánna a Dávid Fiának! Áldott, aki jön az Úr nevében! Hozsánna a magasságban!”

- Mit gondoltok, Jézus elvárta, hogy királynak szólítsák?
- Akarta, hogy az emberek hajbókoljanak előtte? (Adj Isten egészségére!)

Nem, hisz ő nem palotában, hanem az emberek között élt, nem volt szolgája, volt helyette viszont sok-sok barátja. Nem volt pénze, de ő volt a leggazdagabb, mert szerette Istent és az embereket, és szeretettel tekintett minden emberre. A mennyek országának örömét hozta a világba. Az ő hatalma örökké tart, soha nem lesz vége.

- Kitől kapta a hatalmát? (Istentől.)
- Ki engedelmeskedik neki? (Aki megtartja a szavát.)

Ő maga is engedelmes volt: mindig nagyon figyelt, hogy mit kíván tőle Isten. Jézus ma is király, a mi királyunk. Szeret minket, és vigyáz ránk!

Javasolt ének

Jézust áldja énekünk (EÉ 538)

Megy a pásztor (EÉ 542)

Böjt

Utolsó vacsora

(Mt 26,17-29)

Teológiai üzenet

Úrvacsora

Pedagógiai üzenet

Közösség Jézussal

Teológiai hangsúly

A kovásztalan kenyerek hétnapos ünnepének első napján a zsidók az egyiptomi szabadulás emlékére páskavacsorát ettek. Alkonyattal érkezett el az új nap, ezért pészah ünnepének előestéjén, niszán 14. napjának estéjén fogyasztották el a húsvéti bárányt. Jézus is a hagyományok szerint ünnepelt. Előre tudta, hogy mi vár rá, hiszen kimondta: „az én időm közel van”, vagyis a kairosz, az Istentől rendelt idő, és azt is pontosan megmondta, hogy hol tölti el az estét. Ahogyan az ünnepi ételnek, a vacsora menetének is meghatározott előírásnak kellett megfelelnie. Az este liturgiája nem adott lehetőséget beszélgetésre, tehát csak előtte vagy utána derülhetett fény az áruló kilétére. Jézus ugyanis bejelentette, hogy valaki elárulja őt. A tanítványok mind elszomorodtak, hiszen belátták, hogy akár akaratukon kívül, gyengeségük és esendőségük miatt is árthatnak Mesterüknek. Egy tából étkeztek, bensőséges közösségben voltak egymással, Júdás mégis árulóvá lett.

Az úrvacsora alapítását a szinoptikusok (Mt 26,17-29 mellett Mk 14,22-25; Lk 22,15-20) és Pál apostol (1Kor 11,23-26) is lejegyzik. Az evangéliumokban szerepel, hogy Jézus hálát adott a kenyér fölött (szokás volt étkezés elején, illetve a különböző ételekre, italokra mondott áldás). Kimondta, hogy „ez az én testem”, mely arám nyelven annyit tesz, hogy 'én magam'. A kehely felett szintén áldást mondott, és kijelentette, hogy „ez az én vérem”, amely „kiontatik” (passivum divinum). Vagyis

az áldozatra utal, mely „sokakért”, vagyis mindenkiért történik. Máté hozzáteszi, hogy a bűnök bocsánatára, amely még jobban aláhúzza halálának engesztelő jellegét. Az utolsó vacsora volt ez, hiszen Jézus a tanítványaival utoljára ünnepelt együtt itt, a földön (ígérete szerint legközelebb majd a messiási lakomán). Egyben ez volt az első úrvacsora is. Lukács és Pál apostol hozzáteszik, hogy „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”. Egyházunk tanítása, hogy az úrvacsora gyakorlata nem csupán emlékvacsora, hanem Jézus Krisztus valóságos jelenléte a kenyérben (mivel kovásztalan kenyeret evett Jézus azon az éjszakán, ezért mi is ostyával vesszük) és borban (mivel a szőlő termése, ezért néhol szőlőlevet is használnak alternatívaként).

Szómagyarázat

Páskavacsora: Isten népének ünnepi étele, melyet egy évben egyszer fogyasztottak. Ezzel emlékeztek arra, hogy valamikor régen Isten megszabadította népét a fogságból.

Kovásztalan kenyér: lapos, lángoshoz hasonló formájú kenyér, mely gyorsan elkészíthető.

Valláspedagógiai hangsúly

Asztalközösség: A gyorséttermek, védőgázos csomagolású szendvicsek, sietős családok világában felnövő gyerekek (és a szülők nemzedéke is sokszor) nem ismerik az *asztalközösség* kifejezést. Persze nem is maga a szó a lényeg, hanem az élmény: amikor szeretteinkkel együtt, nyugodt körülmények között ülhetünk az asztalhoz, amikor van idő szépen teríteni, mindenkit kivárni, beszélgetni. Sokszor meg is fogalmazzák a gyerekek: azért várják, szeretik az ünnepeket, mert akkor együtt van a család.

Gyermekúrvacsora: A szépen, harmonikusan megélt úrvacsorai közösség ugyan csak vonzó a kisgyermek számára. Lelkészek, gyülekezeti tagok számtalan olyan élményről tudnak beszámolni, amikor egy kisgyermek őszinte áhítattal vágyott arra, hogy ő is részesüljön abban a közösségben, melyben a gyülekezet felnőtt tagjai. Általánosan elterjedt gyakorlat, hogy a még nem konfirmált korosztály áldásban részesül az úrvacsorai oltárnál. Arra is van példa, hogy a szülő a saját ostyájából letör egy darabkát, s odaadja a gyermekének. Egyházunknak komoly törekvése, hogy teológiailag átgondolt módon tegye lehetővé a kisgyermek úrvacsorához bocsátását. Sokak aggálya, hogy kicsi korban, tanítás nélkül még nem értik meg a gyermekek, hogy miről is van benne szó valójában. Másfelől az is tapasztalat, hogy a konfirmáció jelen gyakorlatával éppen abban az életkorban nyitjuk meg az úrvacsorához járulás lehetőségét, amikor a fiatalokból már elmúlik a kisgyermek áhítatos nyitottsága, de még nem érlelődik meg a felnőtt komolysága, s csupán érthetetlen formasággá üresedik az első úrvacsoravétel.

Hadd álljon itt a győri óvodai áhítatok sok évre visszanyúló tapasztalata: A kérdésre, hogy mit szólnak a gyerekek az „ez az én testem, ez az én vérem” véres valóságához, az óvónők azt felelték: „Nem kérdeznek semmit.” Jézus szava juthat erről eszünkbe: „...ismét meglátlak majd titeket, és örülni fog a szívetek, és örömtöket senki sem veheti el tőletek: és azon a napon nem kérdeztek éntőlem semmit.” (Jn 16,22b–23a) Fontos tanulsága ennek a tapasztalatnak, hogy az úrvacsora vételekor nem a megértésen van a hangsúly, hanem a Krisztussal megélt, bensőséges közösségen.

Ajánlott tevékenység

1. *Vendégvárás, terítés, pohárhajtogatás:* A délelőtt folyamán játsszunk a gyerekekkel vendégvárás szerepjátékot. Hívjunk meg mindenkit a vacsorára. Kezdjük a készülődést terítőkészítéssel: készítsünk elő egy fehér anyagot, melyre egy műanyag flakon alját festékbe mártva nyomjunk mintákat a gyerekekkel közösen. Hajtogassunk szalvétát, papírból poharat, és tegyünk annyit az asztalra, ahányan vagyunk. Fontos, hogy a gyerekek érezzék, hogy mindannyiukra számítunk, és mindegyiküket várjuk. Vigyünk a játékhoz igazi kenyeret, mellyel megkínáljuk a „vendégeket”. Amikor mindenki kapott egyet, mondjuk: Ez az utolsó, nincs több!

2. *Báránka készítése:* Vigyünk a gyerekek közé egy kosárban fehér, szürke, barna és fekete fonalakat. Mindenki kedve szerint választhat, és készíthet belőle kis gombolyagokat. Ez lesz a bárány teste. Majd vágják ki a gyerekek az előre megrajzolt bárányfejet (a kicsiknek vágjuk ki előre), s hagyjuk meg nekik a lehetőséget, hogy ők rajzolhassák meg a bárány arcát (kedves, mérges, dühös, kíváncsi stb.).

3. *Egy közkedvelt játék:* Játsszunk a gyerekekkel olyan játékot (például fogócska, Ki van a takaró alatt?, szincápa stb.), melyről tudjuk, hogy nagyon szeretik. Egy-szer-kétszer játsszuk el, majd mondjuk nekik: Ez lesz az utolsó! (Az a cél, hogy ha még kérik, hogy játszhassák, akkor se engedjük, hisz ez volt az utolsó!)

Gyakorlati megvalósítás

Kezdeményezzünk beszélgetést a gyerekekkel, amikor körbe leülünk:

- Tudjátok, mit jelent az, hogy utolsó?
- Hol hallottátok már ezt a szót?
- Mi lehet utolsó?
- Mikor mondjuk ezt a szót?
- Jó vagy rossz, ha valami utolsó?

Megfogalmazhatjuk az ezzel kapcsolatos hiányérzeteket, az elengedés fájalmát, de azt is, ha valami rossz volt, és felszabadító érzésként élhetjük meg, ha „ez lesz az utolsó”.

Végül irányítsuk a gyermekek figyelmét arra, hogy ha valami utolsó, azt a legtöbb esetben követi valami új, mely egyúttal „első” is lesz: például az utolsó óvodai napot hamarosan követi az első iskolai.

Jézus is készült még egy utolsó dologra, mielőtt elárulták őt. Ez egy ünnepi vacsora volt, a húsvéti vacsora, melyet a tanítványaival együtt fogyasztott el. Együtt adtak hálát Isten szeretetéért. Azért hívta szeretett tanítványait egy asztalhoz, hogy még egyszer utoljára együtt lássa őket, és beszélgessen velük, mert tudta, hogy sokan állnak lesben, akik irigyek rá, és féltik tőle a hatalmukat, akik csak arra várnak, hogy legyőzhessék őt. Jézus elmondta a tanítványainak, hogy tudja, hogy ki lesz az, aki elárulja és a katonák kezére adja őt. Megmutatta a tanítványainak az igazi alázatot, azért, hogy tudják, hogyan kell élniük. E különleges vacsora alkalmával Jézus a tanítványainak még adott is valamit: „Fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte, odaadta a tanítványoknak, és ezt mondta: Vegyétek, egyétek, ez az én testem. Azután fogta a poharat, és hálát adott, odaadta nekik, és ezt mondta: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.”

Jézus tudta, hogy a tanítványokkal ez az utolsó ilyen, elköltött ünnepi vacsora, de ezután valami más, valami új fog következni. Egy új ünnepel ajándékozta meg a tanítványait és minket is. Ez az úrvacsora szertartása, melyet ma is gyakorolhatnak a felnőtt hívő, bűneiket megbánó emberek. Jézus mindenkit hívogat az asztalához közös úrvacsorára. A templomban nem láthatjuk Jézust, de tudjuk, hogy ígérete szerint ott is jelen van közöttünk.

- Hallottátok már ti is ezeket a szavakat? („Vegyétek, egyétek...”)
- Hol?

Biztosítsunk lehetőséget, hogy a gyerekek megismerkedhessenek az úrvacsora kellékeivel, az ostyával és a kehellyel.

Javasolt ének és imádság

Jézust áldja énekünk (EÉ 538)

Ne félj, mert megváltottalak (csak a refrén – ZÉ 5)

Megy a pásztor (EÉ 542)

Imádságban köszönjük meg, hogy Jézus ma is velünk van, vigyáz ránk, és az asztalához hív.

Húsvét

Az üres sír

(Mt 27,31-44.50; 28,1-10)

Teológiai üzenet

Üres sír – Jézus halála és feltámadása

Pedagógiai üzenet

Jézus győz

Teológiai hangsúly

Az utolsó vacsora után Jézus kiment az Olajfák hegyére imádkozni a tanítványokkal. Júdás ott árulta el őt. Elfogták, és azzal vádolták, hogy Istennek mondta magát, a római hatóságok – Pilátus – előtt pedig azért kellett bűnözőként megállnia, mert királyságról beszélt. Habár ő nem a rómaiakat lesöpörő földi birodalmat, hanem Isten királyságát, a békesség és szeretet uralmát hirdette, mégis elítélték. Az ítélet kihirdetése után sok szenvedést kellett kiállnia azon a napon, amelyről minden nagypénteken megemlékezünk. A katonák kigúnyolták, kinevették, méghozzá az egész jeruzsálemi helyőrség előtt. Felöltöztették bíborpalástba, a római helyőrség öltözetébe, a fejére töviskoronát tettek, a kezébe nádszálat, és hajbókoltak előtte.

A passió leírásában az evangélisták leginkább azt hangsúlyozzák, hogy Jézus engedelmesen Isten akaratát teljesítette be, és valóban Isten Fia volt. Jézus az Ószövetségben megjövendölt messiásnak bizonyult. Erre utalnak a leírásban a 22. és 69. zsoltár versei is. Jézust a Golgotán keresztre feszítették más elítéltekkel együtt. A szenvedőknek epével kevert bort kínáltak, hogy egy kicsit elkábítsa őket, de Jézus azt nem fogadta el. Szokás volt a keresztre felírni az elítélt nevét és bűnét. Jézus keresztféjére a „zsidók királya” titulust írták fel. A feszületeken ma is feltüntetett I. N. R. I. latin rövidítés erre utal: *Jesus Nazarenus Rex Iudeorum*, vagyis Názáreti Jézus, a zsidók királya (vö. Jn 19,19–22).

A megvetettség és gúny ellenére (még a kereszten is provokálták, hogy mentse meg magát) mégis Jézus diadalát bizonyítja a kereszthalála. Háromórás sötétség borult a földre (átszámítva a mi időnkre körülbelül déltől háromig): gyászolt a föld, mielőtt Jézus kilehelte a lelkét. A halál általában közvetlenül a test kimerülése miatt következik be, ám Jézus rendkívüli módon, hangos kiáltással halt meg, liturgikus zsolnárvesssel az ajkán. Halálakor más csodálatos jelek is bekövetkeztek: a templom kárpitja kettéhasadt (Jézus utat nyitott a menny, Isten felé), a sziklák meghasadtak, és a sírok megnyíltak. A százados pedig bizonyosságot tett a kereszt alatt, hogy Jézus valóban Isten Fia volt. A szombati ünnepre való tekintettel levették a testeket a keresztről, s Jézust egy barlangsírba helyezték. A sír elé követ hengerítettek, hogy bizonyosak legyenek benne, hogy senki nem férhet hozzá. A lepecsételt követ őrség őrizte. Vasárnap hajnalban asszonyok mentek a sírhoz, hogy megkenjék Jézus testét, de az óriási követ elhengerítve találták. Egy angyaltól tudták meg, hogy feltámadt a halálból. Az asszonyok boldogan rohantak a tanítványokhoz, hogy elvigyék az örömhírt, Jézus pedig megadta nekik a találkozás örömét is.

Szómagyarázat

Feltámadás: Jézus meghalt a kereszten, de Isten visszahozta őt a halálból, hogy újra éljen.

Valláspedagógiai hangsúly

Szabad-e kisgyermekkel a születés titkáról és a halálról beszélgetni? Előbbi tekintetében nagyobb a nyitottság és az egyetértés a szülők között. A halál kérdése azonban sokszor még a felnőtt ember számára is tabunak számít. Sok szorongás, aggodalom és tanácstalanság uralkodik ezen a téren a gyermekekkel foglalkozó felnőttekben. Itt is fontos szem előtt tartani a korábban is hangsúlyozott elvet: a válaszaink legyenek mindig őszinték, és a gyermekeknek azokra a kérdéseire válaszoljunk, amelyeket ők tesznek fel, s ne rángassunk elő olyan problémákat, melyeket még nem érthetnek.

Ugyanakkor naiv dolog azt gondolni, hogy a kisgyermeknek nincs tudomásuk az elmúlásról és a halálról. Leginkább a természetben találkozunk a növények vagy állatok pusztulásával, de ha a környezetükben meghal valaki, a legrosszabb, amit tehetünk, ha „kíméletből” nem beszélünk róla. Nem gondolhatjuk, hogy a gyermek ezt „úgysem veszi észre”, vagy majd elfelejti az illetőt. Ha ezt tesszük, magára hagyjuk a kérdéseivel és szorongásaival. Az sem baj, ha a gyermek megtudja: a halállal kapcsolatban a felnőttek is vannak kérdései, s inkább nem adunk hiteltelen magyarázatot olyan dolgokra, amelyeket magunk sem értünk, például hogy miért kellett valakinek meghalnia vagy sokat szenvednie. Vigyázzunk azonban, hogy ne mélyítsük el ezzel a gyermek szorongását, ne rakjuk rá a maga terhei mellé a miénket

is. Ehelyett igyekezzünk erősíteni azt a bizalmat, hogy Isten a nehéz pillanatokban még inkább mellettünk áll, Jézus feltámadásának örömhíre megvigasztal minket, s tudhatjuk, hogy Isten szeretetétől a halál sem választhat el sem minket, sem azt, akit elveszítettünk.

Ajánlott tevékenység

1. *Versenyjátékok:* Hívjuk a gyerekeket versenyfutásra, labdagurításra, célba dobásra vagy szellemi vetélkedőre: ki tud a leggyorsabban válaszolni a feltett kérdésre?

2. *Barlangépítés:* Előre gyűjtött kövekből építsünk a gyerekekkel közösen egy barlangot, amelynek a bejáratát elzárhatjuk egy kővel.

3. *Képek versenyekről, dobogóról:* Vigyünk magunkkal újságból kivágott képeket versenyekről, díjkiosztásról, s értelmezzük őket a gyerekekkel együtt, hogy mit ábrázolnak, majd ebből kiindulva kezdjük el a beszélgetést.

Gyakorlati megvalósítás

A versenyt rendezhetjük a délelőtti időszakban, de rögtönözhetünk is egyet, amikor már az áhítatra készülődünk velük. A lényege az legyen, hogy tudjunk a győzelemről beszélgetni.

- Milyen érzés, ha valaki győzedelmeskedik?
- Milyen érzés, ha vereséget szenved?
- Mit gondoltok, van jó és rossz győzelem is?

Az elmúlt napokban már hallhattatok arról, hogy Jézusnak voltak irigyei, akik féltették a hatalmukat, hazudtak és csaltak azért, hogy Jézust bűnösnek lássák az emberek.

- Mit gondoltok, az ő szívükben mi vagy ki munkálkodhatott? Jó vagy rossz?

Az ő szívükben a Sátán győzedelmeskedett. A rossz megpróbál mindenki szívében győzni, uralkodni, például ha irigyek vagyunk, ha harag van bennünk, akkor bennünk is munkálkodik. Ilyenkor a jó és a rossz küzd bennünk egymással. A mi Atyánk tudja, hogy ezek a küzdelmek számunkra nagyon nehezek. Ezért küldte a Fiát, Jézust, hogy segítsen nekünk. Amikor meghalt a kereszten, „alászállt a poklokra”, összetalálkozott az ellenfelével, és megvívott vele. Jézus legyőzte a gonoszt és a halált, mert feltámadt!

Elmondom, hogyan történt.

Ki-ki a csoport helyzetének megfelelő részletességgel mondhatja el a passió és a feltámadás történetét. A történet elmondása történhet egy gyermekbiblia képei segítségével is vagy a feszületet és az elkészített barlangot magunk elé helyezve. *A 365 történet a Bibliából gyermekeknek* című könyv alapján – ha jónak látjuk – részletesebben is elmondhatjuk a történetet: Máté 27. fejezet.

Jézust csütörtökön az Olajfák hegyén elfogták, majd pénteken elvitték Pilátus elé. Olyan hazugságok és rágalom alapján ítélték őt el, amelyeket sohasem követett el. Sokan kigúnyolták, örültek a szenvedésének, töviskoronát tettek a fejére, majd keresztre feszítették. Sokan körbeállták, mert kíváncsiak voltak: Valóban Isten Fia? Akkor miért nem tesz semmit? Akik szerették, megsiratták, próbáltak neki segíteni, enyhíteni a fájdalmán.

Amikor Jézust keresztre feszítették, és meghalt, sokan hittek abban, hogy legyőzték. Jézus testét a halála után az akkori szokás szerint egy sziklasírba helyezték, amelynek a bejáratát egy kővel zárták el. Ám vasárnap reggel, amikor kora hajnalban az asszonyok odamentek, hogy megnézzék a sírt, a kő el volt hengerítve. Az Úr angyala szállt le a mennyből, ő hengerítette el a követ. A megrémült asszonyokat megnyugtatta, hogy ne féljenek, mert Jézus feltámadt. Megmutatta nekik az üres sírt, majd elküldte őket, hogy vigyék meg a hírt a tanítványoknak, és várják Jézust.

Amikor eljutottak a Golgotára, megfeszítették Jézust, Isten egyszülött Fiát a két oldalán két gonosztevővel együtt. A katonák pedig sorsot vetettek a ruhájára, hogy beteljesedjék a próféta mondása: „Megosztoznak ruháimon, és sorsot vetnek köntösömre.” Ezután Jézus feje fölé, a keresztfára felírták az elítélésének okát: A Názáreti Jézus a zsidók királya, az emberek pedig kigúnyolták őt: „Te, aki lerombolod a templomot, és harmadnapra felépíted, ha Isten Fia vagy, szabadítsd meg magadat, szállj le a keresztről!” Mások pedig így csúfolódtak: „Másokat megmentett, magát nem tudja megmenteni! Ha ő Izrael királya, akkor szálljon le a keresztről, és hiszünk neki! Azt mondta magáról, hogy Isten Fia, hát akkor mentse meg az Isten!” „Bocsásd meg nekik, Atyám, mert nem tudják, mit cselekszenek” – szólt erre Jézus. És akkor hirtelen sötétség borult az egész földre, Jézus pedig felkiáltott: „Éli, éli, lámá sabaktáni”, azaz: „Én Istenem, én Istenem! Miért hagytál el engem?” „Éli? Illést hívja talán?” – kérdezték némelyek. „Szomjazom” – mondta Jézus. Erre az egyik ember vett egy szivacsot, megtöltötte ecettel, és botra tűzve felnyújtotta neki, hogy igyon. „Hagyd el – mondták a többiek –, lássuk, eljön-e Illés, hogy megszabadítsa őt.” Jézus akkor ismét felkiáltott, és kilehelte lelkét. Egy katona pedig az oldalába dőfte a dárdáját. És íme, a templom kárpitja kettéhasadt, a föld megindult, és a kősziklák megrepedeztek, a sírok megnyíltak, és sok halott feltámadt.

Este Jézus egyik követője, egy József nevű gazdag arimátiai férfi elkérte Pilátustól Jézus holttestét, hogy eltemethesse. Leemelte a keresztfáról,

gyolcsba göngyölte, és tulajdon, sziklába vájt sírjába helyezte, a sír szája elé pedig egy követ hengerített.

Vasárnap virradatkor egy Mária nevű magdalai asszony, aki Jézus tanítványaihoz tartozott, kiment a sírhoz, és látta, hogy a követ elgörgették a helyéről. Magdalai Mária elfutott Simon Péterhez és Jánoshoz, és azt mondta nekik: „Az Urat elvitték a sírból, és nem tudni, hova tették!” Péter és János futva indult a sírhoz, de János megelőzte Pétert, és amikor a sírhoz ért, lehajolt, s látta, hogy csak a gyolcslepedők vannak ott. A két tanítvány igen elcsodálkozott a dolgon, és visszament a többiekhez, a magdalai Mária azonban ott maradt, és sírt. Egyszer benézett a sírba, és két angyalt látott, amint ott ültek, ahol korábban Jézus feküdt. Megszólították őt: „Asszony, miért sírsz?” – kérdezték az angyalok. „Mert elvitték az én Uramat, és nem tudom, hova tették” – felelte sírva Mária. És amikor ezt mondta, hátrafordult, és meglátta Jézust. Jézus pedig megkérdezte: „Miért sírsz, asszony? Kit keresel?” Mária azt hitte, hogy a kertésszel beszél, és így felelt: „Uram, ha te vitted el, mondd meg, hová tetted, hogy elhozhassam.” „Mária” – mondta ekkor Jézus. Mária pedig ránézett, és így szólt: „Mester!” Ekkor ismerte fel őt. „Menj el a tanítványokhoz, és mondd meg nekik, hogy nemsokára felmegyek az Atyához!” Magdalai Mária elment a tanítványokhoz, és elmondta: „Él az Úr, feltámadt!”

Javasolt ének

Megy a pásztor (EÉ 542)

Ne félj, mert megváltottalak (csak a refrén – ZÉ 5)

Jézus megjelenik két tanítványnak az emmausi úton

(Lk 24,13-35)

Teológiai üzenet

A feltámadás öröme

Pedagógiai üzenet

Jézusban nem csalódunk

Teológiai hangsúly

Jézus a feltámadása után kis idővel megjelent a tanítványainak és barátainak. Ezek a megjelenéselbeszélések úgy írják le a feltámadottat, mint akit nehéz felismerni, alakja már nem e világhoz tartozik (a magdalai Máriának nem engedi, hogy megérintse, zárt ajtón bejut, majd hirtelen eltűnik), azonban úgy cselekszik (sétál a földön, beszélget, étkezik), mint a földön élő emberek, és a teste is tapintható, materiális.

Lukácsnál Jézusnak ez az első megjelenése, hiszen vasárnap hajnalban a sírhoz igyekvő asszonyoknak két angyal mond örömhírt, amelyet továbbadnak a tizenegyenek. Még aznap két tanítvány a tágabb körből útnak indult Emmaus felé. Az úton beszélgettek „mindarról, ami történt”, vagyis Jézus passiójáról és az üres sír híreről. Ekkor Jézus hozzájuk szegődött az úton, azonban a tanítványok szeme „akadályozva volt” a feltámadott felismerésében. Ebben a kifejezésben nem csupán a fizikai akadályozottság, nehéz felismerhetőség van benne, hanem egyben a lelki vakság is. A tanítványok elkeseredettek és csalódottak voltak, hiszen nem győzte meg őket az üres sír ténye (az asszonyok angyali látomására nem volt bizonyíték),

és a feltámadást nem tudták hittel elfogadni. Jézus úgy tett, mintha nem hallott volna semmiről. A két utazó ezen elcsodálkozott. (Feltételezhetjük, hogy Jézust egy zarándoknak gondolták. Széles körben, az ünnep alatt Jeruzsálemben tartózkodó zarándokok között is ismertek lehetek az események.) Elbeszélték, hogy volt egy nagy próféta, akiben hittek, de aki nem szabadította meg Izraelt, sőt már három nap is eltelt a halála óta. A korabeli zsidó hit szerint a halál utáni harmadik napon még vissza lehet térni a földi életbe, utána azonban lehetetlen. Jézus meghallgatta a panaszukat, fájdalmaikat és pislákoló reménységüket, majd az Írásokból magyarázta nekik a messiási jövendöléseket „*Mózesztől meg valamennyi prófétától kezdve*”, és rámutatott, hogy a Szabadítónak a szenvedésen keresztül kellett megdicsőülnie. Az idegen útítárs feltárta előttük az Írások igazi értelmét, az igaz messiásképet, de a szemük nem nyílt meg. Estére megérkeztek Emmausba, s a két vándor unszolta őt, hogy maradjon velük. Jézus a vendégük lett, azonban a vacsoránál mint házigazda vette a kenyeret, áldást mondott, megtörte, és a tanítványoknak adta. Ebből felismerték az Urat, aki ekkor eltűnt a szemük elől. Csak utólag értették meg, hogy miért hevült a szívük az írásmagyarázat alatt, amikor Jézust hallgatták. Még abban az órában visszaindultak Jeruzsálembe a többi tanítványhoz, hogy bizonyosságot tegyenek. Közben Simonnak is megjelent az Úr, így három férfi tanúsága erősítette meg az asszonyok beszámolóját.

Szómagyarázat

A kenyér megtörése: Jézus korában lapos, lángos formájú kenyeret sütöttek, mely nem volt alkalmas arra, hogy késsel szeleteljék, így kézzel törtek belőle.

Valláspedagógiai hangsúly

Az ember alapvető lélektani szükséglete születésétől fogva az ősbizalom, mely a világrajövetelkor, családba érkezéskor az elfogadottság és az őfeléje irányuló, feltétel nélküli szeretet érzéséből táplálkozik. Kezdetben a szerető személynek a szinte folyamatos testi közelsége is szükséges ennek megéléséhez. Ellenkező esetben az ősbizalmatlanság kiszolgáltatott érzését éli át a csecsemő. Ez az ősbizalom teszi lehetővé az ember megküzdési stratégiáinak, lelki teherbíró képességének kifejlődését is. „Minden ember életében adódnak olyan helyzetek, amikor megkérdőjeleződik bizalmának az alapja. Mindenkinek meg kell tanulnia, hogyan tegye túl magát a bizalmi válságon, és miként szerezze vissza a bizalmát. E későbbi válsághelyzetek miatt is alapvető jelentősége van annak, hogy az ősbizalom erősebb legyen, mint a vele egyidejűleg ható ősbizalmatlanság.” (HARZ 2013, 22. o.)

Az óvodáskor idején a gyermek fokozatosan megtanulja nélkülözni a szülei állandó fizikai jelenlétét. Bizalmának fennmaradásában fontos szerepet játszik az életrendjében kialakított rendszer, valamint a felnőttek megbízhatósága, következetessége.

A kezdeti nehézségeken átsegíthetik öt kedves tárgyak (mackó, kendő, takaró stb.), melyek a bizalmi személy jelenlétére emlékeztetik, de lehetnek ezek a napi rutin megszokott mozzanatai, rítusai is. „Tágabb értelemben bizalmi jelek lehetnek az egyes történetek is, amelyeket a gyerekek befogadnak, illetve magukkal visznek. A bizalomról szóló történetekben valami egészen nélkülözhetetlen élménynek lehetünk tanúi: először a bizalmat fenyegeti és veszélyezteti valami, majd a főszereplők is elbuknak és csalódnak, végül azonban mégis visszanyerik elvesztett bizalmukat, mégpedig megerősödött formában. A történetekben a gyermekek eljátsszák mindazt, amivel találkoztak, vagyis a bizalom fenyegetettségét és veszélyeztetettségét, amely azonban mindennek ellenére megmarad és elmélyül. Kedvenc történeteik által a gyerekek újra és újra megbizonyosodhatnak arról, hogy a bizalom teherbírása óriási, és ereje megtart a megpróbáltatások közepette is.” (HARZ 2013, 100.) A veszteséggel, halállal való találkozás mindennél nagyobb próbatételt jelent általában az ősbizalom, de konkrétan az Istenbe vetett bizalom terén is. Ezért nagyon fontosak a Jézus feltámadásáról szóló történetek, hiszen az Istenbe vetett bizalom, a hit nem más, mint az ősbizalom felnőtté váló, tudatosuló formája. Fontos üzenet kicsik és felnőttek számára egyaránt, hogy Jézus nem hagy cserben, Isten megtartja az ígéreteit. HARZ az ószövetségi történetekkel kapcsolatban használja inkább a történetekben kirajzolódó „bizalomút” kifejezést, melyet az események átélésével járnak végig a gyerekek. Úgy gondolom, az emmausi történet az evangélium „bizalomútján” vezethet bennünket.

Óvodai tapasztalat, hogy séta közben a gyerekek kitüntetett helyzetnek érzik, ha az ő kezüket fogja meg az óvó néni, és beszélgethetnek az úton. Szomorú ellentétes tapasztalat a „gyermeksétáltatás” közben a mobiltelefonjával elfoglalt szülő, aki kihagyja ezt a nagyszerű lehetőséget, mely kifejezetten lelkigondozói helyzet. Fontos, hogy értékeljük, és jól éljük vele.

Ajánlott tevékenység

1. *Séta a gyerekekkel:* Az áhítat előtti napokban menjünk sétálni a gyerekekkel. Próbáljunk mindig más és főleg olyan kisgyermeket párunknak választani, akiről tudjuk, hogy bánatos, esetleg összeveszett a barátjával, probléma van a családjában, elveszett a játéka, nincs barátja stb. Használjuk ki az alkalmat és időt, hogy beszélgessünk vele, hadd mondja el, hogy mi nyomasztja. Elmondhatjuk mi, felnőttek is, ha valami rossz történt velünk, vagy szomorkodunk valami, valaki miatt.

2. *Útépités:* Adjunk a gyerekeknek különböző méretű lapokat azzal, hogy rajzoljanak rá utat, mely lehet egyenes, görbe, kinek melyik tetszik. Amelyik elkészült, azt illesszük össze úgy, hogy kapjunk belőle egyetlen hosszú utat. Fogjuk meg egymás kezét, és járjuk végig oda-vissza.

3. *Bábozás*: Ahol nagyon kicsi a gyermeklétszám, ott bábozással jeleníthetjük meg a történetet vagy a bevezető szituációt (óvodai vagy szülővel tett sétát), hogy felszínre kerülhessenek a gyermek(ek) ezzel kapcsolatos gondolatai.

Gyakorlati megvalósítás

- Ki szeret közületek sétálni?
- Egyedül vagy társsal jó sétálni?
- Te kivel szeretsz sétálni?
- Sétálás közben mit szoktatok vagy mit lehet csinálni?
- Előfordult már veletek, hogy kértétek anyukátokat, apukátokat vagy az óvó nénit, hogy sétáljatok, és közben beszélgessetek?
- Mit szerettetek volna elmondani neki?

Ismertem egy kisfiút. Ez a kisfiú az óvodában, a délelőtti séták alkalmával nagyon szerette, ha az óvó néni volt a párja. Amikor sétáltak, közben jókat lehetett beszélgetni. Ilyenkor Gergő mindig elmondta, ha öröm érte, vagy ha szomorú volt valami miatt. Az egyik napon arról beszélgettek, hogy Gergő szomorú és csalódott, mert a legjobb barátja nem játszott vele, és még mese alatt sem ült mellé, sőt a kezét sem akarta megfogni. Bevallotta, hogy még sírt is miatta. Az óvó néni átölelte őt, és megnyugtatta, hogy vele is előfordult már ilyen, és ne aggódjon, biztosan ki fognak békülni. Ne haragudjon a barátjára. A visszafelé vezető úton Gergő sokkal jobb kedvű volt, nem bánkódott már. Azt kérdezte az óvó nénitől: „Holnap is lehetek a párod?”

- Szerintetek miért szeretett Gergő az óvó néni párja lenni?
- Mit tett a kisfiú, és mit tett a felnőtt a sétán?
- Te is voltál már szomorú és csalódott?
- Olyankor jó érzés, ha meghallgat valaki?
- Miben tud segíteni az, aki meghallgat?

Emlékeztek, hogy mi történt húsvét reggelén? Jézus feltámadt, nem találták a sírban. A tanítványai közül volt, aki örült, volt, aki kételkedett, volt, aki csalódott volt, és szomorúak is voltak, mert nem tudták, mit higgyenek.

Ketten közülük elindultak egy faluba, melynek Emmaus volt a neve. Közben végig arról beszélgettek, hogy milyen dolgok történtek az elmúlt napokban: Jézus halála és a feltámadásának híre. Ezek olyan események voltak, amelyek elszomorították, feldúlták és elbizonytalanították őket. Mert bár hallották, hogy Jézus feltámadt, de nem tudtak mit kezdeni vele, valóságosnak tartották. Egyszer csak az úton melléjük szegődött egy ember, aki bekapcsolódott a beszélgetésbe. A tanítványok érezték, hogy

nagyon jó érzés, hogy velük van: meghallgatja és megérti a szomorúságukat és kétségeiket, a szavai, válasza megnyugtatták őket.

Amikor beértek Emmausba, a tanítványok nem engedték őt tovább, hívták magukhoz vacsorára. Velük tartott, hogy együtt maradjanak, és amikor asztalhoz telepedtek, „vette a kenyeret, megáldotta, megtörte, és a tanítványoknak adta”.

Itt tartsunk egy pillanatnyi szünetet, engedjünk időt a felismerésre, emlékezésre.

- Ki lehetett ez az ember? Ti már tudjátok?
- Mit gondoltok, ekkor felismerték a tanítványok is, hogy ki van velük?
- Mi volt az, ami felnyitotta a szemüket?
- Mikor hallották ezeket a szavakat Jézustól?

Ezután a tanítványok szívét átjárta a békesség és a bizonyosság, hogy Jézus velük van. Már nem voltak csalódottak, tudták, hogy nem hiába bíztak korábban Jézusban. Rögtön útra is keltek, és már vidáman tették meg a visszautat Jeruzsálembe, ahol elmondták, hogy valóban feltámadt az Úr.

Jézus örömmel lesz a mi társunk is az életünk útján. Boldogan fogadja, ha hozzá fordulunk, és elmondjuk örömünket, bánatunkat. Mindig vigasztalást találhatunk nála és megnyugvást, ha engedjük, hogy mellénk szegődjön.

A gyerekekkel kis körökre rajzoljunk különböző arckifejezéseket: szomorú, csalódott, boldog, örömködő stb. Helyezzük az út egyik oldalára a szomorúakat, a visszafelé vezetőre a mosolygós, boldog arcokat.

Javasolt ének

Ne aggódmaskodjál (EÉ 586)

Tudod, van egy barátom, Jézus

Ha te Jézust követed... (EÉ 539)

Tamás kételkedése és hitvallása

(Jn 20,24–29)

Teológiai üzenet

Bizalom Jézusban bizonyíték nélkül is

Pedagógiai üzenet

Jézus most is velünk van

Teológiai hangsúly

János evangéliumában Jézus a magdalai Máriának fedi fel magát először, majd még aznap este a bezárkózott tanítványoknak hirdet békességet és adja a Szentlelket. Tamás azonban nem volt jelen közöttük, akinek személyes kételkedéséről és hitéről csak a negyedik evangéliumban olvashatunk. Korábban, Lázár feltámasztása előtt, amikor Jézus el akart indulni a Jeruzsálemhez közeli Betániába a halott Lázár testvéreihez, ezt a tanítványok ellenezték, mert féltették őt, hogy meg fogják ölni. Tamás azonban így szólt: *„Menjünk el mi is, hogy meghaljunk veled együtt!”* (Jn 11,16) Jézust végül valóban megölik Jeruzsálemben, és a sok tanítás és „bizonyíték” – közöttük Lázár feltámasztásának jele – ellenére is kételkednek a tanítványok Jézus feltámasztásában, isteni voltában. A magdalai Mária látja a Feltámadottat, de csak akkor ismeri fel benne Jézust, amikor az a nevéen szólítja őt. Az összegyűlt tíz tanítvány is a saját szemével látja a zárt ajtókon keresztül a szoba közepén megjelent Mestert. Tamás azonban nem látta és nem hallotta őt. Hiába tesznek tanúságot a társai, nem hagyja meggyőzni magát, sőt kijelenti: *„Ha nem látom a kezén a szegek helyét, és nem érintem meg ujjammal a szegek helyét, és nem teszem a kezemet az oldalára, nem hiszem.”* Kézrel fogható bizonyítékokra van szüksége, még a dárda helyét is tapintani akarja (azt a sebet, amely kétségkívül bizonyítja a halált).

Nyolc nap múlva, vagyis ismét a hét utolsó napján együtt volt a tizenegy tanítvány, és ismét a zárt ajtók ellenére jelent meg Jézus középen békeséget hirdető szavakkal. Majd Tamáshoz fordult, és szinte elismételte annak az egy héttel korábbi, kételkedő szavait immár a tapasztalásra hívó felszólítással, hogy hívő legyen. Jézus tehát miatta, az ő hitéért jelent meg ismét. A kételkedő Tamás erre pedig nem csupán a feltámadásban hitt már, hanem kimondta a legszebb húsvét utáni bizonyágtételt: „*Én Uram és én Istenem!*” Jézus válaszából úgy tűnik, hogy a Jézussal való találkozás az ő látása, a sebek ellenőrzése nélkül is elegendő volt számára. Azonban a hit gyökere nem a látás, erre mutat Jézus megállapítása is, melyet egy boldogmondás követ. „*Mivel látsz engem, hiszel: boldogok, akik nem látnak, és hisznek.*”

Az újszövetségi hit (*pisztisz*) jelent egyben hűséget és bizalmat is. Nem csupán egy állítás igaz voltáról való meggyőződés ez, hanem sokkal több annál. Luther Márton a *Nagy kátéban* így magyarázza az első parancsolatot:

„Istennek hívjuk azt, akitől az ember minden jót vár, s akihez menekül minden nyomorúságában. Úgyhogy ha van Istenünk, ez nem jelent kevesebbet, mint azt, hogy van valakink, akiben teljes szívből hiszünk és megbízunk. Amint azt gyakran mondtam: A szív bizodalma tesz valakit Istenünké, avagy bálványunkká. Ha a hit és bizalom igazi, akkor Istened is igazi Isten. Viszont, ha a bizalom hamis és téves, akkor szükségszerűen Istened is hamis Isten. E kettő ugyanis együvé tartozik: hit és Isten. Már most – újból mondom: – amin szíved csüng, és amiben bizakodik, az valósággal a te Istened.” (LUTHER 1930, 12. o.)

Szómagyarázat

Kétkedés: a bizonyosság hiánya, amikor nem bízunk valakinek a szavában vagy valaminek a lehetőségében.

Valláspedagógiai hangsúly

Ennél a történetnél is alap az ősbizalom témája. Ugyanakkor a gyermekek fejlődésében fontos, hogy kialakuljon a megkülönböztetés képessége: nem illet meg mindenkit a feltétlen és korlátlan bizalom. („Ne állj szóba idegennel, ne fogadj el tőle semmit, ne menj el vele...”) A jelenségekkel, történésekkel kapcsolatban is fejlődik a gyerekek realitásérzéke. A fantázia és a mesevilág még nagyon sokáig fontos szerepet játszik, ugyanakkor a tapasztalatok, felnőttektől jövő visszajelzések és megerősítések munkálják a megismerés, helyzetfelismerés készségét, a helyes értékrend és ítélőképesség kialakulását. Tamás történetével is „bizalomúton” járunk. Hiszen Jézus feltámadásának hihetősége nem észérvek vagy szóbeli meggyőzés nyomán lesz elfogadhatóvá, hanem egyedül a Jézussal való találkozás, a vele való egészen személyes kapcsolat útján. Fontos, hogy Jézus nem elsősorban a lehetetlennel szembeni kétségeket oszlatja el, hanem az ő valóságos, biztonságot adó jelenlétéről győzi meg

Tamást. A kisgyermek életében hasonló „hitre” van szükség, amikor az elalvásra kerül sor: az óvodába újonnan érkező, beszoktatós gyerekeknél különösen nehéz, és a kisgyermeknek is félelmetes dolog az alvás. Egyrésztől nem tudják kontrollálni, hogy mi történik velük, míg alszanak, másrésztől nincs velük a biztonságot nyújtó, szeretett személy: anya, apa. Sokszor sírnak, nehezen vagy egyáltalán nem alszanak el. Ilyen helyzetekben nagyon fontos az otthonról hozott „alvótárs”, mely megnyugvást, biztonságot nyújt, mert „anyaszaga van”. Megértő, elfogadó és nyugodt légkör megteremtésével rövid időn belül rájön a kisgyermek, hogy jó helyen és biztonságban van. Ehhez nélkülözhetetlen a csendes, nyugodt óvó néni, aki mindig ugyanazzal a rituáléval kezdi az altatást: halkán énekel, betakargat, megsimogat mindenkit, és olvas egy mesét. Ha kell, odaül a gyermekek mellé, és simogatja, altatgatja őket, míg el nem alszanak. Ha így történnek a dolgok, a gyermek mindig tudja, mire számíthat, kiszámíthatóvá válnak a történések számára.

Ajánlott tevékenység

1. Anyukás szerepjáték: A délelőtti folyamán játsszunk anyukás játékot. Adjunk lehetőséget a gyerekeknek, hogy mindegyik szerepet kipróbálhassák kedvük szerint (anyuka, gyerek, óvó néni). Így alkalom nyílik, hogy az otthoni alvási szokásokat és az óvodait is eljátsszák, megjelenítsék.

2. Szituációs játék: A következő játékot már a szőnyegen ülve, az áhítat előtt játsszuk a gyerekekkel.

- Játsszuk azt, hogy most végeztünk az ebéddel, fogmosással, és készülődünk az alváshoz. Mondjuk, hogy itt van mindegyikötök ágya, gyorsan szaladjatok, hozzátok be az alvókátokat, és feküdjetek le!

Legyen lehetőség arra, hogy – ha vannak – indirekt módon előkerülhessenek az elalvással kapcsolatos aggodalmak.

Gyakorlati megvalósítás

- Szerettek aludni?
- Mennyire szerettek? Nagyon?
- Hol jobb aludni: otthon vagy idegen helyen?
- Egyedül, vagy fontos, hogy legyen mellettetek, veletek valaki?
- Ki legyen az? Mindegy?
- Miért pont ő?
- Mit éreztetek, amikor az anyukátok van mellettetek?
- Mit, ha nincs ott?

Ha elalszunk, nem tudjuk, hogy mi történik velünk és körülöttünk, de mindig biztonságban érezzük magunkat, ha olyan valaki vigyáz ránk, akiben bízunk, és

aki szeret bennünket. Ezért imádkozunk így mennyei Atyánkhoz: „Amíg alszom, vigyázz reám...”

Amikor Jézus meghalt, a tanítványok úgy érezték, végérvényesen elveszítették őt, és ezentúl nem tud rájuk vigyázni.

A halála utáni vasárnapon összegyűltek egy szobában, de nagyon féltek, és az ajtót is bezárták. Tamás nem volt velük. Ekkor megjelent közöttük Jézus. Nagy volt az örömük. Amikor újra ott volt Tamás is, elújságolták neki, hogy mi történt. De a társai hiába mondták, hogy látták az Urat, és találkoztak vele, ő azt mondta, hogy addig nem hiszi el, amíg nem látja és nem érinti Jézus kezén és testén a sebhelyeket.

Amikor a tanítványok újra együtt voltak, és Tamás is velük volt, Jézus ismét megjelent közöttük. „Békesség néktek!” – köszöntötte őket, majd Tamáshoz lépett: „Nyújtsd ide az ujjaidat, és nézd meg a kezeimet, nyújtsd ide a kezedet, és tedd az oldalamra.” Tamás ekkor így felelt: „Én Uram, és én Istenem!”

- Vajon mit érzett Tamás, amikor elmesélték neki a tanítványok, hogy eljött hozzájuk Jézus, amíg ő nem volt ott?
- Miért nem hitt nekik?
- Vajon mit gondolt Jézus Tamásról?

Fontos, hogy a gyerekek lássák, hogy Jézus megértéssel fordul Tamás felé. Miatta jelenik meg újra, választ ad a kétségeire, és eloszlatja őket.

- Hozzánk is beléphet a szobába Jézus?
- Tud akkor is vigyázni ránk, ha nem látjuk őt a szemünkkel?

Az életünk során sok kétely lehet bennünk. Jézus tudja ezt, ezért kétségeink közepette is velünk van, hogy erősítsen és segítsen bennünket. Biztosak lehetnek benne, hogy Jézus mellettetek és veletek van mindig, most is. Tudja mindegyikünk-ről, hogy mire van szükségünk, mert ismer bennünket, és mindannyian fontosak és értékesek vagyunk számára.

Javasolt ének

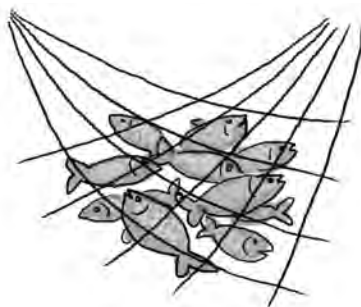
Jézus kopogtat (EÉ 528)

Újra add ősi hitem (ÚÉ 101)

Ha te Jézust követed (EÉ 539)

Jézus megjelenik a Tibériás-tengernél: a nagy halfogás

(Jn 21,1-14)

Teológiai üzenet

Elbizonytalanodás után ismétlés, a Jézussal való találkozás hitet ébreszt

Pedagógiai üzenet

Jézus a hűség Mester és barát

Teológiai hangsúly

A negyedik evangélium, amely Tamás tanúbizonyságát követően a 20. fejezettel lezárult, később az elénk kerülő következő megjelenéstörténettel egészült ki. Témája, hogy mi történt a tanítványokkal, közülük pedig kiemelten Péterrel és a szeretett tanítvánnyal, akiről pedig a 21. fejezet második felében van szó a záró verseket megelőzően.

A helyszín a Tibériás-tenger, amelyet Tiberius császárról neveztek el, azonban ismert még a régi nevéen mint Genezáreti-tó vagy Galileai-tenger is. A szereplők Péter, Tamás, Nátánaél (akitől az evangélium elején hallunk kételkedés utáni hitvallást – vö. Jn 1,45–51), Zebedeus fiai (Jakab és János) és még két tanítvány. Külön is ki van emelve a szeretett tanítvány, akit Jánossal azonosítanak. A meg nem nevezett tanítvány lehet akár Jakab vagy András is. Tehát öt vagy inkább hét tanítvány van jelen. A hetes szám a teljességre utal, tehát az összes tanítványt szimbolizálja.

Az első mondat, miszerint „*ismét megjelent Jézus*”, segít enyhíteni az olvasó csalódását, hiszen a tanítványok visszatértek az elhívás előtti helyre és tevékeny-

ségükhöz: elmentek halászni. Ekkor egy ismerős helyzet állt be (vö. Lk 5,1–11): egész éjjel semmit sem fogtak. Azonban reggel Jézus állt meg a parton. A többi esethez hasonlóan elsősre nem ismerik meg őt. Jézus nagyon kedvesen megszólítja őket a „gyermekeim” (*paidia*) főnévvel. Majd kérdez, hogy tudnak-e adni „kenyérhez való ételt”, vagyis hogy van-e valami a hálójukban. A válasz szerint nincs. A tanítványok Jézus nélkül a saját „szakterületükön” is eredménytelenek. Jézus ekkor így válaszol: „Vessétek ki a hálót a hajó jobb oldalán, és találtok.” Az első nagy halfogással ellentétben – bár még nem ismerik fel Jézust – csupán néhány kézirat utal a Lk 5,5-ben megfogalmazott kételyre, vagyis hogy nappal van, hogy közel vannak a parthoz, és hogy esélytelen a próbálkozás. Kivetik a hálót, azonban a rengeteg hal miatt már nem tudják kivonni. Ismét hatalmas csoda következik be, de nem ez a történet csúcspontja, hanem a szeretett tanítvány felismerése: „Az Úr az.” Ekkor Péternek is megnyílik a szeme, magára veszi felsőruháját, és beleugrik a vízbe, hogy elsőként érjen ki a partra Jézushoz. Jézus már előkészített mindent az étkezéshez: parázsón sül a hal a kenyérral. Jézusnak van ennivalója, ő mégis a most fogott halakból kéri, hogy hozzanak. A hálót ekkor kihúzzák a szárazra, amelyben szám szerint 153 hal volt. A halak nagy száma azért került megemlítésre, mert a háló nem szakadt el. A pontos adatot sokan próbálták megfejteni, például Hieronymus szerint az antik zoológusok pontosan ennyi halfajtát tartottak számon, amely a gazdag missziót vetíti előre. Ami bizonyos, hogy a halfogás mérhetetlenül gazdag volt (mint a kánoi menyegzőn a bor vagy az ötezer ember megvendéglése alkalmával a maradék tizenkét kosár), amellyel Jézus vendégül látta a tanítványokat.

Szómagyarázat

Hűség: kitartok a másik mellett akkor is, ha átmenetileg valami megzavarja a kapcsolatunkat.

Valláspedagógiai hangsúly

Folytathatjuk a „bizalomúton” járást. Ezúttal azonban nem a tanítványok Jézusba vetett bizalmáról van szó, hanem éppen a megfutamodás, tagadás, kételkedés, félelmek között élő tanítványi csapat érezheti úgy, hogy Jézus nélkül lejárt a megbízatásuk. Magukban nincs értelme tovább a tanítványságnak, nem alkalmasak már Isten szolgálatára. Elmennek halászni. Lezárták életüknek ezt a szakaszát, ott folytatják, ahol néhány éve abbahagyták. A bizalomvesztés saját magukkal szemben történik: ez a „vállalkozás” kudarcba fulladt. A kisgyermek életében a megfelelni akarás már nagyon korán jelen van. Ahogy közeledik az iskoláskor, egyre inkább kialakul az önkontroll és önkritika is, amikor felülbírálja saját munkáját, radíroz, helyreigazít, pontosít. Kicsi korban még egészen önfeledten adja át magát az alkotás, az újonnan megismert művelet örömeinek. Mindegyik életkorban közös azonban, hogy a felnőtt elismerése, elfogadása adja a leg-

erősebb motivációt. Az önkontroll „korszakában” már az is feltűnik a gyerekeknek, ha méltatlanul, érdemükön felül vagy formálisan, igazi odafigyelés nélkül dicsérik őket, s ezt nem fogadják örömmel. Jézus most a méltatlanná lett tanítványokat mégis szeretetének a hatókörébe vonja, újra alkalmassá teszi őket feladatuk ellátására.

A korosztály másik jellemzője, hogy eleinte a baráti kötődések még felszínesek, könnyen változnak. A kisebb csoportokban vagy kettesével játszó gyerekek közt nem ritkaság, hogy kategorikusan kijelentik: „Nem vagyok a barátod.” Kevés is elég ehhez a gyors „ítélethozatalhoz”, de ugyanolyan gyorsan megy a kibékülés is. Jézus tanítványaihoz való hűsége megtartó erő. Nem adja fel, nem szakítja meg a kapcsolatot akkor sem, ha mégannyira oka is lenne rá.

Ajánlott tevékenység

1. *Csónakhajtogatás halászokkal*: Tanítsuk meg vagy ismételjük át a gyerekekkel a papírcsónak-hajtogatás menetét. Mindenki saját választása alapján készíthet kisebbet, nagyobbat. Színezzük ki a halászfigurákat (*melléklet*).

2. *Hal színezése*: Rajzoljunk elő különböző formájú és nagyságú halakat. Engedjük a gyerekeknek, hogy válasszanak. Vágják, színezzék kedvük szerint. Rajzolhatunk bele mintákat: csíkokat, hullámvonalakat, pöttyöket is.

3. *Színező*: Válasszunk az előbbi színezhető lehetőségek közül. Ha elkészültünk, játszunk: Menjünk kirándulni egy tó partjára. Tegyük egy nagy, kék anyagot a földre, tegyük a vízbe a halakat. Játsszuk azt, hogy úszunk a vízben, bukunk a víz alá, legyünk bűvárok, és csodáljuk meg szépségüket. Ha kiúszunk a partra, halásszunk halat. Beszéljük meg, hogy milyen nehéz a halfogás. Rakjunk kockából tüzet, és süssük meg a halakat, majd ülünk le, és hívjuk a többieket is közéink. Törekedjünk arra, hogy minden kisgyermek ott legyen. Közben megemlíthetjük, hogy vannak közös halászszerűseink (Péter, Jakab és János a nagy halfogás történetéből).

Gyakorlati megvalósítás

Történet elmesélése:

- Csukjátok be a szemeket, és most gondolatban kísérjük közös ismerőseinket a Genezáreti-tó partjára. Meg is érkezünk, kinyithatjátok a szemeket.

Jézus feltámadása után azt üzenté tanítványainak, hogy menjenek el Galileába. Ők elmentek, és ott várták-várták, hogy Jézus is odaérjen. Az egyik este Péter azt mondta: „Én elmegyek halászni.” Talán úgy érezte, hogy hiába várják a Mestert. A többiek követték őt. Egész éjjel fáradoztak,

de nem fogtak semmit. Nagyon szomorúak voltak, hogy hiába dolgoztak. Reggel, amikor már feljött nap, Jézus jelent meg a parton, és azt kérdezte tőlük: „Fiaim, nincs valami ennivalótok?” De ők nem ismerték fel, és azt felelték: „Nincs.” Jézus erre azt mondta nekik: „Vessétek ki a hálótokat a hajó jobb oldalán a vízbe.” Hát a hálókban annyi hal lett, hogy alig tudták partra húzni. A tanítványok egyike ekkor ismerte fel, hogy a parton az Úr áll. Péter a vízbe ugrott, és sietett szeretett Mestere elé. A többiek pedig a hajóval jöttek utána, mert már nem voltak messze, és kivonták a hálót a halakkal. Amikor kiértek a partra, Jézus már ott ült, előtte pedig parázson sült a hal meg a kenyér. Így szólt: „Jöjjetek, egyetek!” A tanítványok tudták, hogy ki ő, nem is kérdezték többet. Tudták, hogy minden rendben van.

Javasolt ének

Vezess, Jézusunk (EÉ 443)

Téged kér szívünk (EÉ 575)

Jézus Krisztus mennybemenetele

ApCsel 1,4-14

Teológiai üzenet

„...én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”

Pedagógiai üzenet

Hol van most Jézus? – Jézus nem hagy el

Teológiai hangsúly

Jézus Krisztus mennybemeneteléről Márk evangéliuma egy mondatnál tesz említést (Mk 16,19), Lukács az evangélium végén röviden (Lk 24,50-53), az Apostolok cselekedeteiről szóló könyv pedig részletesebben (ApCsel 1,4-11). János evangéliumában Jézus szavaival is találunk utalást a történésekre, például Jézusnak a tanítványok szomorúsága ellenére el kell mennie, ő helyet készít, és dicsőségében veszi majd magához a tanítványait, s a Szentlélek akkor adatik csak meg, ha Jézus felment az Atyához (vö. Jn 12,32; 14,2-4; 16,4-7,22). Jelentősége azonban óriási, hiszen Jézus Krisztus feltámadása után „fölment a mennybe, ott ül a mindenható Atya Isten jobbján, onnan jön el ítélni élőket és holtakat”, ahogyan a hitvallásban valljuk.

Jézus feltámadása után negyven napig maradt még a földön, s megjelenései alkalmával erősítette tanítványai hitét, és beszélt nekik Isten országának dolgairól. A tanítványok kérdéséből kiténik, hogy a közelgő időt sejtve Izrael királyságának helyreállítására várnak, de Jézus ígéretei a Szentlélek eljövetelére vonatkoznak, nem pedig valamilyen földi királyságéra. Ígéretet tett számukra, hogy a Szentlélek erejével majd bizonyosságot tesznek róla egészen a föld végső határáig (vö. Ézs 49,6). Az „Atya ígéretére” Jeruzsálemben kellett várakozniuk. Ide vezetett Jézus földi útja,

és innen indult útjára a misszió. Lukács evangéliuma szerint, miután Jézus elmondta ígéretét, „kivitte őket” Betániába (innen indult Jézus virágvasárnapon, számárháton ülve a szent városba). A mennybemenetelnek tehát Jeruzsálemhez közel, az Olajfák hegyének lejtőinél lesznek tanúi – ahogyan az Ószövetségben Elizeus lehetett tanúja Illés égbe ragadtatásának, azonban ott ehhez a látáshoz kötötte Illés, hogy kétszeres prófétái lélek juthasson tanítványának osztályrészül (2Kir 2,9–15). Illés forgószélben ment föl az égbe, Jézust felhő takarta el. Isten jelenlétére utal mindkettő. A felhő Isten jelenlétének látható jele a pusztai vándorlás idején is, oltalmát, vezetését mutatta. Jézus a felhők által az égi dicsőségbe tűnik el, amelyet a „*felemeltetett*” ige iránya és passzív alakja is kifejez. A csodálatos eseményt két fehér ruhás férfi, vagyis angyalok magyarázzák meg. Jézus felmegy a mennybe, de ugyanilyen módon, isteni dicsőségben jelenik meg majd újra. A tanítványok visszatértek Jeruzsálembe, és „*egy szívvel és egy lélekkel kitartóan vettek részt az imádkozásban*”. S a megígért Szentlélek által hamarosan útjára indult a misszió.

Szómagyarázat

Menny: Isten országa, Isten közvetlen jelenlétének „helye”.

Valláspedagógiai hangsúly

„Apa: Mit gondolsz, hol van Isten?

Gyerek: Fönt, a mennyben/égben (*Himmel*).

A.: De hiszen fönt, az égben a felhők vannak.

Gy.: Nem, én azt gondolom, hogy ha fölemelkedsz, föl, föl és föl, a felhőkön is túl (halkabban), még tovább, föl, föl és föl, akkor megérkezel (suttog) egy egészen kis kunyhóhoz, és ebben a kunyhóban van Isten.” (HARZ 2006, 31. o.)

A kisgyermek számára a menny elvont fogalma nem értelmezhető. Konkrét gondolkodása igényli, hogy Isten „tartózkodási helyét” valahogyan el tudja képzelni, megragadhatóan meg tudja fogalmazni. A fenti példa, egy négyéves kisgyermek párbeszéde édesapjával, szintén ezt igazolja. Gyakori az is, hogy Isten lakóhelyéül a templomot mint Isten házát jelölik meg: ott lakik Isten. Az ég és menny összemosódása képzeteikben szintén nem véletlen, hiszen a felettünk magasodó égbolt mintegy szimbolikusan megjeleníti előttünk Isten nagyságát, fölöttünkvalóságát, végtelenségét. Az ég elérhetetlen magassága jelzi azt a fizikai és lelki távolságot is, mely Isten és az ember között van. („*Bizony, a ti gondolataitok nem az én gondolataim, és a ti utaitok nem az én utaim...*” – Ézs 55,8) Mindezek ellenére a gyerekek számára megnyugtató megfogalmazás, amikor azt mondjuk, hogy Isten mindenütt jelen van, vagy a szívünkben van, vagy hogy ott van, ahol a szeretet irányítja a gondolatainkat, érzéseinket, tetteinket. Jézus mennybemenetelekor is ezt a kettősséget élhették át a tanítványok: fizikailag Jézus eltávozott közülük, ők azonban „*leborulva imádták*

őt, majd nagy örömmel visszatértek Jeruzsálembe...” (Lk 24,52) „Azok pedig elmentek, hirdették az ígét mindenütt, az Úr pedig együtt munkálkodott velük, megerősítette az igehirdetést a nyomában járó jelekkel.” (Mk 16,20)

A gyerekek életéből való hétköznapi párhuzam lehet a szülőtől, szeretett személytől való elszakadás és távollét átélése, mely mindegyikünknek nehéz. Ezt a kisgyermek különösképpen ijesztőnek és fájdalmasnak élik meg. Az életünk során sokszor átélhetjük ezt. Már a gyermekek is egész kicsi korban találkozhatnak ezzel, amikor bölcsődébe vagy óvodába mennek. De ezt érezhetik egy barát elfordulása-kor, szülők válásakor is. Megkönnyíthetjük ezt az óvodában azzal, hogy elmondjuk nekik: „Nem vagy egyedül, nekem is hiányzik az anyukám. És hidd el, neki is éppen ennyire hiányzol most, és sokat gondol rád.”

Bátorító evangélium lehet a kisgyermek felé a mennybemenetel története. Semmiképpen se Jézus távozására, a tőle való elszakadásra helyezzük a hangsúlyt, hanem arra, hogy Jézus fizikai távolléte idején is a tanítványokkal marad, a szeretete áthatja a szívüket. Ahogyan a tanítványok nem a búcsúzás szomorúságával, hanem nagy örömmel (Lk 24,52) tértek vissza Jeruzsálembe.

Ajánlott tevékenység

1. *Felhő készítése:* Adjunk a gyerekeknek lapokat, és készítsünk különböző színű és formájú felhőket. Ki-ki kedve szerint fesse, színezzé, formázza. Ha elkészültek, játszhatunk velük: mögé bújik valaki, és megpróbáljuk kitalálni, hogy ki van mögötte (hangot ad, megmutatja a cipője orrát stb.).

2. *A láthatatlan fonal – történet:* Olvassuk fel Patrice Karst rövid kis történetét *A láthatatlan fonal* címmel.

Gyakorlati megvalósítás

Készítsünk egy napot is a gyerekekkel, és lógassuk fel a teremben. Hagyjunk időt számukra, hogy nézegessék, gyönyörködjenek benne. Mielőtt leülünk az áhítatra, rakjuk a felhőket a nap elé, hogy eltakarják. (Feltűzhetjük őket egy nagy anyagra, és felakaszthatjuk azt is.)

Beszélgetés a felhőkről:

- Kinek mi jut eszébe róla? (Pár szóval térjünk ki a felhőkkel kapcsolatos jó és rossz élményekre: esőfelhő, viharfelhő, báránfelhő stb.)

Eljátszhatjuk röviden (vagy csak mondjuk el) egy kis hangulati elemként Szabó Lőrinc *A szél meg a nap* című versét.

- Tényleg zsebre lehet tenni a napot?
- Ismerek egy szép éneket, ami arról szól, hogy a mi napunk Jézus (Az éj, ím, érkezik – EÉ 115 vagy Krisztus, ki vagy nap és világ – EÉ 109).
- El tudja őt takarni a felhő?

Egy nap, amikor Jézus ismét a tanítványaival volt, kimentek egy magas hegyre. Jézus ekkor elbúcsúzott tőlük. Azt mondta, hogy egy darabig most nem látják egymást. Ahogy reggel a szüleitek is búcsút vesznek tőletek – megígérik, hogy jönnek értetek, de addig is sok érdekes feladat vár rátok az óvodában –, úgy Jézus is feladattal bizta meg a tanítványait. Ekkor a tanítványok egy felhőt láttak. Ez a felhő eltakarta Jézust a szemük elől, és ő felemeltetett a mennybe. A tanítványok tudták, hogy többé itt, a földön nem láthatják Jézust, mégis boldogok voltak, mert ő megígérte nekik, hogy ezentúl is minden napon velük lesz a világ végezetéig.

Amikor a szüleitek reggel elhoznak benneteket az óvodába, ők pedig elmennek dolgozni, akkor egész nap nem látjátok őket, de érzitek és tudjátok, hogy gondolnak rátok, és szeretnek benneteket, mert a láthatatlan fonal összeköt benneteket, a szeretet fonala.

Jézus ma is velünk van, figyel ránk. Szeretetét mindennap érezteti velünk. A szereteteink mosolyában, a barátok kedvességében és segítségében, az óvó néni kedves szavában. Azáltal, hogy a mennybe ment, minden emberrel együtt lehet, az egész Földön.

A tanítványok azt tették, amit Jézus kért tőlük. Imádkoztak, és várták, hogy eljőjön Isten Szentlelke. Imádkozzunk mi is!

Ez az áhítati téma jó lehetőség rá, hogy elmondjuk a gyerekeknek az Apostoli hitvallást.

Javasolt ének

Isten élő lelke, jöjj (EÉ 244)

Örök Isten... (EÉ 293)

Pünkösöd

Bibliai háttér

Ahogy a húsvéti, úgy a pünkösdhöz kapcsolódó események helyszíne is Jeruzsálem volt, és mindkettő időpontja zsidó ünnepre esett. A pászkától számított hetedik hét utáni napon adtak hálát az aratásért, és ekkor tartották a Sínai-hegyen kötött szövetség emlékünnepét. A főváros tele volt zarándokokkal, ezért sok tanúja lehetett az eseményeknek. A tanítványok tágabb közössége (vö. ApCsel 1,15) egy jeruzsálemi házban gyűlt össze rendszeresen imádkozni. Az ünnep zárónapján, amikor mindnyájan együtt voltak, hirtelen nagy szél támadt. A Lélek és szél kapcsolatát már a Teremtés könyvének elején szereplő héber *ruah* ('lehelet', 'lélegzet', 'szél') szó is kifejezi: „*Isten Lelke lebegett a vizek fölött.*” (1Móz 1,2) Isten megjelenésének szokásos kísérőelemei a Bibliában a szél és a tűz (pl. 1Kir 19,11–12; Ézs 66,15; Zsolt 50,3). A szél erősen zúgott, vagyis hanghatással járt a jelenség, sőt vizuálisan is átélhető volt: lángnyelvek jelentek meg előttük. A tűz és a Lélek kapcsolata Keresztelő János jövendölésében már előkerült: ő vízzel keresztel, de aki utána jön, „tűzzel és Lélekkel” fog. Miután a lángnyelvek leszálltak mindegyikükre, megteltek Lélekkel. A tömeg összeszaladt, és csodálkozva hallgatták a tanítványokat Isten fenséges dolgairól, mert mindenki a saját nyelvén értette őket. Az álmélgatók mellett voltak gúnyolódók is. Péter apostol pedig kiállt, és megmagyarázta az eseményeket a zsidóknak és Jeruzsálem minden lakójának. Az Ószövetségből kiindulva beszélt el, hogy kicsoda volt Jézus Krisztus, akit keresztre feszítettek. A hallgatóságot szíven találta az igehirdetés, és azt kérdezték, hogy mit kell tenniük. Péter kiállása hasonlít Keresztelő Jánoséhoz, akinek a szavaira szintén voltak, akik bűnbánatot tartottak, és megkeresztelkedtek. Péter apostol beszéde után aznap mintegy háromezren megkeresztelkedtek. Ez az óriási szám arra utal, hogy milyen elképesztő sikert aratott a Lélek által vezetett pünkösdi misszió. Ennek emlékére a keresztény hagyományban a húsvétot követő ötvenedik nap a Szentlélek kitöltetésének és egyben az egyház születésének ünnepe.

Szómagyarázat

Lélek: hasonlít a szélhez vagy a lehelethez. Isten Lelke életet ad, mozgásban tart.

Pünkösöd

„...erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek...” (ApCsel 1,8)

Teológiai üzenet

A Szentlélek erőt, bátorságot ad

Pedagógiai üzenet

Bátorság

Teológiai hangsúly

Jézus búcsúzása után a tanítványokat zárkózottság és erőtlenség jellemezte, de bíztak Istenben és Jézus ígéréteiben, ezért is imádkoztak és várokoztak Jeruzsálemben. Nem mentek ki az emberek közé, és nem hirdették az evangéliumot. Az események menete egy kis időre megtorpant. Jézus mennybemenetele után tíz nap elteltével, a zsidó pünkösöd ünnepén jött el a várva várt pillanat. Beteljesült Jóel próféta jóvendőlése, miszerint az Úr az utolsó időkben kiterjeszti Lelkét minden élőre (Péter apostol prédikációjában magyarázza Jóel 3 alapján a csodát), és valóra vált Jézus ígérete, hogy eljön a nap, amikor „erőt kaptok... és tanúim lesztek”. Az ünnep zárónapján a Lélek, amely Jézusban jelen volt, először nagy szélzúgással, majd lángnyelvek megjelenésével kitöltetett mindannyiukra, és szólásra indította őket. Elkezdtek nyelveken szólni, és mindenki, aki odagyűlt, a saját nyelvén értette őket. A csodát látva többen azzal vádolták a tanítványokat, hogy részegek. Ekkor Péter a Lélek által olyan erővel prédikált, ahogyan korábban Jézus. Megmagyarázta a történeteket, és bizonyosságot tett arról, hogy Jézus Krisztus a megígért Megváltó, akit ott, Jeruzsálemben végeztek ki, akinek a halálában a jelenlévők felelősek. A tömeget szíven találta az igehirdetés, és megtértek. S ahogyan Keresztelő János szavai nyomán a bűnbánat keresztségét kaphatták meg, akik változtatni akartak addigi életükön, a tanítványok keresztelese a Szentlélek megerősítő munkáját is jelentette. A Lélek erejét mutatja, hogy aznap háromezren megtértek! A Szentlélek nélkül nem volt erő és tanúság, azonban miután Jézus elküldte őt, elsöprő erővel szólalt meg, s vonzóvá vált az evangélium (Jn 12,32).

Valláspedagógiai hangsúly

A gyermek fejlődését természetes módon szorongások, félelmek kísérik. Mindez abból adódik, hogy a számára kitáguló világ sok ismeretlen dolgot, jelenséget tartogat. A szeparációs szorongás, a szülőtől való elszakadás félelme már csecsemőkorban jelentkezik, de a bölcsődébe, óvodába kerüléskor újra átéli a kisgyermek. Később lehetnek a gyermeknek irracionális szorongásai, amikor a hézagos ismereteit a fantáziája tölti ki, vagy valami rossz megtörténtének a lehetőségétől fél. Az iskolába készülőknel már jelentkezhet a szociális félelem, mely a beilleszkedéshez, elfogadottsághoz kötődik, illetve a megfelelési szorongás az elvárt teljesítményeket övezve. Ezek a félelmek sok esetben passzívva, bátoralanná tehetik a gyerekeket. Fontos a felismerésük, komolyanvételük és a megküzdési stratégiák kialakítása, megtanítása. A kisgyermek fantáziája fogékony arra, hogy egy gondúzó dalocska, egy kedves tárgy, egy visszatérő, bátorító rítus átsegítse őt az ilyen jellegű problémán.

Talán furcsa ez a megközelítés, de a tanítványok számára Jézus mennybemenetelekor ugyancsak kitágult a világ, melynek egy olyan perspektívájába nyertek betekintést, mely addig elképzelhetetlen volt számukra. Példájuk a kisgyermek számára is evangélium: Jézus ígérete igazi bátorító szó kicsinek és nagyak egyaránt.

A Szentlélek eljövételének története elvontabb gondolkodást igényel, mint akár az Ó-, akár az Újszövetség történetei, melyeknek mégiscsak van valami immanens, képileg megragadható vonatkozása. Az elvont gondolkodásra az óvodások még messze nem képesek. Ezért ezek a történetek csak szimbólumok segítségével ragadhatók meg számukra. Maga a Szentírás is kínálja ezeket a szél, a tűz és a galamb formájában. Ugyanakkor együtt állhatunk meg a gyermekekkel a titokzatos előtt, és igyekszünk nyitottá válni az elfogadására. Ebben a feldolgozásban arra kerülhet a hangsúly, hogy amennyire megmagyarázhatatlan sokszor a bennünk támadt félelem, ugyanannyira megmagyarázhatatlan, ám örömteli valóság, hogy Isten Lelke biztat és bátorít életünk során.

Ajánlott tevékenység

1. *Lángok készítése:* Adjunk a gyerekeknek fehér lapokat. Mindenki olyan és akkora lángot, lángnyelvet rajzoljon, színezzon, vágjon, amekkorát szeretne. Ha készen vannak vele, mindenkinek készítsünk egy fejméretének megfelelő fejpántot papírból. Tűzzük fel rá a lángot, melyet aztán a gyerekek a fejükre tehetnek.

2. *Szincápa – fogójáték:* Válasszunk egy kisgyereket, aki a fogó lesz. A többiek álljanak vele szemben, egymás mellé. A fogó fordítson hátat, és mondjon egy színt. Az a kisgyermek, akinek a ruháján megtalálható a megnevezett szín, átsétálhat a másik oldalra, a fogó mögé, őt a fogó átengedi. Akinek nincs, azt a fogó elkaphatja. Akit megfog, az lesz a következő szincápa.

Gyakorlati megvalósítás

- Keressünk a csoportban piros színű dolgokat!
- Az életünkben mi lehet piros színű?
- Milyen piros dolgokat ismertek még?
- Te mi lennél így, piros színűen? (Rózsa, virág, szívecske, vér, tűz...)
- Mire jó a tűz? (Meleg, fény, biztonság...)

Én szívesen lennék apró lángocska! Egy különleges láng, olyan, amelyikről nemrégén hallottam, elmondom nektek.

Volt egy apró, pici lángocska, aki fényével, melegével sok embert megörvendtetett. Egy napon kiválasztották, hogy egy nagy rendezvényen ő világítson a színpadon. Ettől megijedt, félt, nem volt bátorsága, hogy sok ember elé kiálljon. Az esemény előtti napokban a fénye kisebb lett, talán remegett is. Társai, a többi kis gyertyaláng észrevette ezt. És a nagy napon, amikor kigyúlt a lángja a színpadon, nem volt egyedül. Körös-körül sok kis láng világított mellette. Így, együtt gyönyörűek voltak, erősek és bátrak.

- Egy láng fénye, melege csak kívülről látható, érezhető?
- Gyertek, legyünk mi is sok kis lángból egy nagy. Bújjunk össze, fogjuk meg egymás kezét, és erősítsük egymást!

Ha lángot készítettünk a gyerekekkel, kérjük meg őket, hogy tegyék a fejükre, ha nem készítettünk, játszuk azt, hogy kis lángok vagyunk.

- Ezt nem csak mi érezzük, Jézus tanítványai is érezhették egykor. Hallgassátok:

Miután Jézus felment a mennybe, a tanítványai együtt maradtak. A szívükben levő félelem tartotta együtt őket. Így volt ez pünkösd ünnepének napján is. Ekkor hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek. Isten Szentlelke, melyet Jézus ígért a tanítványainak, lángnyelvek formájában szállt le rájuk. A szívük megtelt örömmel. Megéreztek ennek az erejét, bátran mentek az emberek közé, és hirdették azt, amit Jézustól tanultak. Sokakat átjárt ugyanez az öröm. Érezték, hogy most már nem a félelem, hanem Isten szeretete kapcsolja egymáshoz őket. Ahogy a tűz meleget ad, úgy melegíti fel a Szentlélek is a szíveket, hogy képesek legyenek mások felé nyitottá válni.

Javasolt ének

Isten élő lelke, jöjj (EÉ 244)

Záró alkalom

„Áldjon meg téged az Úr, és őrizzen meg téged!” (4Móz 6,24)

Teológiai üzenet

Isten áldása

Pedagógiai üzenet

Útravaló

Teológiai hangsúly

A hétköznapokban gyakran használunk áldásformulákat anélkül, hogy tudatosan figyelnénk rá. Köszönésekben: „Adjon Isten jó napot!”, „Isten áldjon!”, „Menj Isten hírével!”, „Isten (legyen) veled!”, köszöntéskor: „Isten éltesse!”, hálaadáskor: „Isten fizesse meg!”, örökbúcsú-vételkor: „Isten nyugosztalja!” áldó formulákat mondunk egymásnak hitbéli meggyőződéstől függetlenül. Világi eseményeken elhangzó himnuszunkban is áldást kérünk a Mindenhatótól: „Isten, áldd meg a magyart / Jó kedvvel, bőséggel...”

Áldásra, Isten áldására mindenkinek szüksége van, hiszen minden jó Istentől származik az életünkben, aki „felhossa napját gonoszokra és jókra, és esőt ad igazaknak és hamisaknak” (Mt 5,45). Az áldás és következménye végső soron Istentől származik, de közvetíthető. A templomi szertartások fontos része az áldás, amelyet a lelkész mond. Hetente átélhetjük az istentisztelet végén, melynek hatása elkísér a hétköznapokba.

Az Ószövetségben hangsúlyos szerepet kap az áldás. Isten az állatokat és az embert a teremtést követően megáldja: „Szaporodjatok, sokasodjatok...” (1Móz 1,22.28a), vagyis a gyermek, sőt a föld termése is áldás. Jákób harcol is az áldásért, sőt kicsalja, azonban élete küzdelmekkel és nehézségekkel teli, hiszen Isten áldó jelenléte az életünkben nem jelent gondtalanságot. Isten elénk adta az áldás és átok útját (5Móz 30,1-20), a törvény megtartása áldásokkal jár, az Istentől való elfordulás következményei olyanok, mint az átok. Ahogyan a Tízparancsolatban olvassuk, harmad- és negyedikig kihat a büntetés az Urat gyűlölőkre, de kegyelmet gyakorol „ezerízigen” azokon, akik szeretik és megtartják igéjét (5Móz 5,9-10).

Az Újszövetségben Jézus mond áldást. Megáldja az ételt, italt (a kenyérszaporítás csodája alkalmával és az utolsó vacsorán is), valamint a gyermekeket (Mt 19,13–15; Mk 10,13–16; Lk 18,15–17) és a tanítványokat is mennybemenetele előtt (Lk 24,50). Övéit arra tanította, hogy áldást mondjanak azokra, akik átkozzák őket (Lk 6,28).

Isten áldását 4Móz 6,22–27 szerint az Áron törzséből való papok közvetítették. Az idézett igeversben szereplő ároni áldás a templomi liturgiában záró áldás lehetett (vö. 3Móz 9,22; 5Móz 10,8; 21,5). A papok elmondták a népre, Isten pedig beteljesítette. Hagyományosan ez a formula hangzik el istentiszteleteink végén a lelkésztől, azonban áldást nem csupán a pap vagy a lelkész mondhat, hanem minden ember.

Szómagyarázat

Áldás: Istentől jövő jó, mely megtölti tartalommal az életünket.

Mi is áldhatjuk Istent: dicsérjük, magasztaljuk őt.

Valláspedagógiai hangsúly

Az év folyamán többször esett szó az elválásról, szeparációs élményről, arról, mennyire fontos a kisgyermek számára a kötődés és ezzel együtt annak módja, ahogy az önállósodás egyes lépései megtörténnek az életében. Minden gyermek számára meghatározó tapasztalat és útravaló az, amivel a szülő ilyenkor útjára bocsátja. Nem csupán a kedves játék, alvókellék jelent biztonságot, „túlélőcsomagot” a szülőtől való elválás idejére, hanem a szóban elmondott útravaló is, melyet elköszönéskor a gyermek szívére helyeznek. Lehetnek ezek intelmek: „Jó legyél!”, „Fogadj szót az óvó néninek!”, „Használd a zsebkendőd!” stb.; ígérek: „Alvás után jövök érted”, „Délután biciklizünk majd együtt.; vagy épp megerősítő szavak: „Nagyon szeretlek”, „Ügyes leszel” stb. De legalább ilyen fontosak azok a nonverbális üzenetek is, melyeket a szülő viselkedése, mozdulatai közvetítenek. Az ölelés, bátorító mozdulat, integetés, esetleg egy kézmozdulatban megnyilvánuló „titkos jel”, mely az összetartozást fejezi ki, és a búcsúzás idején a teljes figyelem, nem csupán egy félvállról odavetett köszönés, miközben a szülő gondolatban talán már a munkahelyén van.

Ha jól sikerült a beilleszkedés, a tanév végére az óvodához, óvó nénikhez, csoporttársakhoz is kötődnek a gyerekek. Az elköszönés itt is fontos. Bízunk benne, hogy az áhítatok sora is erősítette a mennyei Atyához való kötődést, a gyermeki hitet. Most egy ideig nem tartunk óvodai áhítatokat. Áldással búcsúzunk. Az áldás mozdulata az istentisztelet végén sokszor felkelti a gyerekek figyelmét, kicsiknél nem ritka, hogy utánozzák is. Olyan, mint egy integetés: lendületes, energikus. A lelkész olyankor felénk fordul, talán végig is járhatja rajtunk a tekintetét, ránk figyel. Mondatai pedig útravalót jelentenek. Az év végén az áldással Isten nevében búcsúzunk el egy időre. Isten azonban nem távozik, hanem mindig, mindenütt velünk marad.

Ajánlott tevékenység

Beszédes mozdulataink: Fejezzünk ki minél több dolgot mozdulatokkal (például hívás, kérés, figyelmeztetés, búcsúzás, üdvözlés).

A gyerekekkel ugyanúgy készítsünk minden fontos, megszokott kelléket az áhítatkör közepére. Ám az imádság szavaiba foglaljuk bele, hogy ez egy különleges alkalom.

- El tudjátok sorolni az évszakokat?
- Most milyen évszak van?
- Miből tudjuk, érezzük, hogy nyár van?
- Mit szoktatok nyáron csinálni, amit más évszakban nem nagyon lehet megtenni?
- Miért tudtok több időt tölteni a szüleitekkel, családotokkal?

A mai alkalom azért különleges, mert a nyári szünet előtt utoljára gyűjtjük meg a szeretetlángot így, együtt. Nagyon szerettem azokat az alkalmakat, amikor körbeülhettem veletek a gyertyát. Örömmel emlékezem minden beszélgetésre és azokra a történetekre, amelyeket hallhattunk a Bibliából és a saját életünkéből.

- Ti mit szerettetek ezekben a beszélgetésekben?

Kívánom nektek, hogy a szüenidőben se feledkezzetek meg egymásról és a mi mennyei Atyánkról. Szüleitekkel menjetek templomba, hiszen tudjátok, hogy ott mindig várnak benneteket is, és van helyetek a padban. Játsszatok sokat, és nagyon vigyázzatok magatokra, hogy ősszel újra találkozhassunk, és együtt gyűjthassuk meg a szeretet lángját.

Áldó mozdulat...

Javasolt ének

Áldásoddal megyünk (EÉ 553)

Olyan örömet... (EÉ 571)

AZ ÓVODÁKBAN IS HANGSÚLYOS ÜNNEPEINKHEZ KAPCSOLÓDÓ TÉMAFELDOLGOZÁSOK

Miklós püspök (december 6.)

„Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága.”

(Zsolt 119,105)

Teológiai üzenet

Isten útján járás

Pedagógiai üzenet

Kövesd a jót (adni – elfogadni)

Teológiai hangsúly

Az igevers a Biblia leghosszabb zsoltárából való, mely formai szempontból egy alfabetikus költemény huszonkétszer nyolc verssel, amelyekben a héber ábécé huszonnégy betűjével kezdődnek a sorok, miközben egy kezdőbetű nyolcszor ismétlődik. Témája Isten törvényének magasztalása. A héber *tórah* szó útmutatást, tanácsot jelent, tehát nem csupán a Tízparancsolat vagy a parancsolatok Isten törvényei. A zsoltár így kezdődik: „*Boldogok, akiknek az útja tökéletes, akik az Úr törvénye szerint élnek.*” Isten ígéje erre a valódi boldogságra segít bennünket, utat mutat az életre. Úgy segít bennünket, mint a mécses, amelynek segítségével tájékozódhatunk a legnagyobb sötétségben is. Az Úr törvénye szerint a szeretet világosságában járt Miklós püspök is.

A Mikulás alakjának „eredetije” Miklós, a kis-ázsiai Myra püspöke. Számtalan legenda kapcsolódik nevéhez, melyek közös vonása, hogy a szegények, elesettek, gyermekek, hajósok, kiszolgáltatott emberek segítőtje volt. Az egyik ilyen történet

szerint három szegény sorsú fiatal lányt úgy mentett meg a prostitúciótól, hogy észrevétlenül három aranygolyót tett az ablakukba. Erre emlékeztet az ablakba helyezett cipők szokása, valamint Szent Miklós attribútuma, a három aranygolyó. Másokat tengeri viharból mentett meg, s egy egész gyülekezetet az éhezéstől.

A reformáció kora előtt úgy tartották, hogy Miklós hozza a gyerekeknek, családoknak az ajándékot. A karácsonyi ajándékozás nem volt szokásban. Luther azzal a megokolással változtatott ezen a szokáson, mely szerint maga Jézus Krisztus az ajándék az emberek számára, egyben a szentek tiszteletéről is el akarta fordítani a figyelmet, s helyettük Jézusra akarta irányítani. Ezért ajánlotta, hogy a gyerekek számára Jézus, a gyermek Krisztus legyen az ajándékhozó. A 19. században bukkant fel a Jézustól függetlenített ajándékhozó, a Weihnachtsmann, akit aztán Észak-Amerikában a Coca-Cola-reklám öltöztetett piros kabátba, sapkába, s így érkezett vissza Európába.

Valláspedagógiai hangsúly

Az óvodáskor idején a gyermek énközpontú világlátásából mint életkori sajátosságból fokozatosan bontakozik ki a mások felé fordulás, a társak felé kialakuló nyitottság, az együttműködés készsége. Az őt körülvevő szeretet légkörében azonban már kicsi korától tapasztalja a gyermek, hogy adni és kapni többet jelent, mint pusztán a birtoklási viszonyok megváltozását. Hiszen énközpontú léte is abból adódik, hogy kezdetben még nincs mit adnia, és „tehetetlen” lénye nem is képes erre. A család részéről megnyilvánuló egyoldalú „adás” nem csupán fizikai ellátás, hanem a szerető gondoskodás megnyilvánulása is egyben. (Vö. az intézeti körülmények között nevelkedő gyermekek helyzetével.) A gyermek részéről pedig az egyoldalú elfogadás a fizikai szükségletek igényén túl azt is jelenti, hogy fejlődő lénye feltöltekezik szeretetből, és ezzel együtt alakul a kapcsolatteremtés képessége is. Az ünnepi ajándékozás szokásával jó, ha tudunk Istenre mint egyoldalúan, bőkezűen ajándékozó Atyára mutatni. A Mikulás nem Isten, az evangélikus hagyománynak és teológiának nem része a szentek tisztelete. Ám a gyerekek képzeletvilágában mégis valamiféle transzcendens figuraként jelenik meg. A Mikulás sohasem azonos számukra a kirakatokban, vásároknak megjelenővel, még sokáig megmarad a titokzatossága. Ahogy a karácsonyi bevezetőben szó volt róla: itt sem feladatunk a „tisztázás”, de az sem helyes, ha túlmisztifikáljuk a Mikulás alakját. Miklós püspök adakozása, mások szükségleteinek meglátására való érzékenysége nekünk is példát ad. Önző „gyűjtögetés” helyett nagyobb kincset gyűjthetünk a szeretet gyakorlásával: jó szívvel adni és elfogadni tudni kell megtanulni.

Ajánlott tevékenység

1. *Titkos ajándékozás:* A gyerekek titkosan (hajtogatással, vágással, rajzolással) készíthetnek apró ajándékokat egymásnak, melyeket odacsempészhetnek a társuk öltözőszekrényébe, vagy csak letehetnek mellé.

2. *Mécsesstartó készítése:* Kilapítjuk a vécépapír-gurigát, majd fél centiméteres gyűrűkre szétvágjuk. Innentől a gyerekek ragasztják őket össze, majd ízlés szerint kifesthetik, díszíthetik.

3. *Igés lapok osztása:* A „Lábam előtt mécses a te igéd...” feliratot kinyomtathatjuk, vagy kézzel írva is elkészíthetjük, melyet aztán az áhítat végén minden kisgyermeknek a kezébe adunk, hogy hazavihessék. A közösen készített mécses is díszítheti az igés lapot.

Gyakorlati megvalósítás

Minden elkészült mécsesstartóba teszünk egy mécseset, s a csoportszobában elszórtan elhelyezzük, majd meggyújtjuk a mécseseket (lekapcsoljuk a villanyt).

- Volt már olyan, hogy valahova nem találtatok oda?
- Mi jelenthet ilyenkor segítséget?
- Ki tud segíteni ilyen esetben?
- Segítségre szorulunk egyáltalán egy ilyen helyzetben?
- Csak az utcán lehet eltévedni?
- Előfordult már veletek, hogy úgy tévedtetek el, hogy a helyes, a jó helyett a helytelen, a rosszat választottátok?
- Honnét tudhatjuk, hogy mi helyes és mi helytelen?
- Mi lehet helyes cselekedet? Soroljunk fel jótetteket!

Isten mutathatja a helyes utat, úgy, hogy meghallgatjuk igéjét, amely apró fényként világít életünk során. Így volt ezzel Miklós püspök is, aki tiszta, szerető szívvel élt az emberek között.

Miklós püspök esténként gyakran sétált a város utcáin. A kolostor közelében, ahol lakott, élt egy szegény parasztember, akinek volt három lánya. Egy séta közben akaratlanul meghallotta a három lány vitáját. A lányok azon vitakoztak, hogy másnap melyikük vállaljon el egy olyan munkát, amelyet nem szívesen végeztek volna, legfeljebb csak azért, hogy megszabaduljanak a szegénységből, és egyikőjük férjhez mehessen.

Miklós püspök meghallva ezt a tanakodást, visszasietett a kolostorba, és egy marék arannyal tért vissza, s bedobta az ablakon, majd elsietett. A lányok azt hitték, csoda történt. Egy évvel később a csoda ismét megtörtént: a másik lánynak is adott egy marék aranyat. A lányok lépteket hallottak az ablak alatt, ezért kisiettek, s ekkor észrevették, hogy egy piros köpenyes ember szalad el éppen az ablak elől. A harmadik évben az ablak zárva maradt, mert kint nagyon hideg volt. Miklós püspök felmászott a tetőre, és a nyitott kéményen át dobta be az aranyat. A harmadik lány éppen akkor kötötte fel a harisnyáját száradni a kandallószerű tűzhelyre. A keszkenőbe rakott arany pedig pont behullott a harisnyába.

Püspöki évei alatt Miklós mindvégig a gyerekek és a szegények megsegítésének szentelte életét. Vagyonát a gyerekeknek és szegényeknek adta, miközben tanított, és a szeretetet hirdette.

Javasolt ének

Indulj az úton (EÉ 560)

Jézus kopogtat (EÉ 528)

Március 15. Hazaszeretet

Teológiai üzenet

Istentől kapott otthon

Pedagógiai üzenet

Hazaszeretet

Teológiai hangsúly

Az Édent Isten az életre alkalmas otthonként teremtette az ember számára, ahol az embernek minden a rendelkezésére áll, amire csak szüksége van. Az otthonhoz tartozott Isten közvetlen közelsége is. A bűneset miatt azonban az embernek el kellett hagynia az Éden kertjét. Kain egyenesen bujdosó és kóborló lett, a bábéli toronyépítés következményeképpen pedig az emberiség szétszórattott a földön. Ábrahám történetével kezdődően Isten vándorló népének történelmi hagyománya bontakozik ki. Ez azonban Kain „bujdosó és kóborló” sorsával ellentétben mindig egyfajta „hazafelé tartás”. Ezek az utakon Isten vezeti népét új otthona felé. Az úton levés során a fizikai helyváltoztatás tényét messze meghaladja az Isten útmutatásáról és oltalmáról szerzett hittapasztalat, melynek fontos csomópontjai azok az események, melyekben Isten újra és újra megerősíti kinyilatkoztatását és szövetségét az emberrel. Ábrahám elindulásának és megérkezésének fő vonulata a kiválasztás, a hit által való engedelmesség, valamint a Nóét követő második szövetségkötés. Istennek a szövetségében adott egyik ígérete éppen a Kánaán földjén adott otthon által realizálódik. A továbbiakban az otthon helyének változása a menekülés-szabadítás mélyebb üzenetét is hordozza: Jákób Hárán földjén lel átmeneti otthonra, míg Ézsau haragja elől menekül, majd Isten bocsánata és megújuló áldása teszi lehetővé, hogy visszatérjen az eredeti otthonába. Később Egyiptom az éhínség elől jelent menedéket, majd éppen az innen való kivonulás lesz a szabadulás, mi több, a megváltás előképe. Az Istentől kapott otthon az Isten és ember közös történetének

egyik fontos motívuma. Isten gondoskodása kézzelfoghatóan valósul meg általa, ugyanakkor a haza is előképpé válik: az üdvösség, az örök mennyei otthon előképévé. Az Újszövetségben a zsidókhoz írt levél sorai tesznek bizonyosságot erről: „...nincsen itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük.” (Zsid 13,14)

Valláspedagógiai hangsúly

Szülőként, felnőttként sokat tehetünk gyermekeink nemzeti öntudatra ébredéséért, már egész kicsi kortól kezdve. Jó példát mutatva ünnepelhetjük nemzeti ünnepeinket, büszkén viselhetjük a kokárdát, és énekelhetjük himnuszunkat. Beszéljük szépen, tisztán a magyar nyelvet, és ne szégyelljünk anyanyelvünkön megszólalni! Legyünk büszkék arra, hogy magyarok vagyunk. Ha a gyerekek ezt látják, és együtt élük át velünk a magyarságunkból fakadó élményeket, akkor valójában, teljes szívvel és lélekkel átélhetik és -érezhetik, hogy jó magyarnak lenni.

Ajánlott tevékenység

1. *Nemzetiszín zászló készítése* (különböző technikákkal): Csináljunk a gyerekekkel magyar zászlót. Készíthetjük festéssel, ragasztással, tépéssel, hajtogatással – papírból és textilből is.

2. *Kokárda készítése* (varrással, fűzéssel, ragasztással, szövással stb.):

a) Filcből vágjunk ki előre háromféle méretű köröket vagy szíveket.

A legnagyobb legyen a zöld, a közepes a fehér, a legkisebb a piros. Készítsünk elő tüt és cérnát, majd kezdjük el összeállítani a kokárdát, közben elmondhatjuk a kokárda történetét, a színek sorrendjét. Hagyjuk, hogy a gyerekek utánozzanak minket. A legnagyobb, a zöld legyen a külső, a középső a fehér, a belső, legkisebb pedig a piros.

b) Vágjunk három-négy darab tizenöt centiméteres hurkapálcikát, és rakjuk őket egymásra úgy, hogy csillagformát kapjunk. Középen kössük őket össze. Piros fonállal kezdjük el középen a tekerést úgy, hogy egyszer a pálcika felett, majd alatta bújtatjuk át a fonalat. A harmadánál váltsunk át a fehér fonálra, majd a zöldre.

c) Vasalható gyöngyből is rakhatnak a gyerekek kör alakú kokárdát. Biztosítsunk hozzá elegendő piros, fehér és zöld színű gyöngyöt.

3. *Térképnevezetés és -rajzolás*: Vigyünk a gyerekek közé egy földgömböt vagy Európa-térképet. Kezdhetjük a beszélgetést Európa országainak megnevezésével. Hagyjuk a végére Magyarországot.

Gyakorlati megvalósítás

Vegyük elő a saját készítésű zászlót.

- Ez melyik ország zászlaja?
- Más országok zászlóin is ezek a színek vannak?
- Hol élünk mi?

(Elővehetjük a térképet is.)

- Mi a mi hazánk, országunk neve? (Magyarország.)
- Mitől érezzük a hazánknak? (Itt születtünk, ez a szülőföldünk.)
- Honnan tudjuk, hogy magyarok vagyunk? (Egy nyelven beszélünk, ugyanazok a nemzeti színeink, egy a címerünk, himnuszunk, zászlónk.)

A március 15-i események, hősök és tulajdonságaik (bátorság, önfeláldozás, stb.) megnevezése.

- Mit jelent szerintetek a hazaszeretet?
- Mikor jó egy hazában az élet? (Ha béke van, békességben, szeretetben élnek benne az emberek, szorgalmasan dolgoznak, és nem irigyek egymásra, tisztelik egymást és az időseket, hisznek Istenben, és Isten rendje szerint élnek.)

A hazaszeretet Istennek tetsző dolog. Nekünk, embereknek teremtette Isten a világot, ahol minden embernek hazája van. Ő őrökdi minden nemzet felett – igazságon és bölcsen. Istennek lehetünk hálásak ezért.

Javasolt ének

A *Himnusz* meghallgatása

Örök Isten, áldj meg minket (EÉ 293)

Anyák napja

„Ahogyan az anya vigasztalja fiát, úgy vigasztallak én titeket...”

(Ézs 66,13)

Teológiai üzenet

Az édesanya Istentől kapott mandátuma

Pedagógiai üzenet

A családi összetartozás fontossága

Teológiai hangsúly

Isten a mi mennyei Atyánk, azonban nem csupán apai jellemzőket találunk a Bibliában a népével/az emberrel való kapcsolata leírásában, hanem anyai attribútumokat is. Például feltétlen tekintélye, hatalma és irgalmassága mellett megjelenik a gyermekei iránti oltalmazó gondoskodása, vigasztalása és gyengéd szeretete is. Rembrandt *A tékozló fiú hazatérése* című, híres festményén vizuálisan is kifejezi ezt a kettősséget. Az ősz szakállú édesapa magához öleli az elé boruló, megtérő fiát. Azonban ebben a visszafogadásban jelen van egyszerre az apai tekintély, hatalom és irgalom mellett az anyai, oltalmazó, szerető, vigasztaló ölelés is. A festő ezt a kezekkel mutatja be: a fiút egyszerre egy erősebb, férfias és egy gyengédebb, nőies kéz érinti meg. A művészetekben és magában a Szentírásban is ritkán tárulnak fel Isten antropomorf módon megfogalmazott, inkább nőkre jellemző emberi tulajdonságai.

Ézsaiás könyvének utolsó fejezetében a 13. vers egy édesanyához hasonlítja az Urat, vigasztalását az anya vigasztalásához. Nem részletezi, nem fejti ki a próféta, hogy mit is jelent ez, azonban a Bibliában Isten vigasztalása újra és újra előkerül, és szorosan összekapcsolódik a jelenlétével. Isten kijelentett neve is ezt fejezi ki. („Vagyok, aki vagyok”: itt vagyok, jelen vagyok, veled vagyok/voltam/leszek.) Mózeshez így szól az Úr a pusztai vándorlás idején: „Megnyugtat téged, ha az orcám megy veletek?” (2Móz 33,14) Mózes pedig Isten megtapasztalható kísérése nélkül nem akar továbbmenni.

A 23. zsoltárban is Isten jelenléte ad bátorítást, vigasztalást, aki jó pásztorként kíséri a nyáját. Vigaszt nyújt Isten igéje is (például Zsolt 119,50.52), ennek megfelelően a prófétáknak is az egyik fontos feladata a vigasztalás volt: Isten szeretetéről és gondviseléséről biztosítani a népet. Az Újszövetségben Isten vigasztaló, pártfogó jelenlétét Jézus Krisztus közvetíti, aki elmenetele után másik *Paraklétoszt* (Pártfogót, Vigasztalót) ígért, akinek a közelségét így fejezte ki: „*nálatok lakik, sőt bennetek lesz*” (Jn 14,17). A Vigasztaló tehát a jelenlétével végzi a vigasztalást. Pál apostol ezért is tekinti feladatnak az Istentől kapott jót továbbadni (2Kor 1,3k).

Isten vigasztalása a feltétlen szeretet és bizalom miatt jelent mindennél erősebb megnyugvást. Az édesanya átölelő, szeretetteljes jelenléte hasonlítható csak ehhez, ha mégoly töredékesen is. „*Megfeledkezik-e csecsemőjéről az anya, nem könyörül-e méhe gyermekén? De ha ő meg is feledkeznék, én akkor sem feledkezem meg rólad!*” (Ézs 49,15) Isten szeretete és hűsége örök. Még a legjobb szülővel is előfordulhat, hogy az óvodában felejtí a gyermekét. Isten azonban a tenyerébe vésett, nem hagy el soha. Fizikailag mégis a szülőknek kell a gyermek mellett állni, gondoskodni, szeretni, nevelni őt. Az édesapai és édesanyai hivatás Istentől kapott életfeladat, egyben hatalmas lehetőség, hogy vigasztaló jelenlétükkel, „minőségi idejükkel” legyenek jelen a gyerekek életében. A szülőknek Isten gondviselő szeretetét kell tevékeny gyakorlattá tenniük, képviselniük gyermekeik életében.

Valláspedagógiai hangsúly

A család fontosságát elviekben jól ismerjük, és szinte közhelynek érezzük az erről szóló gondolatokat. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy nagyon különböző elképzelések mentén történik a családalapítás. A klasszikus modell kereteit sokan szűknek vagy elavultnak érzik. Statisztikai adatok szerint Magyarországon a házasságkötések száma 2010-ig drasztikusan csökkent, tetézve ezt még a válások számának hasonló arányú növekedésével. Reménységre ad okot, hogy ez a tendencia megfordulni látszik. A számadatoknál is fontosabbak azonban a családi élet gyakorlatának kérdései: hova kerülnek a hangsúlyok a megélhetés, az anyagi és szellemi igények, a karrier, az érzelmi biztonság, a hit tekintetében? Semmiképpen sem tisztünk, nem is szabad a családok stílusát, értékrendjét a gyerekeken keresztül minősíteni. De együtt örülhetünk a gyerekekkel, ha a családdal kapcsolatos örömeiket osztják meg velünk, és vigaszt, bátorítást nyújthatunk Isten igéjéből merítve, amikor a gondjairól szerzünk tudomást. Sajnos nem ritka, hogy a csoportban valamelyik – akár több – gyermek sérült család tagja. Legyen figyelmünk arra, hogy ők semmiképpen sem okozói, hanem elszenvedői ennek a helyzetnek. Mégis előfordul, hogy egy kisgyermek valami megmagyarázhatatlan lelkiismeret-furdalást érez akár a szülők válása, akár valamelyikük (esetleg nagyszülő) betegsége vagy halála miatt. Ítéljük meg bölcsen, mikor, milyen körülmények között (négy szemközt vagy a cso-

port többi tagjával együtt) és mennyit beszélünk a konkrét helyzetről vagy esetleg a helyzet ismeretében, de mégis általánosságban. Itt is fontos, hogy csak olyan mélységben térjünk ki a kérdésekre, ahogy azok a gyermekekben megfogalmazódnak.

Természetesen fő célunk, hogy együtt adjunk hálát a családokért, megköszönve Istennek ezt a nagyon értékes ajándékát. Erősítsük azt a képet és tapasztalatot, hogy a család a biztonságot adó, feltétlen szeretet megélésének színtere, mely Isten szeretetéből táplálkozik. Sokak szerint a legerősebb szeretet a világon az édesanyáké, amelyet kicsinyük iránt táplálnak. Az újszülött csecsemők a születés után még nem szép, mosolygós, formás kisbabák, hiszen megviseltek, bőrszínük és fejformájuk is változik az első néhány napban. Az édesanya azonban túllát ezeken a szívével, és szépnek látja gyermekét. Szeretete nem rendül meg akkor sem, amikor utódja rosszat tesz, és fájdalmat okoz neki.

Gyakorlati megvalósítás

- Barkochbázzunk! Gondoltam valakire: élőlény, ember, mindenkinek van, de csak egy. Lehet alacsony vagy magas. Lehet sovány, lehet kövér. Lehet barna, szőke vagy éppen fekete is. A világon a legjobban ő szeret és félt minket. Gondot visel ránk, még felnőttkorunkban is. Olyannak szeret bennünket, amilyenek vagyunk. Többet nem árulok el, mert szerintem már tudjátok, hogy kire gondoltam. Ugye?
- Hogy hívják?
- Milyen szép, mondjuk együtt: Édesanya!
- Te hogy szólítod anyukádat?
- Milyen egy édesanya? A te édesanyád?
- Mi az, amit megtesz érted mindennap?
- Mi történik, ha elrontasz valamit, vagy szomorúságot okozol neki? (Vezessük rá a gyerekeket arra, hogy az édesanya mindig szereti őt, és kész megbocsátani.)
- Miből érzed még, hogy szeret téged?
- Te hogyan mutatod meg szeretetedet az édesanyád felé?

Hallgassunk meg minden kisgyermeket!

Isten az édesanyákat és édesapákat megbízta azzal a csodálatos, de ugyanakkor nehéz feladattal, hogy szeressék, megértsék, neveljék, elfogadják és vezessék gyermekeiket az élet útján. Ehhez olyan erőt, kitartást és hitet adott nekik, mely minden nehézségen keresztülvezeti őket. A szülők és nagyszülők az Istentől kapott szeretetet adják így tovább gyermekeiknek és unokáiknak. Ezt mi, gyermekek szófogadással, tisztelettel és végtelen szeretettel tudjuk meghálálni nekik, bár ők ezért nem várnak soha semmit.

Javasolt ének

Jót kívánunk ma neked (JÉ 45)

Jézusom, kérlek, nézz reám (EÉ 544)

Az énekek forrásai

EÉ = *Evangélikus énekeskönyv*. Luther Kiadó, Budapest, 2018.

JÉ = Czövek Olivér – Kertész Andrásné – Iványi Tiborné (szerk.): *Jertek, énekeljünk – Gyermek-énekek*. Budapest, 2003.

ÚÉ = *Új ének*. Mevisz, Budapest, 1998.

VASS Edit (szerk.): *Kicsiny kis fény – Gyülekezeti gyermekénekeskönyv*. Bridge Mission Society, Budapest, 2001.

ZÉ = *Zarándokének*. Mevisz – Luther Kiadó, Budapest, 2010

Forrásművek

BATCHELOR, Mary: *365 történet a Bibliából gyermekeknek*. Ford. Pásztor Péter. Láng Kiadó, Budapest, 1989.

HAFENSCHER Károly: *A keresztény istentisztelet*. 1. köt. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola – Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest, 1999.

HARZ, Frieder: *Kinder & Religion – Was erwachsene wissen sollten*. Kallmeyer, Seelze-Velber, 2006.

HARZ, Frieder: *Életünk történetei*. Ford. Lázárné Skorka Katalin. Luther Kiadó, Budapest, 2013.

JÁNOSSY Lajos: *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém, 2008.

KÁDÁR Annamária: *Mesepszichológia*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2013.

KORHERR, Edgar Josef: *A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai*. Jel Kiadó, Budapest, 2000.

LUTHER Márton: Kis káté. In: *Luther Márton négy hitvallása*. Szerk., ford. Pröhle Károly. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest, 1983.

LUTHER Márton: Nagy káté. In: *Luther Márton négy hitvallása*. Szerk., ford. Pröhle Károly. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest, 1983.

MÉREI Ferenc – V. BINÉT Ágnes: *Gyermeklélektan*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1985.

SEHLIN, Gunhild: *Mária kis szamara*. Ford. Boglárnyé Mailáth Edina. Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, 2015.

ZIEGLER, Petra: *Leben mit dem Kirchenjahr. Thema. Sonntagsblatt*, 2007/6. Evangelischer Presseverband für Bayern, München. 20. o.

Ó, gyö-nyö-rű szép, ti - tok - za - tos éj, Kis-ded-ként az
Ég - sze-mű gyer - mek, csöpp ró - zsa - le - vél.

é - gi Úr Já - szo - lá - ban meg - si - mul Szent ka - rá - csony - éj - jel.

* * *

A kis Jé - zus meg - szü - le - tett, ör - vend - jünk!
El - kül - döt - te ő szent Fi - át Is - te - nünk.

Bet - le - hem - ben fek - szik ron - gyos já - szol - ban,

A - zért van oly fé - nyes - ség a vá - ros - ban.

A kis Jézus megszületett, örvendjünk!
Elküldötte ő szent Fiát Istenünk.
Dicséretet mondunk égi Atyjának,
Ajándékot adunk a kis Jézusnak.

d
Szép Hajnalcsillag, Jé-zus, ragyogj fel! Tel-jék meg szí-vünk tisz-ta fényeddel!
Ád-ven-ti csendben té-ged vá-runk. Jöjj, Urunk Jé-zus, maradj ná-lunk!

* * *

m
Karácsonynak éj - sza - ká - ján, Jé-zus szü-le - té - se nap - ján
Ö-rül-je-tek, ör- vend - je - tek: A kis Jé-zus meg-szü - le - tett!

Kirje, kirje, kisededcske,
Betlehemi hercegecske.
Ki miértünk sok jót tettél,
A pokoltól megmentettél.

Szűz Mária várja, várja,
Aludjon el Jézuskája.
Szép kezével ápolgatja,
Két lábával ringatgatja.

Jézus ágyán nincsen paplan,
Jaj, de fázik az ártatlan.
Hogy is lehetne bundája,
Elveszett a báránycája.

d

Rossz a Jé-zus kis-csiz-má-ja, sír a köd-mö-ne,
 Á-zik-fá-zik, meg-ve-szi az Is-ten hi-de-ge.
 Szá-nom bá-nom, szá-nom bá-nom,

Hogy-ha vol-na kis-csiz-mám, né-ki ad-nám,
 Ak-kor hoz-zám ha-jol-na, meg-csó-kol-na,
 a kis csiz-mám Jé-zus-ká-nak od'-ad-nám,
 Ak-kor en-gem ta-lán meg is csó-kol-na,

Bá-rány-bő-rös ködmönkémmel jól be-ta-kar-nám.
 Bol-do-gabb az e-gész föl-dön sen-ki se vol-na.
 Kis-köd-mön-kém-mel be-ta-kar-nám.
 A szí-vem ú-jul-na.

* * *

d

El-rin-gat-ja Jé-zust é-des-any-ja,
 Ked-ves é-ne-ké-vel al-tat-gat-ja.
 A-ludj, szép vi-rá-gom, é-gi boldogságom, Jé-zus, a-lud-jál!

d
Di - cső - ség menny - ben az Is - ten - nek! Az an - gya - li se - re - gek
Víg - an így é - ne - ke - l - nek: Di - cső - ség, di - cső - ség Is - ten - nek!

Békesség földön az embernek!
Békesség földön az embernek!
Kit az igaz szeretet a kis Jézushoz vezet:
Békesség, békeség embernek!

* * *

s
Pász - to - rok, kel - jünk fel, Ha - mar in - dul - junk el
Bet - le - hem vá - ro - sá - ba, Ron - gyos is - tál - lócs - ká - ba!
Si - es - sünk, ne kés - sünk, Hogy még e - zen éj - jel o - da
ér - hes - sünk, Mi U - runk - nak tisz - te - le - tet te - hes - sünk!

A kis Jé-zus a - rany - al - ma, Bol - dog - sá - gos szűz az any - ja,
Két ke - zé - vel á - pol - ja, Lá - ba - i - val rin - gat - ja.

Ó, te dudás, mért szundikálsz,
Fényes az ég, nem kell lámpás,
Fújd fel gyorsan a dudát,
Zengj Jézusnak víg nótát!

Hogy mi is az angyalokkal,
Az egyszerű pásztorokkal
Dicséretet mondhassunk,
Tiszteletet adhassunk.

* * *

Menny-ből az an - gyal le - jött hozzátok, Pász - to - rok, pász - to - rok,
Hogy Bet - le - hem - be si - et - ve men - ve Lás - sá - tok, lás - sá - tok!

Istennek Fia, aki született Jászolban, jászolban,
Ő lesz tinéktek Üdvözítőtek Valóban, valóban.

Mellette vagyon az édesanyja, Mária, Mária.
Széna közt fekszik, jászolban nyugszik Szent Fia, szent Fia.

m

Teg-nap ha-ran - goz-tak,
Hol-nap ha-ran - goz-nak, Hol-nap u-tán az an - gya-lok

Gyé-mánt - ha - vat hoz - nak.

Sze-ret-ném az Is-tent
Na-gyo-san di - - csér-ni, De én még kis - fi -

ú va-gyok, Csak most kez-dek él - ni.

Is - ten - di - csé - ret - re Mé - gis csak ki - ál - lok,

De bol - do-gak a pász - to-rok Sa há - rom ki - rá-lyok.

* * *

s

Há - rom ki - rá - lyok el - in - du - lá - nak,

Jé - zus-hoz já - ru - lá - nak Bet - le - hem - ben.

Száll - ja - tok le, száll - ja - tok le, ka - rá - cso - nyi an - gya - lok,
 Zör - ges - se - tek má - ma es - te min - den pi - ciny ab - la - kot!
 Pa - lo - tá - ba és kuny - hó - ba nagy ö - rö - met vi - gye - tek,
 Bol - dog - sá - gos ün - ne - pet!

* * *

Bet - le - hem, Bet - le - hem, a te ha - tá - rid - ba
 Ér - ke - zett Má - ri - a ron - gyos is - tál - ló - ba.

Leül a szénába, mint a bús gerlice,
 Elkészíti magát a boldog estére.

Egy angyal, egy angyal újságot hirdetett:
 Betlehem várában kis Jézus született!

Hideg szél fújdogál, jaj, de nagyon fázik
 A kised Jézuska, értünk siránkozik.

d

Pász - to - rok, pász - to - rok, ör - ven - dez - ve
 Si - et - nek Jé - zus - hoz Bet - le - hem - be.
 Kö - szön - tést mon - da - nak a kis - ded - nek,
 Ki vált - sa - got ho - zott az em - ber - nek.

Angyalok szózata minket is hív,
 értse meg ezt tehát minden hű szív!
 A kised Jézuskát mi is áldjuk,
 mint a hív pásztorok, magasztaljuk.

Üdvöz légy, kis Jézus, reménységünk,
 aki ma váltságot hoztál nekünk,
 meghoztad az igaz hit világát,
 megnyitád szent Atyád mennyországát.

Dicsőség, imádás az Atyának,
 érettünk született szent Fiának,
 és a vigasztaló Szentléleknek,
 Szentháromságban az egy Istennek!

Megy a ju-hász le - fe - lé, bocs-ko - rát is el-vesz-té.

Kérdik tőle, mi újság, mi újság,
/: hogy így járunk mezítláb :/

Megjött már a Messiás,
/: menjünk hozzá, jó pajtás. :/

* * *

Mesz-sze föl-dön min-den né - pek hall - já - tok:
Ö - rök Is - ten ö - röm-hírt küld hoz - zá - tok.

Nem a - kar - ja bűn-ben va - ló vesz - tűn - ket,

Fi - át küld-te, hogy meg - vált - son ben - nün - ket.

Szállj, örömhír a világ négy tájára:
Mégfizetett értünk Isten Báránya,
Piros vére hullásával megváltott,
És a mennyben szerzett nekünk országot.

Szálljon a hír, szálljon sebes szélszárnyon,
Örömevel, mint a galamb, úgy szálljon,
Ó, siessünk mi is vígan hirdetni,
Míg Jézusban békét talál mindenki!

Szü - le - tik az Úr Jé - zus, ne - ki ör - ven - dez - zünk,
 Szép új di - csé - re - tek - kel ne - ki ví - gan zeng - jünk,
 Mert szü - le - tett mi ö - rö - münk, É - des Jé - zu - som.
 Ki - ben van a re - mény - sé - günk,

* * *

Ad - ven - ti hír - nök, friss fe - nyő - ág. Lo - bog az el - ső
 gyer - tya - láng! Ka - rá - csonyt vár - va láz - ban a föld,
 Is - te - ni gyer - me - ket kö - szönt. Uj - jong a szí - vünk,
 dal - ra gyúl, Nincs már mesz - sze az Úr!

Kis-ka-rá-csony, nagy-ka-rá-csony, Ki-sült-e már a ka-lá-csom?
Ha ki-sült már, i-de vé-le, Hadd e-gyem meg me-le-gé-be!

Jaj, de szép a karácsonyfa, Ragyog rajta a sok gyertya.
Itt egy szép könny, ott egy labda, Jaj, de szép a karácsonyfa.

Béke szálljon minden házra, Kis családra, nagy családra.
Karácsonyfa fenyőága, Hintsél békét a világra.

* * *

Fe-nyő-galy-lyas kis Jé-zus-ka, lel-künk drá-ga gyön-gye,
A sze-re-tet fe-hér szár-nyán szállj, si-ess a föld-re!
Lel-künk-ben kis já-szo-locs-kát ké-szí-tet-tünk né-ked,
Pu-ha, me-leg ta-ka-ró-ba gön-gyöl-ge-tünk té-ged.

Éj - mély-ből föl - zen - gő Csing-ling-ling, szán - csen-gő.
Szán-csen - gő, csing - ling-ling, Tél csend-jén hal - kan ring.

Föl - dob-ban két nagy ló, Kopp, kopp, kopp, nyolc pat-kó.
Nyolc pat - kó, kopp, kopp, kopp, Csönd-zsák - ból han - got lop.

Szétmálló hangerdő,
Csing-ling-ling száncsengő,
Száncsengő csing-ling-ling,
Tél öblén távol ring.

* * *

Bet - le - he - mi csil - lag cso - da - fényt ád,
Hir - de - ti az ég föld nagy ki - rá - lyát.

Ből - csek és pász - to - rok Őt i - mád - ják!

Maga a nagy Isten jött a földre, hogy a bűn hatalmát eltörölje.
Megvan a győzelem, megvan a győzelem mindörökre.

Nem idegen többé már az ember, átölelte Isten kegyelemmel.
Mindnyájan jöjjetek, mindnyájan jöjjetek nagy örömmel.

Szeretete rajtunk túl is árad, hirdetniük kell Jézust a világnak.
Zengjen az énekünk, zengjen az énekünk a Királynak!

* 2. versszak ritmusképe

Ez az a nap, ez az a nap, mit az Úr szer-zett, mit az
 Úr szer-zett. Ez az a nap, ez az a nap, mit az Úr szerzett, mit az
 Úr szerzett. Örvendjünk, vigadjunk e na - pon! Örvendjünk, vigadjunk
 e na - pon! Ez az a nap, ez az a nap, mit az Úr szer - zett.

Jézus az Úr, Jézus az úr,
 akit szolgálunk, akit szolgálunk.
 Jézus az Úr, Jézus az Úr,
 akit szolgálunk, akit szolgálunk.
 Szolgáljuk hűséggel szent nevét!
 Szolgáljuk hűséggel szent nevét!
 Jézus az Úr, Jézus az úr,
 akit szolgálunk.

Krisz - tus U - runk - nak ál - dott szü - le - té - sén,
 Mond - junk an - gya - li dalt meg - je - le - né - sén,
 Mely Bet - le - hem - nek me - ze - jén nagy ré - gen Zen - gett ek - kép - pen:

A magasságban dicsőség Istennek, Békesség legyen földön embereknek.
 És jóakarát mindenféle népnek És nemzetségnek!

Eljött már, akit az atyák rég vártak, Sok királyok is kit látni kívántak.
 Kiről próféták jövendőt mondtak, Nyilván szólottak.

Ez az Úr Jézus, igaz Messiásunk, Általa lett sok bűnünkből váltságunk.
 A mennyországban örökös lakásunk, Boldogulásunk.

Hálaadás legyen az Atya Istennek, Ő szent Fiának, a ma születettnek,
 A Szentléleknek, mi bölcs oktatóknak, Vigasztalónknak.

Ó, örök Isten, dicső Szentháromság, Szálljon mireánk tőled világosság,
 Távozzék tőlünk bűn és szomorúság, Légyen vidámság!

1. 2.
Ó, gyö-nyö-rű szép, ti-tok-za-tos éj! Ég - sze-mű gyer-mek,
csöpp ró-za-le-vél. Kisdedként az é-des Úr Jászolában meg-si-mul
Szent karácsony éj - jel. Kisdedként az é-des Úr Jászolában meg-si-mul
Szent ka-rá-csony éj - jel. Szent ka-rá-csony éj - jel.

* * *

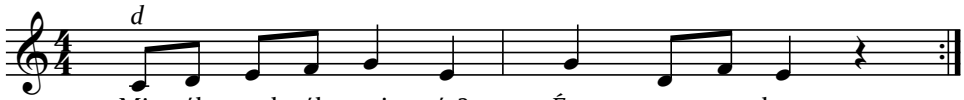
Ad-jon Is - ten jó éj - sza-kát, Küld-je hoz-zánk ör - an - gya-lát,
Ter-jesz-sze ránk szent ál - dá - sát, Kö-szönt-sük a Szűz Má - ri - át!

Köszöntsük a Szűz Máriát,
Vele együtt ő szent fiát.
Jézus, Mária szent neve
Légyen nekünk örömünkre.

Íme, sötétben maradok.
Jöjjetek, élő csillagok,
Ragyogjatok, élő tüzek,
Dicsőült mennyei szentek.

Íme, eltűnt a fényes nap.
Felkel-e még nekünk holnap?
Míg számadásom nem egész,
Nem vagyok még az útra kész.

Te is, őrző szent angyalom,
Míg el nem nyel a sírhalom,
Míg a testem nyugosztalom,
Légy mellettem oltalmazóm.

1. (I.p.) Mít ál - mod - tál, paj - tás? (II.p.) Én nem tu - dom.
(II.p.) El - fe - led - tem, paj - tás, úgy gon - do - lom.
2. (I.p.) Gye - re, ke - res - sük fel! Jaj, de mer - re?
(II.p.) Azt hal - lot - tam, paj - tás, Bet - le - hem - be.
3. (I.p.) Mít visz kö - szön - tés - re? (II.p.) É - des te - jet.
(I.p.) Hát még mást mel - lé - je? (II.p.) Lé - pes mé - zet.

1. (I.p.) Hal - lot - tál - e hát, ba - rá - tom, új - sá - got?
2. (II.p.) Bet - le - hem - be egy rom - lott is - tál - ló - ba,
3. (I.p.) Én is vi - szek egy kis gyen - ge bá - rány - kát,

- (II.p.) Azt hal - lot - tam, szü - le - tett a Meg - vál - tó.
(II.p.) Ott szü - le - tett a kis Jé - zus já - szol - ba.
(I.p.) Az - zal kö - szönt - sük Má - ri - a szent Fi - át.

* * *

Bet - le - hem kis fá - lucs - ká - ban,
Ka - rá - csony - kor, éj - fél - táj - ban

Fi - ú Is - ten em - ber lett, Mint kis - gyer - mek szü - le - tett.

2. Őt nevezték Jézuskának, Édesanyját Máriának,
Ki pólýába takarta, Befektette jászolba.

3. Az angyalok fenn az égben, Mennyei nagy fényességben
Zengették az éneket: Dicsőség az Istennek.